

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie

Studijní obor: Sociální geografie a regionální rozvoj

Petr Němeček

**VÝVOJ DESTINACE CESTOVNÍHO RUCHU -
BEDŘICHOV V JIZERSKÝCH HORÁCH**

**TOURISM DESTINATION DEVELOPMENT –
BEDŘICHOV IN JIZERA MOUNTAINS**

Diplomová práce

Praha 2012

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne.....

.....

Na tomto místě bych rád poděkoval RNDr. Daně Fialové, Ph.D. za odborné vedení práce a mnoho cenných rad. Dále bych chtěl poděkovat svým nejbližším za jejich podporu v průběhu psaní této práce a během celého studia.

Obsah

Seznam grafů	6
Seznam tabulek	7
Seznam obrázků	8
Seznam příloh	9
Seznam zkratk	10
Abstrakt.....	11
Abstract.....	11
Úvod.....	12
1. Cíle práce a stanovení výzkumných otázek	15
2. Literatura a teoretické zarámování	17
2.1 Základní terminologie geografie cestovního ruchu	17
2.2 Geografie cestovního ruchu a vymezení turistické destinace	20
2.3 Koncept životního cyklu turistické destinace	27
2.4 Práce vycházející z Butlerova konceptu životního cyklu destinace	33
2.5 Sezónnost CR a aplikace Butlerova konceptu životního cyklu destinace na horská střediska	38
2.6 Literatura týkající se zimního CR v Česku a regionu Jizerských hor.....	44
3. Metodika	47
3.1 Metodický postup práce.....	47
3.2 Přehled dostupných a využitých dat	49
4. Charakteristika Jizerských hor a Bedřichova.....	51
4.1 Stručná charakteristika Jizerských hor a obecné podmínky pro CR	51
4.2 Charakteristika Bedřichova a podmínky pro CR.....	55
5. Analýza vývoje destinace	59
5.1 Analýza ubytovacích kapacit	59
5.2 Turistická funkce	63
5.3 Analýza návštěvnosti	66
5.4 Struktura ubytovacích zařízení	74
5.5 Vývoj cen za ubytování a lyžování.....	76
5.6 Počet ekonomicky aktivních obyvatel v CR a nezaměstnanost v obci.....	78
6. Analýza dotazníkového šetření	82
6.1 Analýza dotazníkového šetření s návštěvníky	82
6.2 Analýza standardizovaných rozhovorů s rezidenty	93
7. Určení fáze TALC a porovnání výsledků	100
8. Závěr	113

Zdroje literatury	116
Internetové a ostatní zdroje	120

Seznam grafů

Graf 1: Dlouhodobý vývoj počtu lůžek v HUZ v Bedřichově za roky 1976,1991,2002,2011	60
Graf 2: Vývoj počtu lůžek v HUZ v Bedřichově (2000-2010)	61
Graf 3: Vývoj počtu lůžek v HUZ za vybrané územní celky (2000-2010)	62
Graf 4: Turistická funkce za obce dotčené CHKO (2010)	65
Graf 5: Hodnota turistické funkce dle destinačních typů	65
Graf 6: Počet příjezdů turistů do HUZ celkem a z toho rezidenti - Bedřichov (2000-2010)	68
Graf 7: Počet přenocování v HUZ celkem a z toho rezidenti - Bedřichov (2000-2010)	68
Graf 8: Vývoj příjezdů turistů do HUZ ve vybraných obcích a ČR v % (2000-2010)	70
Graf 9: Počet příjezdů turistů do HUZ na 100 obyvatel za obce dotčené CHKO (2010)	70
Graf 10: Příjezdy motorových vozidel na centrálním parkovišti a parkovišti Maliník v Bedřichově (únor 2011-leden 2012)	73
Graf 11: Průměrný počet návštěvníků TIC Bedřichov za jednotlivé měsíce v letech 2009-2011	74
Graf 12: Struktura hromadných ubytovacích zařízení dle počtu lůžek v Bedřichově (2010)	75
Graf 13: Struktura hromadných ubytovacích zařízení v Bedřichově v % (2000-2010)	76
Graf 14: Vývoj ceny za lůžko v Bedřichově, Libereckém kraji a Špindlerově Mlýně (2000-2011)	77
Graf 15: Vývoj ceny jednodenního skipasu v Bedřichově a Špindlerově Mlýně (dospělá osoba/den)	78
Graf 16: Průměrná míra nezaměstnanosti v jednotlivých měsících za období 2005-2011 za Bedřichov, okres Jablonec nad Nisou a ČR	81
Graf 17: Struktura respondentů v letní a zimní sezóně dle věkových kategorií (v %)	85
Graf 18: Hlavní účel návštěvy dotazovaných návštěvníků v letní a zimní sezóně	86
Graf 19: Struktura návštěvníků dle průměrné denní útraty bez ubytování v letní a zimní sezóně	87
Graf 20: Struktura návštěvníků dle denního výdaje za ubytování v letní a zimní sezóně	88
Graf 21: Struktura návštěvníků dle jejich názoru v otázce příští návštěvy Bedřichova v letní a zimní sezóně	91
Graf 22: Co návštěvníkům v Bedřichově nejvíce vadí	92
Graf 23: Struktura dotazovaných rezidentů dle jejich délky života v Bedřichově	94
Graf 24: Negativní vliv cestovního ruchu na místní životní prostředí dle rezidentů	96
Graf 25: Vztah k turistům a cestovnímu ruchu v Bedřichově	97
Graf 26: Sněs by a měl by Bedřichov přilákat více turistů?	98
Graf 27: Rozvíjení CR v Bedřichově navýšením počtu ubytovacích zařízení	99
Graf 28: Měl by se CR v Bedřichově rozvíjet zřízením nových restaurací, obchodů a služeb celkově?	99

Seznam tabulek

Tab. 1: Dotčené obce CHKO Jizerské hory ve vztahu k Marketingové turistické oblasti Jizerské hory	25
Tab. 2: Problémy Butlerova konceptu TALC dle Haywooda (1986,1992,2006)	34
Tab. 3: Nejvýznamnější střediska sjezdového lyžování a jejich vybavenost v CHKO Jizerské hory(2011)	52
Tab. 4: Nástupní místa na Jizerskou magistrálu, jejich četnost a kapacita parkovacích míst dle obcí (2011)	55
Tab. 5: Výsledky sčítání lidu, domů a bytů 1980-2011	56
Tab. 6: Charakteristika hodnot turistické funkce dle Páskové (2003)	63
Tab. 7: Vývoj turistické funkce a počtu lůžek v HUZ v letech 1991,2001,2011	64
Tab. 8: Počet průchodů turnikety a dnů provozu ve skiareálech Bedřichov a Špindlerův Mlýn (1996-2012)	67
Tab. 9: Počet obyvatel a ukazatele týkající se ekonomické aktivity za Bedřichov v letech 1970-2011	79
Tab. 10: Struktura návštěvníků dle četnosti jejich návštěvy Bedřichova během posledních 3 let	83
Tab. 11: Počet návštěvníků, kteří navštívili během svého pobytu některé z okolních měst a účel jejich návštěvy	89
Tab. 12: Hodnocení služeb, ubytování a přístupu místních obyvatel k turistům, dle respondentů	90
Tab. 13: Základní a ekonomická charakteristika dotazovaných rezidentů Bedřichova	93
Tab. 14: Názor rezidentů na otázky týkající se vlivu a dopadu cestovního ruchu na Bedřichov	95
Tab. 15: Názor rezidentů na otázky týkající se rozvoje a života v obci	95
Tab. 16: Názor rezidentů zda cestovní ruch ovlivňuje kvalitu života	96
Tab. 16: Vyhodnocení jednotlivých ukazatelů, odhad a porovnání fází TALC (Bedřichov, Špindlerův Mlýn)	101
Tab. 17: Předpoklad dalšího směřování destinace dle daného ukazatele (Bedřichov, Špindlerův Mlýn)	102
Tab. 18: Výpočty pro určení fáze TALC dle dílčích ukazatelů (Bedřichov)	109
Tab. 19: SWOT analýza Bedřichova z hlediska CR	112

Seznam obrázků

Obr. 1: Matouschkova mapa	14
Obr. 2: Model nodálních oblastí cestovního ruchu	22
Obr. 3: CHKO Jizerské hory	26
Obr. 4: Psychografické typy návštěvníků a příklad jejich destinací podle Ploga z roku 1972	28
Obr. 5: Životní cyklus destinace - kompilace: Butler (1980), Noronha (1976), Plog (1972) ...	30
Obr. 6: Modifikace Butlerova životního cyklu dle Strappa	36
Obr. 7: Modifikace Butlerova životního cyklu s vlivem na životní prostředí dle Boyda	37
Obr. 8: Sezónnost v destinacích zimního CR: příčiny, důsledky a možná řešení	41
Obr. 9: Životní cyklus alpských destinací z pohledu rozvoje nabídky CR	43
Obr. 10: Stav a rozmístění lyžařských areálů v CHKO Jizerské hory (2006)	54
Obr. 11: Katastrální území a osídlení Bedřichova	57
Obr. 12: Původ návštěvníků dotazníkového šetření v Bedřichově (léto 2011, zima 2011-2012)	82

Seznam příloh

Příloha 1: Turistické oblasti České republiky (dle vymezení 1998).....	I
Příloha 2: Turistické oblasti České republiky (2010)	I
Příloha 3: Mapa Jizerské magistrály	II
Příloha 4: Mapa skiareálu Bedřichov (2010)	II
Příloha 5: Počet příjezdů zahraničních turistů do Bedřichova (2000-2010).....	III
Příloha 6: Počet přenocování zahraničních turistů v Bedřichově (2000-2010)	III
Příloha 7: Dotazník pro návštěvníky - létní sezóna 2011	IV
Příloha 8: Dotazník pro návštěvníky - zimní sezóna 2011-2012.....	VII
Příloha 9: Dotazník pro rezidenty - zimní sezóna 2011-2012	X

Seznam zkratek

CK	–	Cestovní kancelář
CR	–	Cestovní ruch
ČR	–	Česká republika
ČSSR	–	Československá socialistická republika
Č.p.	–	Číslo popisné
Č.ev.	–	Číslo evidenční
ČSÚ	–	Český statistický úřad
ČÚZK	–	Český úřad zeměměřický a katastrální
DGV	–	Deutscher Gebirgsverein
EIA	–	Environmental Impact Assessment
HUZ	–	Hromadná ubytovací zařízení
CHKO	–	Chráněná krajinná oblast
MHD	–	Městská hromadná doprava
MPSV	–	Ministerstvo práce a sociálních věcí
ORP	–	Obec s rozšířenou působností
OÚ	–	Obecní úřad
POÚ	–	Pověřený obecní úřad
RSO	–	Registr sčítacích obvodů a budov
SLDB	–	Sčítání lidu domů a bytů
SWOT	–	Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats
TALC	–	Tourist area life cycle
TJ	–	Tělovýchovná jednota
TIC	–	Turistické informační centrum
UNWTO	–	United Nations World Tourism Organisation
ŽP	–	Životní Prostředí

Abstrakt

Cílem práce je posoudit stav, ve kterém se Bedřichov nachází z hlediska cestovního ruchu a upozornit na hrozby a příležitosti plynoucí z jeho dalšího možného rozvoje. V práci je využito modelu životního cyklu turistické destinace (TALC), který je aplikován na Bedřichov a následně srovnán se Špindlerovým Mlýnem za účelem zjištění v jaké fázi životního cyklu se nachází a jaký lze očekávat jeho další vývoj. Výsledky práce by měly být přínosem při otázkách dalšího rozvoje Bedřichova s ohledem na zachování přírodního bohatství.

Klíčová slova: cestovní ruch, Jizerské hory, Bedřichov, životní cyklus destinace, TALC

Abstract

The goal of this thesis is to evaluate the current state of Bedřichov from the perspective of tourism and draw the attention to the threats and opportunities stemming from its potential further development. This thesis employs the Tourism Area Life Cycle (TALC) model, firstly applied to Bedřichov itself and later compared to Špindlerův Mlýn. This method allows for the analysis of the current position of Bedřichov in its life cycle as well as its expected development. The outcome of this thesis should be beneficial in the evaluation of further development in Bedřichov with respect to the ecological sustainability in the region.

Keywords: tourism, Jizera Mountains, Bedřichov, tourism area life cycle, TALC

Úvod

Cestovní ruch a s ním spojená rekreace se začaly ve větší míře rozvíjet teprve na přelomu 19. a 20. století. Do poloviny 19. století bylo cestování a rekreace provozováno převážně elitou, šlechtou, vzdělanci či obchodníky (Freyer 2006). V následném rozvoji cestovního ruchu hrálo roli více faktorů. Mezi ty nejdůležitější patří především rozvoj dopravy a socioekonomické změny ve společnosti. K významnému rozmachu cestovního ruchu došlo po druhé světové válce, kdy se ve vyspělých zemích zapojily do cestování širší společenské vrstvy a také většina zemí světa.

Pokud bychom v minulosti označili za důležité hybatele rozvoje turismu lodní, železniční, či automobilovou dopravu, v dnešní době jsou jimi převážně letecká doprava a informační technologie. Konkrétně internet je dnes nejrozšířenějším distribučním a marketingovým nástrojem v celém průmyslu cestovního ruchu¹.

Cestovní ruch by se dal označit za velmi dynamické odvětví, které reflexivně reaguje na nejnovější trendy a požadavky zákazníků. Vzhledem k veliké konkurenci v celé sféře, rozmanitosti a kvalitě nabízených služeb, je nutné zůstat konkurenceschopný. Velmi citlivý je cestovní ruch na nejrůznější změny a především hrozby jako jsou například přírodní katastrofy, nemoci, války, teroristické útoky, politická nestabilita či jiné faktory ohrožující bezpečnost a zdraví turistů. Návštěvnost takto ohrožených destinací je alespoň z krátkodobého hlediska poměrně drasticky ovlivněna (Fialová, Nováková 2011). Proto bezpečí a spolehlivost jsou důležitými elementy v rozhodování turistů o zvolené destinaci.

Celosvětová ekonomická krize, která trvá od roku 2008, srazila návštěvnost turistických destinací na celém světě (UNWTO 2011). Nepříznivá ekonomická situace se tak podepisuje na chování potenciálních turistů, kteří se tak mohou uchýlovat k cestování na kratší vzdálenosti a snažit se omezit své výdaje. To má vliv na domácí cestovní ruch, který má v našich podmínkách tradici.

V Česku se vyvíjel cestovní ruch jinak, než tomu bylo například v západní Evropě. Izolovanost a téměř nemožnost vycestovat za hranice státu zapříčinily dominanci domácího cestovního ruchu, což mělo vliv na fenomén druhého bydlení u nás. Na druhé straně, podobně jako u nás, se druhé bydlení vyvíjelo například i ve Švédsku, navzdory odlišné politické, sociální i ekonomické situaci v této zemi (Vágner, Müller, Fialová 2011). Hustota druhého bydlení v Česku patří mezi nejvyšší v Evropě společně se Švýcarskem, Francií, Španělskem a skandinávskými zeměmi (Fialová, Vágner 2009).

¹ v roce 2011 bylo turisty objednáno přibližně 50 % služeb spojených s cestovním ruchem přes internet (Newmediatrendwatch 2012)

Termínem druhé bydlení je v určitém smyslu myšlen nejen objekt, ale také jevy s ním související. Aktivita s tímto spojená má v naší zemi specifický význam a lze o ní hovořit jako o součásti životního stylu (Bičík a kol. 2001). Celkový počet rekreačních nemovitostí v Česku představuje 20 % veškerého domovního fondu a přibližně čtvrtina obyvatel země může tyto objekty využívat (Pásková, Zelenka 2002, Stavební fórum 2007). Druhé bydlení se tak v ČR řadí mezi nejvýznamnější formy cestovního ruchu.

Období od konce let šedesátých do let devadesátých je spjato s vrcholným zájmem o získání objektů druhého bydlení (Vágner, Fialová 2011). Trávení volného času a dovolených se z velké části zúžilo právě do míst, kde lidé měli své rekreační chaty, chalupy či domky. Velký význam představovala příměstská rekreace, především kvůli neustálému zhoršování životního prostředí ve městech, zvyšování automobilizace a také prodlužování délky volného času (Mirvald a kol. 1996).

Fenomén chalupaření a chataření je tak s domácím cestovním ruchem značně propojen a tvoří jeho podstatnou část (Pásková, Zelenka 2002). Jedním z nejvýznamnějších regionů v tomto ohledu tvoří oblast Jizerských hor. Konkrétně Bedřichov patří k frekventovaným turistickým destinacím a je považován za centrum Jizerských hor. Velkou výhodou regionu je kromě přírodního bohatství, také poloha v zázemí velkých měst jakými jsou Liberec a Jablonec nad Nisou. Bedřichov se vyznačuje kvalitní infrastrukturou, dobrou dopravní dostupností (Roupcová 2008) a je znám především jako středisko zimní rekreace se zázemím pro sjezdové i klasické lyžování.

Celý region se vyznačuje vysokým podílem druhého bydlení s významnou dominancí Pražanů. Většinu těchto objektů tvoří rekreační chalupy (Šulcová 2004), které společně s dalšími nemovitostmi patří k nejžádanějším a také k nejdražším v republice (Ihned 2008). Konkrétně na Jablonecku v roce 1991 tvořily chalupy vyčleněné z bytového fondu přibližně 85 % objektů individuální rekreace, což představovalo vůbec nejvyšší hodnotu ze všech okresů ČR (Šulcová 2004). Velké množství objektů druhého bydlení v Jizerských horách je mimo jiné výsledkem poválečných přesunů obyvatelstva a dalších historických souvislostí ovlivňující migraci. Důležitým v tomto ohledu byl např. proces urbanizace a s ní spojené vysídlování venkova, které započalo nedlouho po druhé světové válce a v určité podobě probíhalo až do poloviny devadesátých let. Později jsou na českém území charakteristické procesy jako např. kontraurbanizace resp. suburbanizace (Šimon, Ouředníček 2010).

Rekreace a turistika má v regionu poměrně dlouhou tradici. Již v roce 1884 byl založen Německý horský spolek pro Ještědské a Jizerské hory (Deutscher Gebirgsverein² dále DGV), který se brzy rozrostl v organizaci čítající osm tisíc členů. Ta se stala velmi prestižním sdružením, jehož členy byli i vysoce postavené osobnosti. Díky tomu se tento spolek mohl

² často označován zkratkou DGV

těšit i z dobré finanční podpory, na základě které byla v Jizerských horách vystavěna kvalitní infrastruktura turistických stezek, horských chat a rozhleden sloužících dodnes (Jizersko-ještědský horský spolek, o. s. 2011). Na skutečnost, že cestovní ruch byl na našem území do určité míry rozvinut již dříve, poukazuje ve své knize Štemberk (2009).

Dalším cenným zdrojem historických informací je např. dílo Josefa Matouschka z roku 1927 v podobě mapy (Obr. 1), která obsahovala mnoho detailů získaných od místních občanů a znalců Jizerských hor. V této mapě byly vůbec poprvé na tomto území použity vrstevnice pro znázornění výškopisu (Petr 2005). V roce 1996 byl založen Jizersko-ještědský horský spolek, který patří mezi nejvýznamnější organizace v Libereckém kraji a navazuje tak na odkaz DGV.

Obr. 1: Matouschkova mapa

Zdroj: Petr (2005, s.10)

Masovější turismus se začal v Jizerských horách rozvíjet až na začátku devadesátých let s komplexním rozvojem služeb, které jsou dnes poskytovány nejen domácím, ale i zahraničním turistům. Návštěvnost regionu cizinci pramení především z blízkosti německých a polských hranic. Pro německé turisty jsou české hory lákavé především z ekonomického hlediska, polští turisté zase považují služby na našich horách za kvalitnější a lepší než v Polsku (Český rozhlas 2003).

1. Cíle práce a stanovení výzkumných otázek

Zpracování této práce je podníceno dobrou znalostí a blízkého vztahu ke zkoumané destinaci a okolí. Hlavní motivace před volbou této práce spočívala především ve snaze podílet se na rozvoji Bedřichova a pokusit se upozornit na hrozby spojené s rozvojem cestovního ruchu, které mohou vést k trvalému poškození přírodního bohatství Jizerských hor, případně k proměně rázu krajiny obce a okolí, které tvoří základ genia loci (Mrázková 2011).

Bedřichov se v průběhu let stal vyhledávaným místem turistů, kteří mají rozmanité požadavky na trávení volného času a kvalitu poskytovaných služeb. Ač se středisko vyznačuje poměrně kvalitní infrastrukturou, její kapacita je v nejvyšší sezóně pod náporům vysokého množství turistů nedostačující. Vypovídá o tom vyčerpání lyžařských vleků (Slowíková 2003), často přeplněné parkovací plochy, či tvoření kongescí na místních komunikacích. Přestože existují diplomové práce zabývající se tímto regionem, či dokonce přímo související s Bedřichovem (viz kapitola 2.6), je tato práce odlišná především vzhledem ke zvolené metodě. Veškeré práce týkající se Bedřichova navíc zkoumaly spíše větší územní celky a ne obec samotnou v širších souvislostech. Podrobnější výzkum cestovního ruchu z pohledu předešlého a možného budoucího vývoje destinace chybí a mohl by přinést důležité poznatky.

Model životního cyklu destinace, na kterém je tato práce založena a jejímž autorem je Richard W. Butler (The concept of a tourism area cycle of evolution: implication for management of resources, 1980), je odborníky uznáván a byl využit ke studii mnoha destinací (viz kapitola 2.4). Butlerův koncept (často označován zkratkou TALC³) by mohl nastínit budoucí scénář vývoje Bedřichova, tak jako v případě diplomové práce „Špindlerův Mlýn z pohledu konceptu životního cyklu turistické destinace” (Matějka 2009), která byla využita k porovnání zjištěných výsledků.

Hlavním cílem předkládané diplomové práce je posouzení stavu, ve kterém se Bedřichov nachází z hlediska cestovního ruchu a upozornit na hrozby plynoucí z jeho dalšího možného rozvoje. K tomu pomůže příklad Špindlerova Mlýna, který je dle Butlerova konceptu životního cyklu destinace patrně v pokročilejší fázi. Srovnání Bedřichova a Špindlerova Mlýna na základě TALC by mělo poukázat na chyby, jakých by se měl Bedřichov při rozvoji cestovního ruchu vyvarovat. Důležité je předejít těmto chybám také proto, že v sázce je přírodní bohatství CHKO Jizerských hor.

Jedním z cílů této práce bylo zařadit Bedřichov do Butlerovy vývojové křivky (1980) a pokusit se prognózovat jeho další vývoj. Na základě zjištěných informací byla dále vypracována SWOT analýza, která hodnotí nejvýznamnější hrozby a příležitosti resp. slabé a silné

³ Tourist area life cycle

stránky Bedřichova. Výsledky této analýzy naznačují další možnosti směřování destinace dle Butlerovy vývojové křivky (1980).

Práce se pokusila objasnit následující **výzkumné otázky**:

- V jaké fázi TALC se Bedřichov nachází a jaký další vývoj lze předpokládat?
- Jaký je rozdíl mezi Bedřichovem a Špindlerovým Mlýnem z pohledu Butlerova životního cyklu destinace?

Dále se práce pokusila odpovědět na několik **dílčích otázek**:

- Jaký je rozdíl v sezónní návštěvnosti Bedřichova?
- Je Bedřichov spíše centrem sjezdového, nebo klasického lyžování?
- Jaká je úroveň služeb a infrastruktury?
- Jaký typ turistů/návštěvníků navštěvuje Bedřichov a jaký je účel jejich návštěvy?
- Jaký postoj zaujali vůči cestovnímu ruchu a turistům místní obyvatelé?

Prostor byl v práci věnován i vývoji domovního, resp. bytového fondu v Bedřichově, druhému bydlení a problematice apartmánových domů. V neposlední řadě nechybí ani zmapování a posouzení nejdůležitějších plánovaných projektů v regionu.

2. Literatura a teoretické zarámování

2.1 Základní terminologie geografie cestovního ruchu

Definovat užívané pojmy v práci, která se věnuje cestovnímu ruchu (dále též CR), je obzvláště důležité k pochopení významu termínů, které nenesou v literatuře vždy stejný význam. Také proto vydala například světová organizace UNWTO slovníček základních pojmů „Understanding Tourism: Basic Glossary“ (UNWTO 2010). U nás k podobným účelům vznikl poměrně obsáhlý a podrobný „Výkladový slovník cestovního ruchu“ od autorů Páskové a Zelenky (2002), kde jsou pojmy velmi přehledně abecedně řazeny.

Důležitým pojmem spojeným s cestovním ruchem je „volný čas“. Dle výkladového slovníku CR se jedná o „čas, v němž člověk nevykonává činnost pod tlakem pracovních závazků či z nutnosti zachování svého biofyzilogického či rodinného systému. Často je charakterizován svobodnou volbou, očekáváním příjemných prožitků, apod.“ (Pásková, Zelenka 2002). Gelná (2009) zmiňuje, že definovat volný čas není úplně jednoduché vzhledem k odlišnému chápání volného času jednotlivci. Ve své podstatě se ale jedná o čas, který je spolu s vázaným časem (spánek, osobní hygiena apod.) součástí mimopracovních činností. Přestože volný čas „pro většinu lidí představuje čas, kdy se mohou věnovat tomu, co je baví“ (Gelná 2009, s.40), záleží na vlastním pohledu a možnostech jedinců (např. materiálních), které tak určují hodnotu a kvalitu volného času (Gelná 2009).

Nárůst volného času ve dvacátém století, kdy se ve většině vyspělých zemí zkrátila pracovní doba a prodloužila dovolená zaměstnancům, měl vliv právě i na rozvoj cestovního ruchu. Jednou z forem trávení volného času je „rekreace“, neboli „druhy činností nebo odpočinku, které přinášejí fyziologické zotavení a psychické uvolnění a představují tak protiváhu nepříznivým vlivům běžného života nebo pracovního prostředí“ (Wokoun, Vystoupil 1987, s.9). Jak autoři tvrdí, vztah pojmů rekreace a cestovního ruchu se pojí pouze částečně, jelikož cestovní ruch zahrnuje i některé aktivity týkající se pracovního výkonu, např. služební cesta, účast na kongresech apod.

I samotné definování pojmu cestovní ruch je v literatuře nejednotné a poměrně složité (Franke a kol. 1980, s.27). Hall a Page (2006) dokonce tvrdí, že „Přijímat všeobecné definice volného času, cestovního ruchu a rekreace není možné“ (Hall, Page 2006, s.26). Definice se dle těchto autorů mění v závislosti na jejich účelu a kontextu. V této práci je používán i termín „turismus“, který je nejen v odborné literatuře často považován za synonymum cestovního ruchu (Pásková, Zelenka 2002).

Mezinárodní světová organizace cestovního ruchu UNWTO se v roce 1991 na konferenci v Ottavě usnesla na definici turismu, která zní:

„Cestování nebo pobývání osob včetně jejich aktivit v místech mimo jejich obvyklé prostředí po dobu kratší než je jeden rok, za účelem trávení volného času, obchodních či jiných činností“ (UNWTO 1995, s.1).

Vytvoření této obecné definice bylo užitečné především pro mezinárodní statistické srovnávání a zahrnuje nejen samotné cestování, ale i aktivity s ním spojené. Definice cestovního ruchu v literatuře existuje více a žádnou nelze považovat za univerzální (Hall, Page 2006). Definice od autorů M. Páskové a J. Zelenky z Výkladového slovníku cestovního ruchu (2002) říká, že cestovní ruch je:

„Komplexní společenský jev jako souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu, souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky cestovního ruchu včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně-správních aktivit (politika CR, propagace CR, regulace CR, mezinárodní spolupráce CR apod.) a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity“ (Pásková, Zelenka 2002, s.45).

Cestovní ruch je také definován jako složitý socioekonomický jev, který současně vyjadřuje jistý druh migrace obyvatelstva, odvětví ekonomiky a způsob trávení volného času mimo místo trvalého bydliště. K tomuto rozdělení se pak vztahují i různé přístupy od demografických až po ekonomické (Preobraženskij 1976 cit. Mariot 1983).

Důležitými jsou v terminologii cestovního ruchu jeho účastníci. Světová turistická organizace zmiňuje pojmy „visitor“ a „tourist“, neboli návštěvník a turista. Návštěvník je cestovatel, uskutečňující cestu do destinace mimo své běžné prostředí, na dobu kratší než jeden rok, za cílem rekreace, obchodním nebo jiným osobním účelem, než je zaměstnání v navštívené zemi nebo místě. Návštěvník (tuzemský, příjezdový nebo výjezdový) je klasifikován jako turista, pokud jeho cesta zahrnuje přenocování, resp. zdržení se minimálně 24 hodin. V tomto případě se někdy používá též termín „overnight visitor“, neboli přenocující návštěvník. V případě, že se návštěvník nezdrží 24 hodin, hovoří se o „same-day visitor“ (jednodenní návštěvník) nebo „excursionist“ (výletník) (UNWTO 2010, s.3).

V pracích zabývajících se CR jsou často skloňovány pojmy *volný* a *vázaný cestovní ruch*, nově označován také jako *komerční* a *sociální cestovní ruch*. Dle definice (Wokoun, Vystoupil 1987) nejsou účastníci volného (komerčního) cestovního ruchu nikterak vázáni a cestují individuálně dle svého uvážení a možností, přičemž využívají většinou komerčních ubytovacích zařízení. Účastníci vázaného (sociálního) cestovního ruchu jsou pak zpravidla součástí skupin lidí a jejich cíle jsou dopředu stanovené, stejně tak společná doprava, období a délka pobytu. Většinou je tato cesta podmíněna splněním určitých podmínek, zpravidla spojených s pracovní činností. Po roce 1989 výklad těchto pojmů nabírá trochu pozměněného významu a volný CR (komerční) je výstižně definován jako „cestovní ruch, u kterého není

účastník vázán na pracovní poměr, členství v odborech, zdravotní stav nebo jakoukoli jinou podmínku a zájezd si hradí sám“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 315). Vázaný CR je spíše „účast klientů závislá na určitých podmínkách (doporučení lékaře, zaměstnání, členství v organizaci, trvalé bydliště v určité lokalitě apod.). Klient hradí zpravidla jen část ceny zájezdu, zbytek je hrazen z jiných prostředků (fondů). Typický je v současné době lázeňský CR, podniková rekreace, rekreace dětí z oblastí se znečištěným ŽP“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 308).

V práci je obsaženo i několik termínů souvisejících se statistickými daty např. *Hromadná ubytovací zařízení (HUZ)*, která jsou ČSÚ definována jako: „*ubytovací zařízení mezi něž patří hotely, motely, botely, penziony, turistické ubytovny, chatové osady, kempy a ostatní hromadná ubytovací zařízení. Mezi ostatní hromadná ubytovací zařízení patří např. rekreační zařízení podniků, školící střediska, kulturně-historické objekty, lázeňská zařízení a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.)*“ (ČSÚ 1995). Druhým typem jsou *Individuální ubytovací zařízení* neboli „*pronajímané pokoje, byty, chaty, chalupy a ubytování na rodinných farmách sloužících agroturistice*“ (ČSÚ 1995).

Pro potřeby této práce je také vhodné objasnit pojem „*druhé bydlení*“, jehož vymezení není – stejně jako u cestovního ruchu – jednoznačné. Jak zmiňuje např. Kadlecová (2009), především v zahraniční literatuře je k pojmu přistupováno odlišně. Druhé bydlení by se dalo definovat jako: „*komplex jevů a procesů spojených s objektem (či jeho částí), který je přechodným místem pobytu vlastníka(ů) či uživatele(ů), využívajícího(ch) tento objekt převážně k rekreačním účelům*“ (Vágner, Fialová a kol. 2004, s.20). Nejedná se tedy pouze o samotný objekt, ale i procesy a jevy s ním spojené.

Dalším termínem, který je vhodné uvést je „*udržitelný rozvoj*“ resp. „*trvale udržitelný rozvoj*“, který se dá popsat jako „*rozvoj, který současným i budoucím generacím zachová možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a současně nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystému*“ (Pásková, Zelenka 2002, s.302). V souvislosti s CR se používá výrazu „*udržitelný cestovní ruch*“, což je obecně definováno jako „*cestovní ruch, který dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní a sociální prostředí*“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 302). S tímto souvisí i „*únosná kapacita*“, kterou lze obecně formulovat jako „*maximální zatížení daného území antropogenními vlivy bez snížení kvality životního prostředí a ekosystému*“ (Pásková, Zelenka 2002, s.303). V cestovním ruchu je pod tímto pojmem myšleno také bez vlivu na snížení kvality zážitků a spokojenosti návštěvníků, negativních dopadů na místní komunitu, resp. kulturu dané oblasti. (Pásková, Zelenka 2002, s.303-304).

2.2 Geografie cestovního ruchu a vymezení turistické destinace

Předložená diplomová práce pojednává o problematice cestovního ruchu na určitém území za využití geografických přístupů, a proto je vhodné zmínit určité základy týkající se tohoto oboru potažmo jeho objektu a předmětu zkoumání. Důraz na krajinu, resp. prostředí při studiu cestovního ruchu je evidentní a proto by geografický přístup zkoumání měl být ze všech nejkomplexnější. Jak uvádí například Pásková a Zelenka (2002), geografie cestovního ruchu studuje zákonitosti a vztahy mezi cestovním ruchem a rekreací na jedné straně a krajinou na straně druhé (Pásková, Zelenka 2002).

Geografie cestovního ruchu je poměrně mladým geografickým oborem a začala se formovat teprve začátkem dvacátého století v reakci na zvýšený zájem o cestovní ruch. Ve třicátých letech byly rozpracovány definice některých pojmů a byly vymezeny sféry výzkumu geografických problémů jako např. výzkum prostorového šíření a rozložení cestovního ruchu, hodnocení přírodních předpokladů či regionalizace a typologie turistických oblastí (Wokoun, Vystoupil 1987).

Z představitelů té doby by bylo dobré jmenovat například A. Grunthala (1934) a jeho práci *Problémy geografie cestovního ruchu*. Grunthal (1934) zmínil tři hlavní úkoly geografie cestovního ruchu - určit jeho rozšíření na zemském povrchu, vytyčit jeho podmíněnost vzhledem k přírodním podmínkám a stanovit jeho zpětné působení na krajinu (Grunthal 1934 cit. Ježek 2000), posledně zmiňovaný je mimochodem úkol týkající se z části této práce. Dalším důležitým reprezentantem byl H. Poser (1939), jenž se zabýval všeobecnými teoretickými otázkami ve své práci *Geographische Studien über den Fremdenverkehr im Riesengebirge*. Poserova (1939) definice cestovního ruchu byla dlouhou dobu přijímána většinou autorů geografických výzkumů (Poser 1939 cit. Ježek 2000).

P. Mariot (1983) definuje cestovní ruch jako „společenskou aktivitu, která podmiňuje přemísťování obyvatelstva do částí krajinné sféry, charakterizovaných interakcemi krajinných prvků, schopnými vyvolat dočasnou změnu místa pobytu“ (Mariot 1983, s.14). Tuto definici Mariot (1983) označuje jako objekt studia geografie cestovního ruchu. Předmětem CR dle Mariota (1983) je „výzkum teritoriálních aspektů interakcí mezi cestovním ruchem a krajinou“ (Mariot 1983, s.16). Cíl geografických výzkumů cestovního ruchu vidí Mariot (1983) v určení zákonitosti vývoje těchto interakcí.

Český autor J. Ježek (2000) zmiňuje čtyři základní úkoly geografie cestovního ruchu vycházející z předmětu cestovního ruchu:

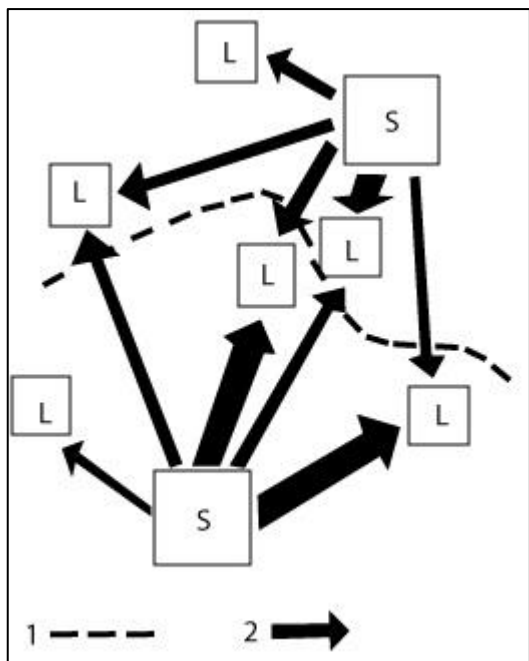
- *studium a komplexní hodnocení potenciálu krajiny pro cestovní ruch, tj. způsobilost určitého území poskytnout podmínky pro rozvoj cestovního ruchu,*

- *vyčlenění a klasifikace oblastí cestovního ruchu s ohledem na formy a sezónnost cestovního ruchu a zásady ochrany potenciálu území pro cestovní ruch,*
- *ustálení forem, prostorové struktury a zásad rozvoje materiálně-technické základny s ohledem na optimalizaci funkcí potenciálu území pro cestovní ruch,*
- *studium a určení vlivu cestovního ruchu na sociálně-ekonomický charakter dané oblasti s ohledem na životní prostředí, ekonomiku oblasti, sociální strukturu obyvatelstva, vývoj sídel a změny jejich funkcí atd. (Ježek 2000, s.5).*

Mariot (1983) se ve své práci věnuje i hodnocení lokalizačních, selektivních a realizačních předpokladů cestovního ruchu a okrajově zmiňuje např. i problematiku vymezování oblastí cestovního ruchu. Mariot (1983) tvrdí, že oblasti cestovního ruchu je nutno chápat jako nodální regiony, tedy území, na kterých dominují vnitřní teritoriální vazby a kde se orientace těchto vazeb odlišuje od sousedních území. Tyto vazby jsou reprezentovány interakcí pólů selektivních a lokalizačních předpokladů cestovního ruchu (Obr. 2). Intenzita vztahů mezi selektivními a lokalizačními předpoklady cestovního ruchu má pak nejdůležitější úlohu při určování hranice oblasti turismu, podobně jako je „rozhodující při určování sociálně-geografických regionů jejich funkční (vztahové) hledisko“ (Hamp, Gardavský, Kühnl 1987, s. 130). Jako klasický případ nodální oblasti cestovního ruchu uvádí Mariot (1983) rekreační zázemí velkoměsta (S). Nabízí se zde i určitá paralela s Christallerovo teorií centrálních míst (1933) a jeho rozmístění sídel v sídelní struktuře.

Důležitým dokumentem, který se jako první zabývá vymezením oblastí cestovního ruchu na našem území, je „Rajonizace cestovního ruchu v ČSSR“ z roku 1962 vypracována Státním úřadem pro územní plánování (později Terplan). Tento dokument nevycházel z administrativního členění státu a měl za cíl poskytnout přehled o podmínkách rozvoje cestovního ruchu v tehdejším Československu. Důraz byl kladen především na přírodní a antropogenní podmínky. Na jejich základě byly poté vymezeny oblasti vhodné a nevhodné k cestovnímu ruchu a rekreaci (Matyášová 2009). Práce byla v roce 1981 aktualizována a další územní vymezení probíhalo Českou centrálou cestovního ruchu (CzechTourism) až v roce 1998. Ta stanovuje marketingové turistické oblasti a regiony za účelem lepší propagace a organizace cestovního ruchu. V dokumentu z roku 1981 bylo na území Česka vymezeno 47 oblastí zařazených do 4 kvalitativních kategorií dle podmínek pro cestovní ruch. V rajonizaci z roku 1998 bylo vyčleněno 43 oblastí určeno pro účely domácího cestovního ruchu. Pro účely prezentace Česka v zahraničí bylo zvláště vytvořeno 15 regionů.

Obr. 2: Model nodálních oblastí cestovního ruchu

Vysvětlivky: L - póly lokalizačních předpokladů, S - póly selektivních předpokladů, 1 - hranice oblasti CR, 2 - orientace a intenzita vztahů mezi póly předpokladů CR

Zdroj: Mariot (1983, s. 222), vlastní úprava

Po vstupu Česka do Evropské unie se vymezení oblastí cestovního ruchu nekorespondujících s administrativním členěním ukázal jako nedostatek. Kromě obtížného získávání statistických údajů o cestovním ruchu za jednotlivé turistické regiony nebylo vymezení vhodné také v souvislosti s financováním z evropských fondů. Ty jsou rozdělovány právě do administrativních jednotek (kraje). Pokud turistický region spadá do více krajů, stává se tak komunikace složitější (Matyášová 2009). Na skutečnost, že krajské hranice často nerespektují přirozené turistické, kulturní a etnografické regiony, upozorňují ve svém článku např. Vágner a Perlín (2010).

„Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR“ z roku 2007 (Vystoupil a kol. 2007), rozděluje území Česka z pohledu cestovního ruchu na funkční homogenní celky a obsahuje i hodnocení v podobě profilů jednotlivých krajů. Počet turistických oblastí byl snížen na 40 a vymezení se týká i oblasti Jizerských hor, ke kterým bylo přidruženo Frýdlantsko, tvořící předtím samostatnou marketingovou turistickou oblast (viz Příloha 1 a Příloha 2). Takto vymezené území se jeví spíše jako účelové a netvoří příliš homogenní celek jak z hlediska fyzicko-geografického, ekonomického a i turistického. Na rozdíl od Jizerských hor, je Frýdlantsko periferní oblastí bez silnějšího střediska v podobě většího města či významné turistické destinace. Z pohledu cestovního ruchu navíc není tento region tak atraktivní jako Jizerské hory.

Kvalitně a přehledně je problematika turistické regionalizace a rajonizace zpracována také v publikaci „Atlas cestovního ruchu“ (Vystoupil a kol. 2006). Ten nabízí ucelený pohled na cestovní ruch v ČR s mnoha mapovými výstupy a je v něm věnována část prostoru i zimním sportům a lyžařským střediskům.

Konkrétní vymezení zkoumané destinace a její zařazení do určitého, geograficky vymezeného celku, který se vyznačuje společnými charakteristikami, je základem každé podobné studie. Při určování hranic je potřeba stanovit základní principy regionalizace a těmi jsou kvantitativní a kvalitativní určení sociálněgeografického regionu, skladebnost regionálních jednotek, analýza hlavních integrujících procesů a specifikace jednotlivých úrovní regionální diferenciace (Hamp, Gardavský, Kühnl 1987). Samotná definice regionu není jednoznačná, např. Žitek definuje regiony dle pojetí na geografické, sociální, urbanistické a ekonomické (Žitek 2002 cit. Matyášová 2009). Obecně by se dal region definovat jako „území vymezené na základě společenských znaků, dynamický geografický (prostorový) systém formující se na zemském povrchu na bázi určitých skutečností, které jej odlišují od okolí“ (Skokan 1999, s. 24 cit. Matyášová 2009, s.9). Regionalizace obecně je proces kdy se území člení na regiony a lze být popsán jako vnímání územního celku v jistých souvislostech z hlediska klíčových prvků jevového prostředí (Pásková, Zelenka 2002, s.246). „Úkolem regionalizace je identifikace charakteristických (společných) rysů určitého území, na základě analýzy vstupních údajů (dat, informací) v souvislosti se stanoveným účelem. Dle různých hledisek a v závislosti na účelu vymezení můžeme vytvářet různé typy regionů“ (Ponikelský, Koštejnová 2008, s.27 cit. Matyášová 2009, s. 14). V úvahu lze tak brát fyzicko-geografická, sociálně geografická, historická, administrativní a další kritéria (Pásková, Zelenka 2002).

Destinace je v cestovním ruchu charakterizována jako cílová oblast v určitém regionu, která se vyznačuje nabídkou infrastruktury a atraktivit cestovního ruchu resp. se jedná o místo hojně navštěvované účastníky cestovního ruchu (Pásková, Zelenka 2002). Typy destinací ČR se zpravidla vymezují dle převažujícího a nejtypičtějšího typu atraktivity CR v dané destinaci a podle Páskové (2003) jsou v Česku rozděleny na destinace lázeňského typu, typu turistiky v přírodně hodnotných oblastech, typu u vodních ploch, typu poznávacího CR ve vesnických komplexech, městského typu, historického typu, horského typu, poutního typu, typu středisek individuální rekreace, typu destinací v příhraničních oblastech, typu komplexů uměle vytvořených atraktivit a služeb cestovního ruchu (tematické parky, sportovní areály apod.).

Typologické zařazení zkoumaného území v této práci je dle výše popsané struktury poměrně bezproblémové vzhledem k atraktivitě hor, v nichž se Bedřichov nachází. Obtížnější se zdá být smysluplné začlenění Bedřichova do celku, který by měl společný charakter a identitu. S ohledem na cestovní ruch se tak nabízí vymezení turistických oblastí z roku 2010

(Příloha 2). Vzhledem k zahrnutí Frýdlantska se však zdá být vhodnější zařazení Bedřichova do vymezení turistických oblastí CR z roku 1998 (Příloha 1). To zahrnuje 40 obcí zkoumaného regionu (Tab.1). Za toto území jsou navíc k dispozici data od ČSÚ, která lze pro účely studie využít.

Ani vymezení turistických oblastí z roku 1998 není zcela vyhovující, protože jsou v něm zahrnuta i města takového významu jako je Liberec, Jablonec nad Nisou a další obce, které mají odlišný charakter než zkoumaná destinace. Velkým nedostatkem je pak nezařazení obce Kořenov do takto vymezené turistické oblasti. Kořenov je významným střediskem Jizerských hor a na jejímž území se nachází osada Jizerka, která k Jizerským horám neodmyslitelně patří. Na tento nedostatek mimochodem poukazovala již Šindelářová (2006).

Nabízí se také vymezení na základě Svazku měst a obcí Jizerských hor, který byl založen roku 2005. Ten představuje fungující organizaci, která zastává důležitou roli v rámci destinačního managementu regionu⁴. Cílem svazku je „trvale udržitelný řízený rozvoj území Jizerských hor s podporou rozvoje cestovního ruchu vedoucí k vytvoření turistické rovnováhy celého území v Chráněné krajinné oblasti Jizerské hory“ (Jizerky 2011). Součástí svazku je například i Harrachov, který z geografického hlediska spadá do Krkonoš, a také některé obce z Frýdlantska, které do Jizerských hor územně nezasahují.

Pro účely studie se vzhledem k nedostatkům těchto vymezených celků zdá neoptimálnější začlenění Bedřichova do CHKO Jizerské hory (Obr. 3). Na území CHKO se nachází většina nejdůležitějších středisek horské rekreace na tomto území. Vzhledem k funkční typologii středisek dle Vystoupila (Vystoupil a kol. 2007), můžeme destinace na tomto území považovat především za horská střediska letní a zimní rekreace. Srovnání obcí v rámci CHKO je tak i vhodnější vzhledem k cestovnímu ruchu, který s tímto územním celkem souvisí. Vztah dotčených obcí k Turistickému regionu, Svazku obcí Jizerských hor a CHKO je znázorněn v Tab. 1. Chráněná krajinná oblast nepatrně zasahuje i do katastrů měst Liberce a Jablonce nad Nisou. V tabulce (Tab. 1) jsou však uvedeny pouze pro úplnost a dále nebudou v tomto vymezení zohledňována.

⁴ Další důležitou a fungující institucí je v tomto ohledu regionální turistické informační centrum v Jablonci nad Nisou, které zároveň působí jako koordinátor TIC v regionu

Tab. 1: Dotčené obce CHKO Jizerské hory ve vztahu k Marketingové turistické oblasti Jizerské hory

Albrechtice u Jizerských horách (JN)	Benešov u Semil (SM)	Příkrý (SM)	Turistická oblast Jizerské hory
Bedřichov (JN)	Boskov (SM)	Pulečný (JN)	
Desná (JN)	Dalešice (JN)	Radčice (JN)	
Janov nad Nisou (JN)	Dlouhý Most (LI)	Rádlo (JN)	
Jiřetín pod Bukovou (JN)	Držkov (JN)	Roztoky u Semil (SM)	
Josefův Důl (JN)	Jeřmanice (LI)	Rychnov u Jablonce nad Nisou (JN)	
Mníšek (LI)	Jesenný (SM)	Skuhrov (JN)	
Oldřichov v Hájích (LI)	Jílové u Držkova (JN)	Stráž nad Nisou (LI)	
Lučany nad Nisou (JN)	Loužnice (JN)	Šimonovice (LI)	
Tanvald (JN)	Maršovice (JN)	Velké Hamry (JN)	
Jablonec nad Nisou	Nová Ves (LI)	Vlastiboř (JN)	
Liberec	Nová Ves nad Nisou (JN)	Zásada (JN)	
Smržovka (JN)	Pěnčín (JN)		
Zlatá Olešnice (JN)	Plavý (JN)		
Bílý Potok (LI)	Bulovka (LI)	Krásný Les (LI)	Mimo území turistické oblasti Jizerské hory
Hejnice (LI)	Černousy (LI)	Kunratice (LI)	
Kořenov (JN)	Dolní Řasnice (LI)	Pertoltice (LI)	
Lázně Libverda (LI)	Habartice (LI)	Višňová (LI)	
Nové Město pod Smrkem (LI)	Harrachov (SM)		
Raspenava (LI)	Heřmanice (LI)		
Dětřichov (LI)	Horní Řasnice (LI)		
Frýdlant (LI)	Jindřichovice pod Smrkem (LI)		
Legenda:			
Tučně označené - Svazek obcí Jizerských hor			
Území celé obce leží v CHKO			
Větší části území obce zasahuje do CHKO			
Území obce částečně zasahuje do CHKO			

Zdroj: vlastní zpracování dle Vystoupil a kol. (2006), Jizerky (2011)

Obr. 3: CHKO Jizerské hory

Zdroj: Cittadella (2011)

2.3 Koncept životního cyklu turistické destinace

Během 70. let dvacátého století byl cestovní ruch již masovou záležitostí. Společenský význam a zájem o CR rostl, což bylo mimo jiné stvrzeno i založením Světové turistické organizace (UNWTO) v roce 1974. Mezi odborníky nabýval zájem o zkoumání potenciálních a reálných dopadů cestovního ruchu na turistické destinace (Mason 2003). Podstatným přínosem se tak ukázal model Životního cyklu turistické destinace (Tourist area life cycle - TALC), který se v odborné geografické literatuře stal významným pojmem. Tento teoretický model poprvé uceleně popsal Butler ve svém článku *The Concept of a Tourism Area Cycle of Evolution: Implication for Management of Resources* (Butler 1980).

Butlerův koncept vychází především z postřehů odborníků, kteří se věnovali dopadům cestovního ruchu na turistické destinace. Butler ve své publikaci (1980) zmiňuje důležité práce věnující se této problematice např. od Christallera (1963), Doxeyho (1975), Ploga (1972), Cohena (1972), Noronhy (1976). Butler říká, že nemůže být pochyb o tom, že turistické destinace jsou dynamické, že se mění a vyvíjejí v čase, na což má vliv mnoho faktorů od preferencí a potřeb návštěvníků až po nahrazení původní kulturní či přírodní atrakce destinace. (Butler 1980, s.5).

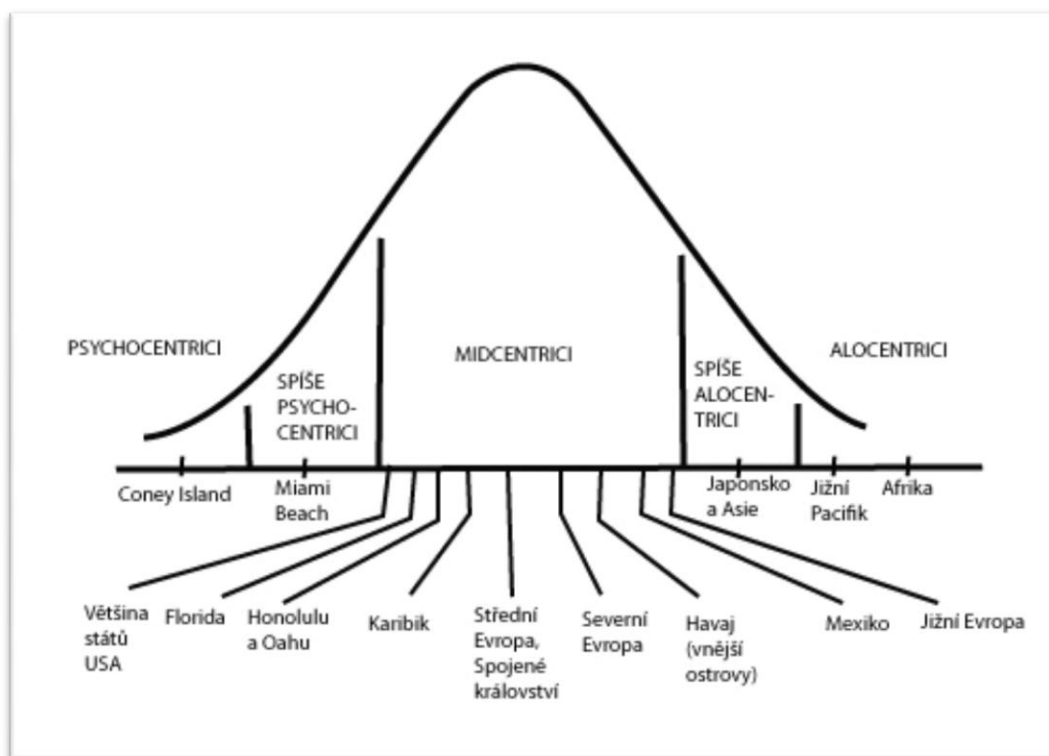
Butler cituje Christallerovo přirovnání atraktivity místa pro malíře, jenž hledá člověkem příliš nedotknuté a zajímavé prostředí, které však postupně začne navštěvovat více umělců a stává se módním i pro jiné lidi. Následně tato destinace přiláká podnikatele a služby, chaty se začnou proměňovat v ubytovací zařízení a místo pro malíře již ztrácí význam, stejně tak pro turisty, kteří hledali klid. Tato skutečnost však neznamená, že by destinace již nebyla pro žádné turisty atraktivní (Butler 1980).

Butler vysvětluje, že se typ turistů mění s typem turistické destinace a zmiňuje Plogovo a Coheno vymezení návštěvníků. Plog (1972 cit. Plog 2001) klasifikuje turisty dle psychologických profilů a jejich vzorců chování ve vztahu k cestování. Vymezuje 3 základní typy návštěvníků: psychocentrik, mid-centrik a allocentrik na kterých se snaží vysvětlit, proč roste či klesá popularita destinací. Psychocentrik je konzervativec, jenž příliš neoplývá zájmy a má malou potřebu nových zážitků. Stejně tak jako v životě, kde vyhledává trhem vyzkoušené značky, tak při cestování volí raději prověřené, blízké destinace, kde má zaručené určité jistoty a bezpečí. Allocentrik je opakem Psychocentrika, tedy dobrodruh s velkou potřebou nových a rozmanitých zážitků, který preferuje poznávání a objevování nových destinací, seznamování s novými kulturami a životním stylem. Mid-centrik je většinový typ návštěvníka, jenž jeví zájem o nové destinace a kultury jako allocentrik, ale zároveň není takovým dobrodruhem a vyhledává i známé a prověřené destinace. Psychografické typy

návštěvníků rozšířené o dva mezistupně (near psychocentric a near allocentric) a příklady jejich destinací dle Ploga jsou znázorněny na Obr. 4.

Plog (2001) tvrdí, že „pokud by ti, co mají na starost destinační management, pochopili psychografickou křivku, mohli by efektivně kontrolovat rozvoj cestovního ruchu a udržovat jeho ideální umístění“ (Plog 2001, s.19). Celý proces vývoje destinace začíná u malé skupiny allocentriků a pokračuje rostoucím počtem mid-centriků. Destinace se tak stává známější, dostupnější a nabízí kvalitnější služby, což vede k tomu, že místo navštěvuje zvyšující se počet psychocentriků. Ve výsledku se prostor stává zastaralejším s odlišnou strukturou návštěvníků. Plog (2001) hovoří o „zaprodanosti“ turistických destinací⁵, která vede k „sebezničení“, jelikož ztrácí původní vlastnosti, které dříve turisty přitahovaly.

Obr. 4: Psychografické typy návštěvníků a příklad jejich destinací podle Ploga z roku 1972

Zdroj: Plog (2001, s.20)

Butler ve své práci kromě Plogova psychografického profilu turistů cituje i známé Cohenovo sociologické rozřazení turistů do 4 skupin dle jejich organizace („institutionalized“ vs. „non-institutionalized“) a vlivu na hostitelskou komunitu (Cohen 1972). Prvním typem je podle Cohena *Organizovaný masový turista*, jenž nevyhledává přílišná dobrodružství, kupuje

⁵ Někdy se také hovoří o tzv. „Turistické pasti“ - jev nežádoucího působení neregulovaného CR, kdy se podnikatelskými aktivitami znehodnocují přírodní a kulturní hodnoty destinace a tím i předpoklady pro další udržitelný rozvoj destinace (Pásková 2003)

zájezdy jako celek, preferuje pohodlnou a rychlou dopravu, většinou je fixován na turistického průvodce a oddělen od místního života. Druhým typem je *Masový individuální turista*, který má částečnou kontrolu nad svým časem a pohybem a je tak nezávislý na skupině, přestože si cestu zařizuje taktéž přes cestovní agenturu a navštíví stejná místa jako organizovaný masový turista. Třetím typem je *Průzkumník*, jenž si cestu plánuje a zařizuje sám. Takový typ turisty se snaží vyhýbat turisticky přeplněným destinacím. I přes spotřeby sbližování s místní kulturou a schopnosti adaptovat se místnímu životu, si však stále zachovává určitý standart např. v otázce ubytování a cestování. Čtvrtým typem dle Cohena (1972) je *Drifter (tulák)*, který se distancuje od turisticky frekventovaných míst. Tento typ turisty nemá přímo stanovený plán cesty, není závislý na čase, peníze získává nejrůznější prací u tamějších lidí a snaží se co nejvíce splynout s místní komunitou a jejich kulturou.

Zajímavým přístupem, který Butler ve své práci zohlednil je vnímání a vztah místních obyvatel k turistům, který popsal Doxey ve své práci *A causation theory of resident visitor irritants* (1975). Doxey zde definoval iritační index (irridex), který vyjadřuje vztah mezi místním obyvatelstvem a turisty. Doxey (1975) říká, že s tím jak narůstá počet turistů, roste i nelibost obyvatel k nim a definuje 4 fáze, které jsou závislé na předpokladu, že destinace se bude vyvíjet a růst v průběhu času: 1. *Euforie*, kdy jsou návštěvníci vřele vítáni, 2. *Apatie*, návštěvníci se považují za samozřejmost a kontakt se stává formálním, 3. *Nevole*, nasycenost turisty a místní lidé mají obavy, 4. *Antagonismus*, otevřená nelibost k turistům, zhoršující se pověst destinace. Irridex naznačuje, že s rostoucí nelibostí obyvatel k návštěvníkům nebude počet turistů růst stejnou rychlostí jako dříve, případně může počet turistů i klesat (Mason 2003).

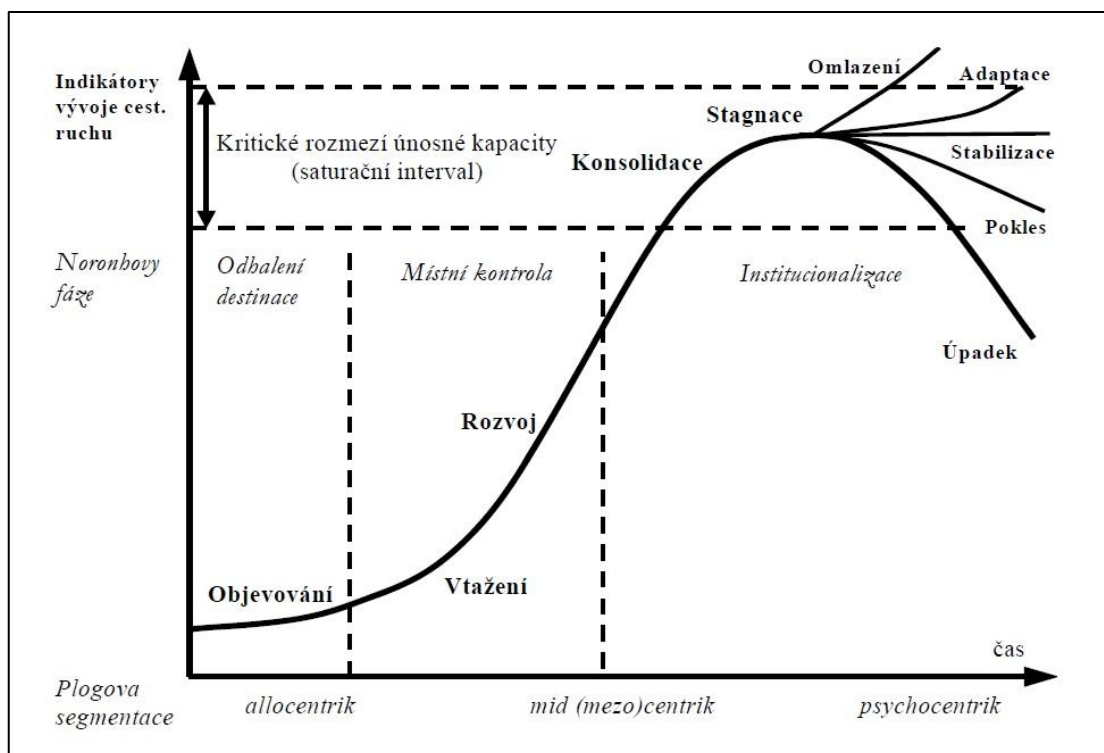
Na Obr. 5 je znázorněna modifikace Butlerovy křivky a Plogovo psychografického rozřazení. Obrázek obsahuje také Noronhovy (1976) fáze rozvoje cestovního ruchu: Odhalení, Místní kontrola a Institucionalizace (Noronha 1976 cit. Pásková, Zelenka 2008). Noronhův model (1976) vychází z předpokladu, že „cestovní ruch v nově objevených destinacích se na začátku vyvíjí spontánně v závislosti na místní iniciativě. Když místní zdroje již nejsou dostatečné, aby podporovaly další růst, zasahují širší 'politické orgány a ekonomické bloky', které nakonec převezmou nad destinací kontrolu. Stavby v destinaci se zvětšují a zlepšují se na mezinárodní standard, přičemž místní obyvatelé postupně ztrácejí vliv a profit z turismu“ (Cohen 1984, s. 383).

Butlerův koncept je založen na Vernonově teorii životního cyklu výrobku (Butler 1980). Podobně jako u Vernonovy křivky, zahrnuje několik fází s téměř totožným průběhem vyjma konečné fáze, která může mít podle Butlera (1980) několik scénářů. Samotná

Butlerova křivka je rozdělena do několika fází: objevení, vtažení, rozvoj, konsolidace, stagnace a poststagnace, přičemž osa x představuje čas a osa y počet turistů⁶.

Objevitelská fáze se vyznačuje malým počtem turistů označovaných Plogem (1972 cit. Plog 2001) jako Alocentrici nebo Cohenem (1972) jako objevovatelé. Kontakt s místním obyvatelstvem a kulturou je velmi blízký, turisté jsou kladně přijímáni, podle Doxeyho (1975) se jedná o fázi euforie. Dle Christallera (1963) se dá očekávat, že tyto návštěvníci pocházejí ze zemí s odlišnými kulturními a přírodními podmínkami (Butler 1980). Návštěvnost destinace turisty je nepravidelná a na fyzickou strukturu a život místních obyvatel má nepatrný vliv, neexistuje zde téměř žádná infrastruktura cestovního ruchu, využíváno je místního zázemí včetně lokálních ubytovacích kapacit (Pásková, Zelenka 2008).

Obr. 5: Životní cyklus destinace - kompilace: Butler (1980), Noronha (1976), Plog (1972)

Zdroj: Pásková, Zelenka (2008, s. 5)

Fáze vtažení probíhá poté, co turisté z objevitelské fáze poreferovali o destinaci dalším lidem. Návštěvnost destinace se zvyšuje a dle Doxeyho irridexu se tato fáze nachází mezi euforií a apatií. Kontakt s místními obyvateli je stále poměrně intenzivní a někteří z nich se začínají více realizovat ve službách spojených s cestovním ruchem. „Začíná se projevovat sezónnost a změny v místní sociální struktuře, zejména vzrůstající rozdíl mezi obyvateli

⁶ indikátory mohou být např. i průměrná doba pobytu, počet přenocování a další proměnné (viz 2.4)

vtaženými do procesu rozvoje cestovního ruchu a zbytkem populace“ (Pásková, Zelenka 2008), někdy se hovoří také o tzv. „duální společnosti“⁷.

Fáze rozvoje představuje turistickou destinaci v již pokročilém stádiu komercializace, kdy se z ní stává vyhledávaný resort. Počet turistů v sezóně často převyšuje počet místních obyvatel a destinaci vyhledává již jiný typ turistů. Dle Plogova klasifikace mid-centrikové (Butler 1980). Často se v tomto případě využívá tzv. Defertovy funkce, která vyjadřuje vztah mezi počtem stálých lůžek a rezidentů⁸ pro vyjádření intenzity turistické aktivity. V této fázi zapojení místních obyvatel do cestovního ruchu klesá a rozvíjí se dříve nevyskytující se služby v návaznosti na rostoucí požadavky návštěvníků, přičemž zároveň roste vliv externích organizací. Některá zařízení cestovního ruchu jsou nahrazeny modernějšími a většími. Původní atraktivity jsou často doplněny umělými, které často nezapadají do koloritu destinace. „Změny ve fyzickém vzhledu území jsou znatelné a zpravidla ne všechny jsou kladně přijímány všemi místními obyvateli“ (Pásková, Zelenka 2008). Masivní rozvoj cestovního ruchu má nežádoucí dopad na fyzické, ekonomické, socio-kulturní i percepční prostředí. Vztah návštěvníků a místních obyvatel začíná být čistě obchodní. Dle Doxeyho indexu je postoj obyvatel spíše apatický, dle Apa a Cromptona (1998, cit. Pásková, Zelenka 2008) jde spíše o tolerování návštěvníků v destinaci.

Fáze konsolidace se vyznačuje zpomalením tempa růstu návštěvnosti destinace, přestože absolutní počet turistů se bude stále zvyšovat a převyšovat místní obyvatelstvo (Butler 1980). Destinace je již ekonomicky provázána s cestovním ruchem, který je nepostradatelný z hlediska příjmů i zaměstnanosti. Začínají zde působit pobočky mezinárodních řetězců, které nahrazují místní provozovny. „Marketing a propagace nabývají značné intenzity a vyznačují se snahou rozšířit návštěvnickou sezónu i zdrojové oblasti“ (Pásková, Zelenka 2008). Destinaci navštěvují organizovaní masoví turisté (Cohen 1972) resp. kvazipsychocentricki (Plog 1973 cit Plog 2001). Dle Doxeyho iritačního indexu jsou místní obyvatelé ve fázi „*antagonismu*“ a mnoho z nich je nespokojených, zejména ti, kteří z CR neprofitují (Pásková, Zelenka 2008). „Někteří návštěvníci přestávají destinace vyhledávat, protože ji začínají vnímat jako podřadnou, přelidněnou a již neschopnou poskytnout jim neobyčejné zážitky, které vyžadují“ (Ionnidis 1995, cit Pásková, Zelenka 2008).

Fáze stagnace je předposlední fází Butlerovy křivky, kdy počet turistů v oblasti dosahuje maxima, ovšem průměrná útrata a délka pobytu návštěvníků má klesající tendenci (Pásková, Zelenka 2008). Destinace je sice všeobecně známá, ale začíná být všední a

⁷ „Společnost dělicí se v základních rysech na dvě odlišné socio-ekonomické třídy, vznikají např. v intenzivně navštěvovaných destinacích, kde vrstva podnikatelů v CR výrazně profituje z intenzity CR, zatímco zbytek rezidentů trpí zvýšenými životními náklady díky cestovním ruchem způsobené inflaci“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 69-70)

⁸ $T(f) = N \times 100 / P$; N = počet stálých lůžek a P = počet rezidentů

„zastaralá“, navíc je již naplněna její únosná kapacita (Butler 1980). „Ubytovací kapacita nebývá ani v sezóně maximálně využita a musí být vynaloženo značné úsilí k udržení i tohoto stupně návštěvnosti“ (Pásková, Zelenka 2008). Primární atraktivita jsou nahrazeny uměle vytvořenými, z čehož vyplývá i klientela, která je tvořena převážně masově organizovanými turisty resp. psychocentriky. Dle Doxeyho iritační škály se vztah místních obyvatel a turistů nachází mezi nevolí a antagonismem. Tento postoj se týká i obyvatel zapojených do turismu v destinaci, „neboť přínosy z CR se snižují, ale nežádoucí vlivy vysoké návštěvnosti na prostředí destinace narůstají“ (Pásková, Zelenka 2008).

Fáze poststagnace je poslední fází, která na základě předchozího vývoje může dle Butlera vypadat pěti možnými způsoby. V nejhorším případě se jedná o úpadek, kdy destinace není schopná konkurenceschopnosti s modernějšími atrakcemi. Zmenšuje se zájem turistů, kteří destinaci vyhledávají spíše na jednodenní výlety nebo na víkendy. Ceny ubytování i samotných nemovitostí v této oblasti klesají a mění se jejich majitelé, případně jejich funkce na ne-turistické (Butler 1980). „Výsledek vyčerpání zdrojů destinace, výrazného snížení kvality životního prostředí, degradace místního životního stylu, ztráty *genia loci*“ (Pásková, Zelenka 2008). Jiným případem může být *pokles*. Ten se „vyznačuje postupným útlumem turistické funkce, zpravidla zapříčiněné překročením únosné kapacity destinace pro rozvoj cestovního ruchu a nedostatečnými investicemi do údržby a inovace infrastruktury cestovního ruchu“ (Pásková, Zelenka 2008). V některých případech se destinace vyrovná s poklesem návštěvnosti a udrží se ve stavu *stabilizace* nebo dokonce ve stavu *adaptace*. Té jde docílit „jistou modifikací rozvoje cestovního ruchu a přizpůsobení únosné kapacity území, přičemž pokračující ochrana zdrojů cestovního ruchu umožní jistou míru růstu návštěvnosti“ (Pásková, Zelenka 2008). V ideálním případě může dojít i k *omlazení* destinace pomocí promyšleného managementu, doplnění služeb a inovací. Butler (2006) však říká, že takového stavu lze docílit pouze za předpokladu, že dojde k úplné změně atrakcí, z nichž vychází cestovní ruch. Jako příklady zmiňuje vybudování kasín v Atlantic City, využití dříve nevyužívaných přírodních zdrojů, nebo orientace některých lázeňských měst na zimní sporty za účelem prodloužení sezóny.

Butler (2006) konstatuje, že existují tzv. nadčasové destinace, kterých se tento cyklus netýká (např. Niagarské vodopády). Butler dále dodává, že na udržení návštěvnosti může působit i vliv jisté nostalgie k místu, kam turisté opakovaně jezdili po několik desetiletí (Butler 2006).

2.4 Práce vycházející z Butlerova konceptu životního cyklu destinace

Butlerův koncept byl shledán odborníky za pravděpodobně nejpřínosnější v rámci výzkumu cestovního ruchu. Lundgren (1984) to komentuje takto: „Butler shrnul do cyklické souvislosti realitu, které si byli všichni vědomi a jasně ji rozeznávali, ale nikdy předtím nebyla takto formulována do ucelené teorie“ (Lundgren 1984, s. 22 cit. Hall, Page 2006, s. 138).

O přínosu konceptu TALC pak vypovídá především množství prací, v kterých byl tento model aplikován na nejrůznější turistické destinace (Butler 2006). Významnost v tomto směru představuje často citovaná práce Hovinen (1981 cit. Butler 2006), který jako první aplikoval Butlerův model na Lancaster v Pensylvánii. Hovinenovi výsledky práce byly až na skutečnost, že nenalezl známky poklesu u regionu, vesměs v souladu s TALC (Butler 2006). Hovinen (1981 cit. Butler 2006) upozornil na problém komplikovanějšího rozpoznávání pokročilejších fází životního cyklu destinace, což je Butlerovi vyčítáno i v případě Haywoodových (1986) připomínek (Tab. 2). Hovinen (1981 cit. Butler 2006) na základě svých poznatků dochází k tomu, že „Lancaster je charakterizován koexistencí růstu, stagnace, úpadku a omlazení a tuto kombinaci pojmenovává jako fázi zralosti (maturity stage). V budoucnu nevylučuje úpadek destinace, „pokud zde nebude využito efektivního strategického plánování na podporu cestovního ruchu“ (Hovinen 2002, s.209). Hovinen dále navrhuje teorii „chaos/complexity“⁹ jako vhodný doplněk k Butlerovu modelu. Ta spočívá v myšlence, že změny v oblasti CR v destinaci je možné zjistit ze vztahu mezi podnikateli a projektanty. Podnikatelé představují původce změny a projektanti usilují o kontrolu těchto změn, přičemž podnikatelé jsou v této hypotéze „tvůrci chaosu“ a projektanti jsou ti, co se snaží o vytvoření jistoty a předvídatelnosti. „Aby se destinace vyhnula fázi poklesu, jsou podnikatelské instinkty klíčové vzhledem k inovacím, které jsou nezbytné při překonání složitostí (complexities), kterým destinace musí čelit“ (Butler 2006, s.39).

⁹ Russel, Faulkner (1999 cit Hovinen 2002)

Tab. 2: Problémy Butlerova konceptu TALC dle Haywooda (1986,1992,2006)

Problémy Butlerova konceptu životního cyklu turistické destinace	Vysvětlení a příklady.
Vhodné vymezení zkoumané oblasti	Je turistickou oblastí město, okres, údolí nebo jen jeden hotel? Velká komplexní destinace má více atraktivit, a tak jí nehrozí úpadek tak lehce, jako malé úzce zaměřené destinaci.
Vymezení relevantního trhu pro destinaci při výpočtu počtu turistů.	Počty turistů zjištěné během dlouhého časového období mohou představovat zcela rozdílné části trhu. Může se jednat například o turisty ze zahraničí nebo domácí turisty či o rodiny s dětmi nebo firemní turisty.
Určení tvaru křivky.	Je logistická křivka jedinou správnou? Je možné užití i jiných vývojových křivek?
Určení fáze destinace v životním cyklu.	Problém určení fáze, v které se destinace nachází spočívá v určení bodu, kdy destinace přechází z fáze do fáze. Otázkou, také zůstává, zda je změna v počtu turistů správným ukazatelem k určení bodu mezi dvěma fázemi.
Vhodné zvolit měřitelné jednotky: Počty turistů, návštěvníků, přenocování atd.	Ne všichni turisté mají stejný vliv na kapacitu prostředí turistické destinace. Někteří zůstávají déle, jiní zase navštíví destinaci mimo hlavní sezonu. Někteří turisté respektují místní kulturu a zvyky více než jiní. Užití jen čistých příjezdů turistů do destinace, jako indikátoru udržitelné kapacity prostředí je vzhledem k výše uvedenému diskutabilní, stejně jako to, zda existuje pouze jeden ukazatel, který by reprezentoval únosnou kapacitu pro celé území.
Správně určit časový úsek pozorování.	Tradičně jsou sledována data za jednotlivé roky, je takovéto sledování dat opravdu to nejlepší možné? Jedním z hlavních nedostatků užití celého konceptu je častý nedostatek empirických dat v potřebném časovém období.

Zdroj: Matějka (2009, s. 37)

Model byl po Hovinenově studii Lancasteru aplikován např. i v případě „Malty (Oglethorpe 1984), Grand Island v Louisianě (Meyer Arendtová, 1985), některých karibských ostrovů (Wilkinson 1987, Debbage 1990), pacifických ostrovů (Weaver 1990,1998,2000; Choy, 1992), ostrovu Man (Cooper & Jackson 1989; Lundtorp a Wanhill 2001), Niagárských vodopádů (Getz 1992), Kypru (Ioannides 1992), Pattayi (Smith, 1992), Menorky (Williams 1993), Itálie (Formica a Uysal 1996), alpských oblastí Austrálie (Digance 1997), horské oblasti v Tennessee (Tooman 1997), středisek v jižní Anglii (Agarwal 1997, 2002), Severního Walesu (Galle a Botterill 2005), Costa Bravy (Priestley, Mundet 1998), Keni (Akama 1999), Algarve (Gonçalves a Aguas 1997), Mrtvého moře (Karplus a Kranover 2004), Tenerife (Oreja et al. 2007), Baleárských ostrovů (Picornell a Picornell, 2002)“ (Casasnovas a Rosselló 2009, s.2).

Přes vesměs pozitivní reakce na Butlerovu práci se objevila i kritika, dokonce od Butlera samotného. Ten po přezkoumání svého modelu poznamenal, že „výsledky a závěry některých studií, které se snažily aplikovat jeho koncept, kontrastovaly s jeho původními postuláty“ (Butler 2006, s. 120). Butlerovi je vyčítáno, že ve svém konceptu ignoruje faktory změn na straně poptávky (Shaw, Williams 2002 cit. Matějka 2009) nebo že

při rozvoji destinace má velký vliv úroveň rozvoje, politika vlády a konkurence, což do modelu nezahrnul (Cooper 1990 cit Matějka 2009). Haywood (1986) ve své práci „*Can the Tourist-Area Life cycle be made operational?*“, kritizoval Butlerův model za jeho nepoužitelnost pro plánování a marketingové účely a navrhl změny k tomu, aby mohl být tento koncept užitečný a na destinace aplikovatelný. „Mnoho vědců navrhovalo úpravu Butlerova konceptu, aby ho učinili více použitelným, avšak stále je mnohem více těch, kteří spíše využívají původní koncept, vzhledem k jeho větší jednoduchosti a snadnější použitelnosti“ (Berry 2001 cit. Matějka 2009, s.37).

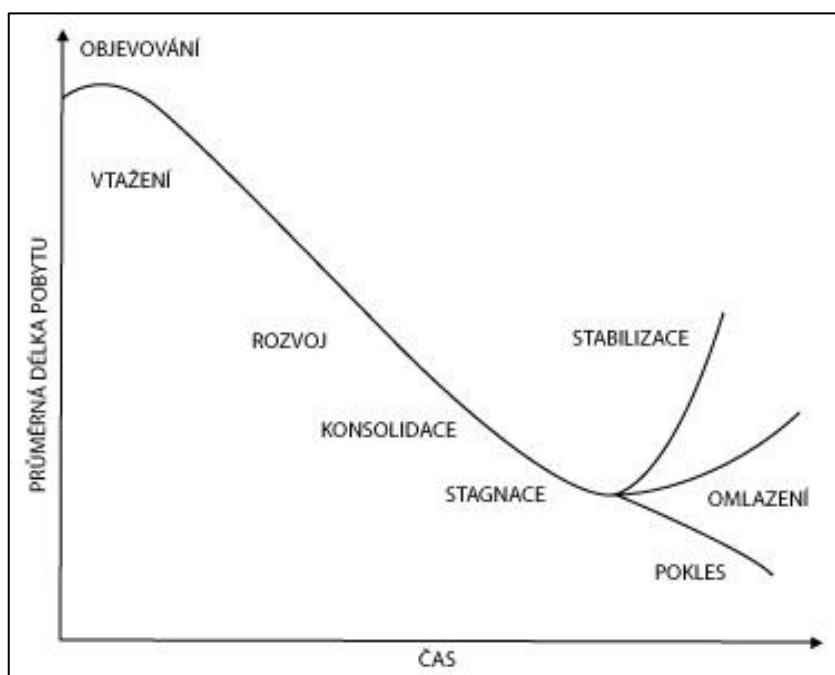
Nejpodstatnější Haywoodovy (1986) připomínky se týkají v přístupu k destinaci jako k homogennímu trhu, přičemž upozorňuje na to, že je potřeba rozlišovat a analyzovat jednotlivé tržní segmenty. Jako příklad uvádí domácí vs. zahraniční CR nebo rodinný vs. podnikový CR. Další podstatná připomínka směřuje k identifikaci přechodu destinace do dalšího cyklu, kdy Haywood (1986) jako indikátor změny shledává v podstatných meziročních rozdílech v návštěvnosti. Haywood (1986) dále navrhuje, že jako základ Butlerova konceptu by mohly být využity také celkové výdaje a ziskovost, namísto počtu turistů. Haywood mimo jiné tvrdí, že se v případě Butlerova konceptu jedná více o popisný než normativní přístup a že k modelu není nutné přistupovat kvantitativně (Haywood 1981 cit. Casasnovas a Rosselló 2009).

Strapp (1988 cit Butler 2006) ve své studii zkoumá Sauble Beach u Huronského jezera a zahrnuje do modelu také majitele druhého bydlení. Strapp tvrdí, že tento typ cestovního ruchu byl v předchozích výzkumech zanedbán (Strapp 1988 cit. Butler 2006). V případě Sauble Beach poukázal na to, že tradiční cestovní ruch vykazoval v destinaci pokles, ale rozvoj byl v rámci rekonstrukcí a staveb rezidencí a chalup. Strapp tento stav nazývá „stabilizací rekreace“ a říká, že po stagnaci může destinace zaznamenat růst právě na základě takového netradičního trhu CR a stabilizovat se díky tomu. Pokles počtu návštěvníků dle něj tak nemusí nutně znamenat úpadek destinace, zejména pokud jde o oblast s významným podílem druhého bydlení (Strapp 1988 cit. Butler 2006). Jako alternativu k měření množství návštěvníků navrhuje použití „osoba-den“, což podle něj zohlední návštěvníky i rezidenty a jejich délku pobytu. Casasnovas a Rosselló (2009) vzhledem k současné ekonomické krizi dodávají, že velmi důležitá je také ekonomická situace, kdy evoluční proces destinace ovlivňují dočasné vlivy způsobené právě její nestabilitou.

Jako nejvhodnější způsob grafického znázornění uvádí Strapp (1988 cit. Butler 2006) modifikovanou Butlerovu křivku za použití průměrné délky pobytu (Obr. 6). Strapp říká, že na počátku životního cyklu je do destinace obtížnější přístup, což při její návštěvě vyžaduje delší dobu pobytu. Tím jak se destinace v čase vyvíjí a je pro turisty dostupnější, snižuje se i

délka jejich pobytu. Po fázi stagnace vysvětluje Strapp tři možné scénáře. V prvním případě klesá doba pobytu a destinace se stává spíše „rekreačním areálem“ či „odpočívadlem“ (decline), v případě omlazení (rejuvenation) je nutné rozvinout potenciál destinace, aby zde návštěvníci trávili více času. Možnost stabilizace destinace (stabilization) Strapp vidí právě v majitelích druhého bydlení, neboli přeměnu turistů na vlastníky nemovitostí v destinaci. Vlastníci budou destinaci navštěvovat a trávit zde více času nejen v sezóně a tak se stane celoročně navštěvovanou (Strapp 1988 cit. Butler 2006).

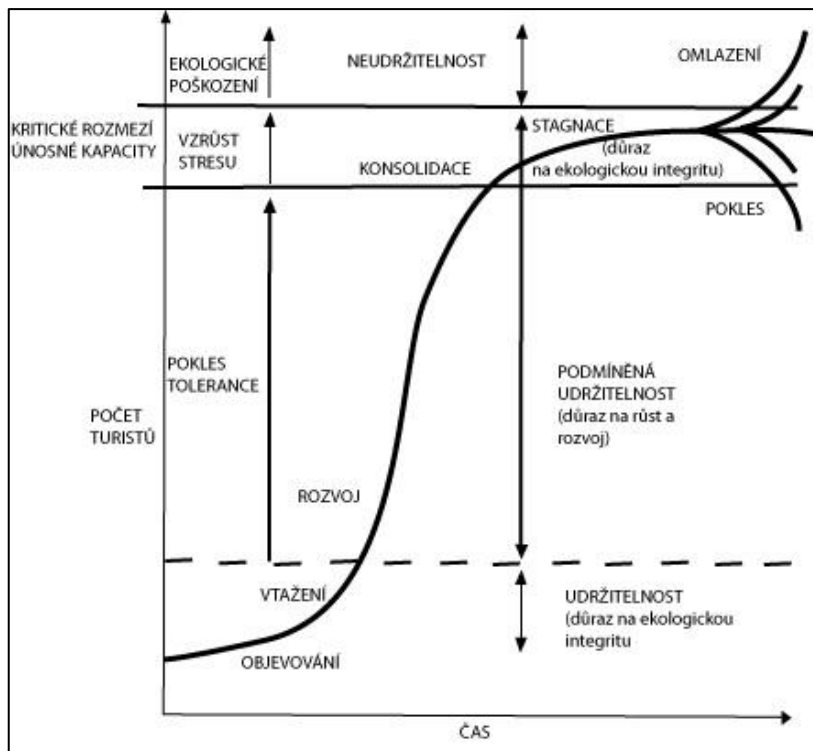
Obr. 6: Modifikace Butlerova životního cyklu dle Strappa

Zdroj: Butler (2006, s.42)

Modifikace Butlerova modelu je poměrně častým jevem v pracích pojednávajících o TALC. Vzhledem ke studii Bedřichova je vhodné zmínit ještě například Boydovu (2006) modifikaci Butlerovy křivky. Boyd (2006), znázornil koncept udržitelného rozvoje a vliv na životní prostředí u jednotlivých fází životního cyklu destinace (Obr. 7) na příkladu kanadských parků. Zatímco v počátečních fázích Objevování a Vtažení je důraz na ekologickou integritu a vliv na prostředí není znatelný (udržitelnost), ve fázi Rozvoje je namísto ekologické integrity kladen důraz na ekonomický růst a rozvoj destinace (podmíněná udržitelnost). Mezi fázemi Konsolidace a Stagnace dochází k překročení únosné kapacity území a tlak na životní prostředí začíná narůstat, což vede k opětovnému důrazu na ekologickou integritu destinace. V případě Omlazení či Adaptace destinace je rozvoj neudržitelný a vede k ekologickému poškození destinace (Boyd 2006).

Obr. 7: Modifikace Butlerova životního cyklu s vlivem na životní prostředí dle Boyda

Zdroj: Butler (2006, s.125)

Z domácí literatury je potřeba v tomto směru zmínit přínos Páskové, která využila životního cyklu destinace na zkoumání historického jádra Českého Krumlova (Pásková 2001 cit. Zelenka, Pásková 2008). Nutno dále vyzdvihnout především její disertační práci (Pásková 2003), která detailněji popisuje a využívá Butlerova životního cyklu destinace. Disertační práce Páskové (2003) se zabývá klasifikací a analýzou zjištěných dopadů rozvoje CR na geografické prostředí a je zde navržen způsob sledování těchto dopadů pro potřeby kvalitního managementu destinace. Pásková se snaží „zohlednit komplexitu dané problematiky a postihnout zásadní skutečnosti, zorientovat se v širším kontextu dopadu CR na geografické prostředí“ (Pásková, 2003, s.10). S důrazem na sociální sféru, reflektuje kontext vývoje CR s ohledem na ekonomický, socio-kulturní, politický a duchovní vývoj společnosti. Práce Páskové (2003) je z domácí literatury ojedinělá a hodnotná právě díky ucelenému a komplexnímu pohledu na koncept životního cyklu destinace.

2.5 Sezónnost CR a aplikace Butlerova konceptu životního cyklu destinace na horská střediska

Počátky zimního cestovního ruchu zasahují do poloviny devatenáctého století. Zimní cestovní ruch se začal rozvíjet ve švýcarských Alpách, konkrétně v dnes jednom z nejznámějších zimních středisek, Svatém Mořici. Brzy na to se zde začaly rozvíjet zimní sporty, které se poměrně rychle staly velmi populárními. V roce 1928 hostil Svatý Mořic, jakožto kolébka zimních sportů, první zimní olympijské hry. Později se zimní střediska cestovního ruchu rozrostly za hranice Alp (Kulmhotel 2011).

Dnes tvoří zimní cestovní ruch, důležitou část příjmů mnoha turistických destinací. Problém u těchto destinací je často v jejich sezónnosti. Ta je definována jako „činnosti v určitém ročním období, které se budou každý rok shodně opakovat“ (Moorem 1989 cit. Hudson, Cross 2005, s.189). Konkrétně v souvislosti s CR poskytuje vhodnou definici sezónnosti Allock (1989): „tendence turistických toků, které se koncentrují do relativně krátkých období v roce“ (Allock 1989, s.92 cit. Hudson, Cross 2005, s.189).

Příčiny sezónnosti jsou často děleny dle přirozených nebo institucionálních faktorů (Hudson, Cross 2005). Přirozenými faktory jsou myšleny především ty, které jsou spojeny s periodickými změnami klimatu. Kreutzwiser (1989) zmiňuje, že „klimatické podmínky a aktuální stav počasí ovlivňují míru spokojenosti návštěvníků. Teplota a vlhkost vzduchu, srážky, intenzita a délka slunečního svitu, viditelnosti, větrné podmínky, teplota vody, množství a kvalita sněhu jsou základní důležité parametry“ (Kreutzwiser 1989, cit. Nouza 2007, s.14). Sezónnost však nemusí striktně záviset pouze na klimatických podmínkách, nýbrž také na typu CR a umístění atraktivity (Stanley, Moore 1997). Existuje zde určitá podobnost CR v přímořských letoviscích a destinacích zimního cestovního ruchu vzhledem k jejich sezónnosti a tlaku na přírodní zdroje (Shaw a Williams 2002 cit. Matějka 2009).

Institucionální faktory jsou ty, které souvisejí se sociálními, ekonomickými, náboženskými a etnickými jevy, např. svátky, školními prázdninami, povinnostmi věřících (Ramadán) apod. V některých případech je také zmiňován tzv. kalendářní efekt, neboli rozdílný počet dnů a víkendů v měsíci, což ovlivňuje návštěvnost destinace. Podrobněji se problematice sezónnosti u nás věnoval Nouza (2007), ve své diplomové práci „Sezónnost cestovního ruchu na příkladu Českého Švýcarska“. Ten zmiňuje práci BarOna (1975 cit. Nouza 2007), jenž na základě svého výzkumu potvrdil, že naprostá většina zkoumaných destinací vykazují signifikantní výkyvy mezi jednotlivými měsíci, které jsou zapříčiněné sezónností a dalšími předvídatelnými faktory (BarOn 1975 cit. Nouza 2007). Nouza na základě moderní metody detailního monitoringu návštěvnosti (laserové snímače) v NP České Švýcarsko, zkoumal přímé vazby primárních faktorů, jakými jsou roční denní doba a počasí

(teploty, srážky) na změny v návštěvnosti. Výsledky práce víceméně potvrdily očekávané vztahy např. mezi vyšší návštěvností a obdobím pracovního volna a vlivu počasí. Dále poukázal na skutečnost, že sezónnost CR má signifikantní vliv na zaměstnanost v destinaci a zdůraznil, že v Českém Švýcarsku je sezónnost extrémní.

Problém sezónnosti existuje i v Bedřichově, ostatně jako u většiny horských středisek. Ta se dá poměrně jednoduše vyhodnotit na základě jakýchkoliv dat týkající se turismu, „která jsou pravidelně sbírána a vyhodnocována v periodických časových intervalech kratších, než jeden rok” (Nouza 2007, s 38).

Sezónností se ve svém článku „Winter sports destinations: dealing with seasonality“ zabývají Hudson a Cross (2005). Autoři také vyzdvihují přínos práce BarOna (1975 cit. Hudson, Cross 2005), které přikládají vysokou důležitost v této problematice. BarOn mimo jiné tvrdil, že „Sezónnost spíše považuje za nevyhnutelný rys odvětví cestovního ruchu, než za problém, který by se měl řešit“ (BarOn 1975. cit. Hudson, Cross 2005, s. 188). Dnešní studie ukazují, že vzorec sezónnosti nemusí být neměnný (Hudson, Cross 2005). Existují různé příčiny a důsledky sezónnosti v destinacích zimního CR a jejich možná řešení (Obr. 8).

Horská střediska, jakým je například Bedřichov, jsou primárně ovlivňována přirozenými faktory (*klimatickými faktory*) a návštěvnost turistů je soustředěna do dvou hlavních sezón - zimní a letní. Tyto dvě sezóny navíc mají přímou souvislost se *sportovními sezónami*¹⁰. Paradoxem je, že vzhledem k návštěvnosti, je v zimní sezóně vyšší úhrn srážek žádoucí, zatímco v letní sezóně je tomu naopak. Co se týče institucionálních faktorů, mají v případě horských středisek také významný vliv. Například na návštěvnost v Bedřichově mají vliv prázdniny dětí nejen v Česku ale i Německu a Polsku (*svátky*).

Hudson a Cross (2005) zmiňují jako jednu z příčin sezónnosti *společenský tlak a trendy*. Poukazují na příklad, kdy britská elita jezdila v létě do Alp lyžovat, protože to bylo v těchto kruzích vnímáno jako luxusní dovolená a otázka prestiže. Jako další příčiny je dobré zmínit *zvyky* nebo *setrvačnost*, což se může týkat právě i Bedřichova. Mnoho lidí je zvyklých trávit svojí dovolenou pravidelně každý rok v hlavní sezóně, leckdy také v určitém termínu. Často se takto chovají rodiny s dětmi, ale nemusí to být pravidlem, protože mnoho turistů raději využívá širší nabídku služeb (*omezení na straně nabídky*) (Hudson, Cross 2005). Mimo hlavní sezónu nemusí destinace širší nabídku služeb poskytovat z mnoha důvodů jako např. omezené pracovní síly, nedostatečné dopravní spoje s destinací apod.

„Některé destinace se snaží snížit důsledek sezónnosti tím, že rozšiřují škálu *sportovních atrakcí*” (Hudson, Cross 2005, s.191) či *speciálních událostí* jako např. Turné čtyř můstků, snowboard festivaly, Jizerská padesátka apod.

¹⁰ zimní sporty, letní sporty

Hudson a Cross (2005) dělí důsledky těchto příčin jak na negativní, tak i na pozitivní (Obr. 8). Jako negativní vyzdvihují přísun omezených investic do destinace a jejich nízkou návratnost vzhledem k tomu, že jsou vnímány především jako striktně sezónní podnikání, protože provoz ve zbytku roku je nákladný. Jako příklad uvádějí zimní střediska v USA, která byla podporována soukromými investory. Počet těchto středisek se v průběhu let značně snížil a dnes mnoho dalších balancuje na pokraji bankrotu (Sullivan 2002 cit. Hudson, Cross 2005). Dalším problémem představuje pro zaměstnavatele pracovní síla, kterou nemohou zaměstnat na plný úvazek. Tím vzniká sezónní nezaměstnanost a problémem je do destinace přilákat kvalifikované pracovníky pouze na sezónu. Důsledkem sezónnosti jsou pak i negativní dopady na životní prostředí a místní obyvatelstvo, u kterého se později začíná projevovat k turistům až nepřátelský vztah¹¹. Pozitivními dopady sezónnosti jsou pak např. čas na regeneraci, obnovu ekologického prostředí, opravu či zlepšení infrastruktury.

Lyžařský průmysl ve světě stagnuje. Pokud střediska nechtějí čelit nevyhnutelnému úpadku, je důležitá jejich adaptace. Důležitou součástí je vyrovnaní se právě s problémem sezónnosti destinace (Hudson, Cross 2005). Přestože globální změna klimatu je některými kritiky zpochybňována, nezpochybnitelným je nárůst průměrných teplot za posledních přibližně sto let. Nedostatek sněhové pokrývky znamená pro střediska zimního CR velký problém, kterému musí čelit tím, že investují do umělého zasněžování¹². To je leckdy nákladné, ale pro destinaci výhodné vzhledem k prodloužení zimní sezóny.

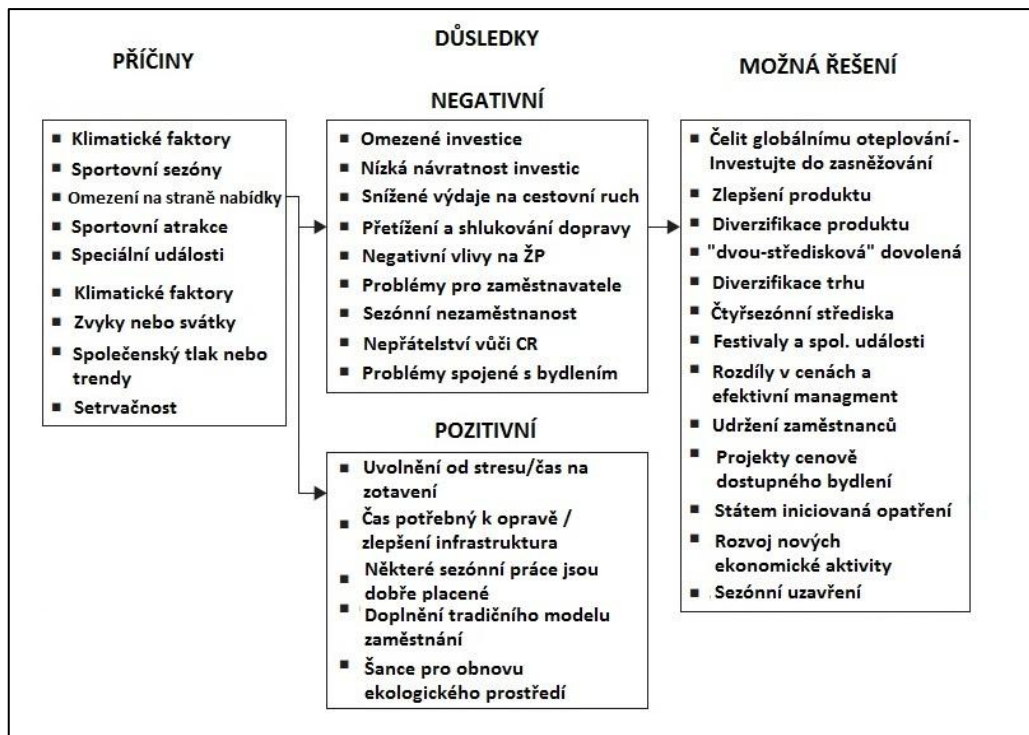
Hudson a Cross (2005) jako možná řešení důsledků sezónnosti dále navrhuji zlepšení produktu např. spojením středisek, či jejich prodloužení do vyšších poloh, kde jsou lepší sněhové podmínky. To je v případě Bedřichova irelevantní, protože není sjezdovky kam prodlužovat. Propojenost s jinými středisky však do jisté míry funguje a je v plánu další spolupráce (viz kapitola 4.1). Kromě zlepšení stávajícího produktu, které středisko nabízí je dalším řešením sezónnosti jejich rozšíření, např. postavením aquaparku, či jiné atrakce, která přiláká návštěvníky i mimo sezónu, jako tomu je v případě Špindlerova Mlýna.

Jako další řešení problému sezónnosti zmiňuje Hudson a Cross (2005) nabídku práce zaměstnancům na více období v roce s využitím vyškolení. Zaměstnanec v půjčovně lyží může v létě pracovat např. v půjčovně kol. Zajímavým řešením je tzv. „dvou-středisková dovolená“, neboli balíčky dvou zájezdů v jednom, kdy je kombinován zájezd silnější turistické destinace a sezónního střediska. Oživení střediska lze docílit například i sportovními akcemi (závody), hudebními či jinými festivaly.

¹¹ viz. Iritační index (2.3)

¹² to je nejčastěji zprostředkováno sněžnými děly

Obr. 8: Sezónnost v destinacích zimního CR: příčiny, důsledky a možná řešení

Zdroj: Hudson, Cross (2005), vlastní úprava

Veškerá navrhovaná řešení nejsou aplikovatelná na Bedřichov, ale spíše na větší a masivněji navštěvovaná střediska např. v Alpách. Některá z těchto řešení by ovšem mohly naznačit, jak se co nejvhodněji vypořádat se sezónností. V jiném případě se jeví jako účinná strategie jejich dočasné uzavření a přeorientování se na jiný druh výdělků, kdy v sezóně je na prvním místě cestovní ruch a mimo sezónu např. zemědělství (Flognfeldt 2001 cit. Hudson a Cross 2005 s.201).

Přestože bylo mnoho destinací podrobeno výzkumu z hlediska TALC, střediska zimního cestovního ruchu mezi nimi v podstatě nefigurují. Kromě již zmiňované práce Matějky (2009) byl životnímu cyklu destinace podroben pouze alpský region jako celek. Zimnímu CR v souvislosti s TALC se věnuje například článek „Životní cyklus alpské destinace: výzvy a důsledky“ (Schuckert, Möller, Weiermair 2007), který vedle vývoje CR v Alpách zkoumá také region Tyrolska na základě dlouhé časové řady přenocování turistů (1900-2001). Podrobnější výzkum je poté aplikován na 278 lokalitách ležících na území Tyrolska za období 1960-2005, od kdy jsou využívána nejen data o přenocování, ale i o příjezdech turistů. Podobně jako Matějka (2009) rozlišují u těchto destinací zimní a letní sezónu, protože jsou zde mezi nimi signifikantní rozdíly a rozdělují tyto destinace na 4 různé typy dle jejich pozice na Butlerově křivce.

Alpskému prostoru se věnuje také článek „Alpský turismus - rozpory v rozvoji a podmínky pro inovace“ (Macchiavelli 2009). Autor využívá životního cyklu destinace a

zdůrazňuje, že alpské destinace jsou nuceny pomocí inovací rozšířit svojí nabídku týkající se aktivit spojených se zimními sporty, jelikož „lyžařský trh“ je již nasycen a před destinacemi leží nelehký úkol se s tímto problémem vypořádat. To potvrzuje i slova Fredmana a Heberleina, kteří uvádějí, že „růst cestovního ruchu zaměřeného na sjezdové lyžování je v tradičních zemích a oblastech již vyčerpán a turisté se začínají více zaměřovat na turistiku, běžecké lyžování a jízdu na skútru“ (Fredman, Heberlein 2003, cit. Matějka 2009, s.41).

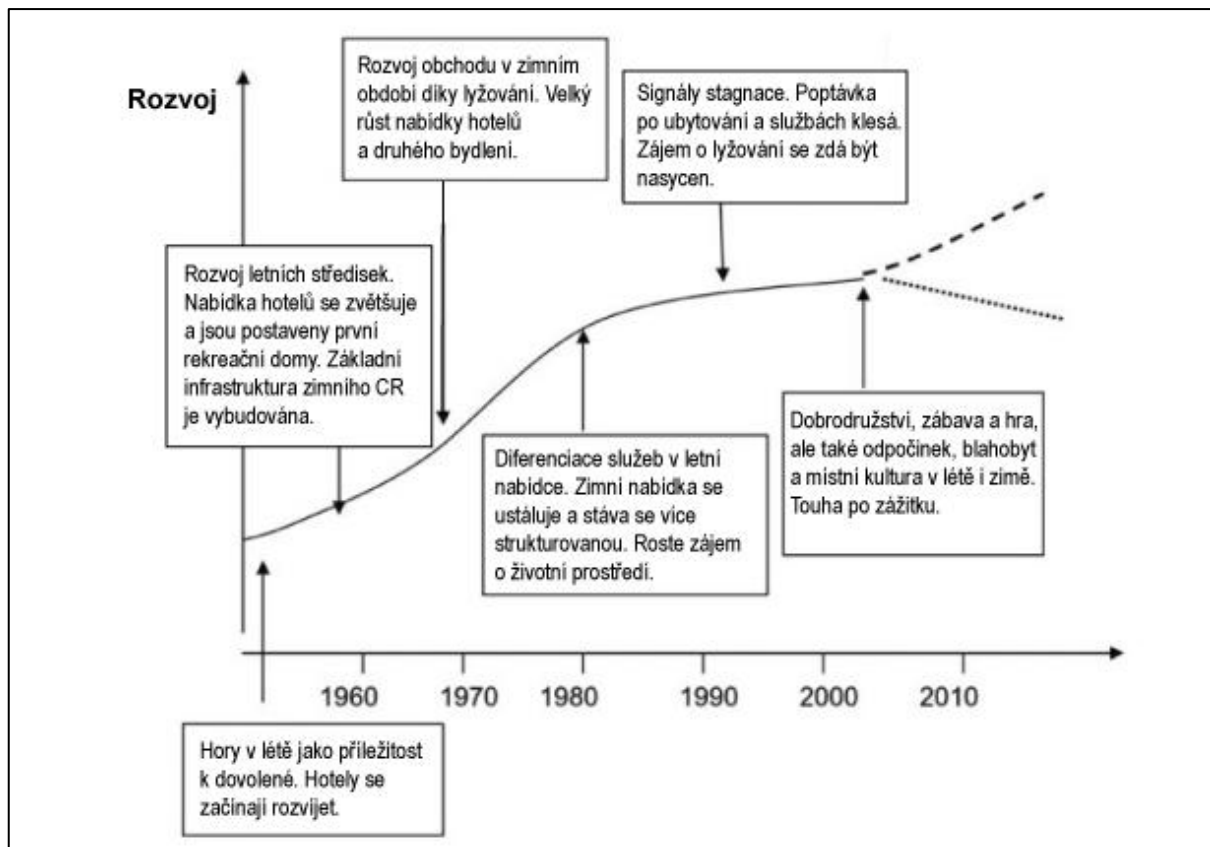
Macchiavelli (2009) dále poukazuje na fakt, že alpský prostor již neposkytuje příliš možností k expanzi či dokonce budování nových, modernějších lyžařských areálů. Zdůrazňuje každoroční klesající trend návštěvnosti alpských destinací a také to, že poptávka turistů zimních středisek prodělala podstatnou změnu v posledních letech (Macchiavelli 2009). „Nasycení západních trhů vedlo k hledání nových trhů“ (Cioccarelli cit Macchiavelli 2009, s.101)¹³. Rozvoj nabídky zimního a letního CR demonstruje Macchiavelli (2009) na Butlerově křivce (Obr. 9) a dále navrhuje změny v podobě inovací, které dle něj vedou ke zlepšení situace v těchto destinacích.

V první řadě je nutné, aby inovace přinesly zvýšení produktivity, kvality služeb a intenzivnější využití zdrojů bez negativních dopadů na životní prostředí. Další návrh spočívá v odlišném konceptu tvořivosti, čímž je myšleno, že je s inovacemi nutno zacházet opatrně a teprve čas ukáže, jaký vliv může mít jejich využití. Například automobily sice umožňují návštěvníkům přístup do horských oblastí, ale jejich množství má negativní dopady na destinaci. Je nutné flexibilně reagovat na stále měnící se potřeby turistů a identifikovat je, přičemž může platit: „to co dříve nebyl zdroj, může být zdrojem dnes“ (Macchiavelli 2009, s.106).

Dle Macchiavelliho (2009) je pro destinace důležité následovat nové trendy a dodává, že „turisté dnes chtějí více zábavy a méně sportu, více emocí a méně pravidel“ (Macchiavelli 2009, s.106). Důležitým faktorem jsou také ti, kteří jsou tvůrci inovací. Je potřeba, aby měli podnikatelé a lidé, kteří jsou spjati s cestovním ruchem chuť inovovat. Jako důležitou vidí autor i spolupráci s okolními zimními středisky namísto přehnané rivality a boje o zákazníky.

¹³ Velký potenciál shledává autor v turistech z východní Evropy, kde není trh ještě tolik nasycen

Obr. 9: Životní cyklus alpských destinací z pohledu rozvoje nabídky CR

Zdroj: Macchiavelli (2009, s.98), vlastní úprava

Macchiavelli (2009) poznamenává, že v posledních letech se mnoho horských středisek snaží o inovace v CR vytvořením nových sportovních aktivit jako je např. rafting, jízda na kanoi, horském kole, postavením zábavných parků, rozvojem mimo-sportovních aktivit v podobě gastronomických tras a různých degustací, či aktivit spojených konkrétně s kulturním dědictvím destinace např. v podobě vybudování eko-muzea, či naučných stezek.

Z hlediska této práce je potřeba zmínit také článek „Místní účast na vývoji lyžařských středisek: na případech Ylläs a Levi ve finském Laponsku“ (Tuulentie, Mettiäinen 2007). V něm je využito Butlerova konceptu při demonstraci vztahu obyvatel a návštěvníků dvou finských turistických center Ylläs a Levi od roku 1930. Jedná se o stále velmi rozvíjející se střediska CR a autoři spekulují o vlivu místní komunity na jejich rozvoji. Z výzkumu, založeném na rozhovorech s rezidenty zjišťují, že se cítí velmi málo zapojeni do místního plánování a mají velké obavy z budoucnosti. Z Butlerovy křivky pak odvozují, že se destinace nachází někde ve fázi konsolidace s již zhoršenými vztahy mezi rezidenty a turisty. Dále navrhuje, aby byli místní obyvatelé více zapojeni do dění kolem územního plánování a budoucího rozvoje destinací, které se bez respektování místní kultury a tradic proměňují pro turisty v “městské vesnice” bez městského obyvatelstva.

2.6 Literatura týkající se zimního CR v Česku a regionu Jizerských hor

Diplomových prací, které se věnují destinacím spojených se zimním CR v rámci Česka, není málo. Komplexním zhodnocením horských oblastí a jejich využitelností vzhledem k CR se věnoval například Šupich (1997). Ten se snažil vymezit rozvojové oblasti a možnosti jejich vývoje a porovnat naše střediska s podmínkami v okolních státech. Na základě dotazníků, kterými oslovil komerční rekreační objekty v českých horách, vytvořil obecné povědomí o jejich cenách, kapacitách a vybavenostech. V té době se naše střediska vyvíjela, zkvalitňovala se infrastruktura a služby po vzoru západních destinací. Z tohoto pohledu je práce zajímavá, protože zaznamenává vývoj horských středisek a CR u nás. Druhá část práce je zaměřena na Deštné v Orlických horách. Těm se věnuje také diplomová práce Vacha (2007), který na základě své hypotézy potvrzuje, že Orlické hory slouží především pro obyvatele Královéhradeckého a Pardubického kraje. Zdůrazňuje, že je zde velká dominance zimní sezóny a CR se koncentruje převážně do center Orlických hor, jakým je např. právě Deštné.

Mnoho diplomových prací se věnuje prostoru Krkonoš. Za zmínku stojí například práce Sklenáře (2010), který hodnotil intenzitu CR v Krkonoších a jednotlivá střediska z pohledu zimních sportů, nebo Pavlity (1994), jenž hodnotil rekreační potenciál Krkonoš z pohledu zimní sezóny.

Vzhledem k této studii je důležité zmínit diplomové práce týkající se regionu Jizerských hor. Jejich rekreačnímu využívání se věnoval ve své diplomové práci Beneš (1989). Ten zmiňoval především důležitost Jizerských hor z pohledu druhého bydlení (resp. chalupaření) a zdůraznil, že zde převládá krátkodobá rekreace nad dlouhodobou. Jak ukáže tato práce, je tomu tak dodnes. Dále se Beneš (1989) zaměřil na problémy spojené s životním prostředím v Jizerských horách, jelikož tehdy se jednalo o velice aktuální téma, kdy byla příroda ničena okolními tepelnými elektrárnami. Autor upozorňuje na to, že pokračující znečišťování ovzduší povede k očekávanému poklesu návštěvnosti Jizerských hor. Dnes je situace v Jizerských horách o poznání lepší, přestože jsou zde stále na některých místech viditelné stopy devastace.

Další práce týkající se regionu řeší stále aktuální problematiku druhého bydlení. Cestovnímu ruchu s důrazem na druhé bydlení na Jablonecku se věnuje Šulcová (2004), která se snažila zmapovat vývoj a význam cestovního ruchu a druhého bydlení v regionu, který je zhruba z poloviny tvořen Jizerskými horami. Autorka prováděla dvě dotazníková šetření v Nové Vsi nad Nisou a v Bedřichově, kde dotazovala majitele objektů druhého bydlení. Situaci shrnuje tak, že v regionu je dostatek ubytovacích zařízení a v mnoha hotelích a penzionech je využití lůžek pouze třetinové a shledává celkový stav ubytovacích objektů za neuspokojivý vzhledem k vysoké konkurenci. Šulcová (2004) potvrzuje svoji hypotézu, že

v Jizerských horách převládá komerční forma CR nad druhým bydlením pouze v případě Bedřichova, obecně toto tvrzení dle autorky neplatí. Vlastníky druhého bydlení jsou převážně lidé s trvalým pobytem v Praze a objekty jsou dle výzkumu využívány překvapivě celoročně s důrazem na letní sezónu, přičemž základním předpokladem bylo, že budou více navštěvovány v sezóně zimní. Přibližně pětina oslovených majitelů chce v budoucnu využívat objekty druhého bydlení k trvalému pobytu. Šulcová (2004) předpovídá významnější postavení CR v ekonomickém rozvoji regionu a dle jejího názoru se rozvoj CR ubírá správným směrem.

Zajímavá práce, která se okrajově týká Bedřichova, je spojená s problematikou apartmánových rekreačních bytů v Česku (Kadlecová 2009). Ta dokonce zmiňuje a částečně využívá Butlerova životního cyklu destinace „na pochopení vývoje dopadů trendu apartmánových rekreačních bytů na destinaci CR“ (Kadlecová 2009, s. 18) a Hägerstrandův model šíření inovací k objasnění šíření výstavby apartmánových rekreačních domů v horských a podhorských oblastech. Výzkum mimo jiné také částečně vycházel z dotazníkového šetření rezidentů tří vybraných obcí Horního Maršova, Harrachova a také Josefova Dolu, který leží v Jizerských horách. Kadlecová (2009) na základě výzkumu zjišťuje, že „iritační index místních obyvatel vzhledem k objektům apartmánových rekreačních domů roste s množstvím objektů v destinaci“ (Kadlecová 2009, s.82), což je vzhledem k rázu staveb a špatnému či žádnému vztahu k majitelům bytů očekávané. Za hlavní lokalizační faktory výstavby apartmánových rekreačních domů označuje atraktivitu prostředí a krajiny. V neposlední řadě hraje také roli modernost a oblíbenost destinace a již realizované úspěšné investice developerů. Rostoucí potenciál vidí právě i v Jizerských horách a konkrétně v Bedřichově lokalizuje dva apartmánové rekreační domy¹⁴.

Práce Šindelářové (2006) se pro změnu zabývá udržitelným CR na příkladu Tanvaldska, kde je zahrnuto také několik destinací Jizerských hor, v tomto případě ovšem bez Bedřichova. Podobně jako Šulcová (2004) založila práci na dotazníkovém šetření. Cílem průzkumu bylo „zjistit profil typického vícedenního turistu (socio-ekonomické charakteristiky, četnost pobytu, způsob dopravy, způsob získávání informací atd.), popsat jeho aktivity a chování, zjistit spokojenost turistů a image destinace“ (Šindelářová 2006, s.17). Na základě těchto a sekundárních dat byly sestaveny indikátory udržitelného CR na Tanvaldsku a po komplexním hodnocení byl shledán výsledek jako velmi dobrý (na pětistupňové škále hodnotou 2, přičemž nejlepší byla 1, nejhorší 5). Z výsledků hodnocení indikátorů shledává Šindelářová (2006) slabé stránky „v absenci sběru dat, statistického sledování a monitorování CR, v nedostatečně rozvinutém systému plánování v oblasti CR, v sezónnosti, daňových únicích, podílu šedé ekonomiky v oblasti ubytovacích služeb a nízkého

¹⁴ Apartmány NISA (dokončeno 2008 - kapacita 37 bytů), Byty Bedřichov (dokončeno 2007-kapacita 21 bytů)

podílu alternativních či doplňkových aktivit ke sjezdovému lyžování v zimní sezóně“ (Šindelářová 2006, s. 75). Silné stránky Tanvaldska z hlediska udržitelného CR pak dle autorky spočívají „v nezávislosti destinace na aktivitách cestovních kancelářích a nadnárodních hotelových řetězců, dále také v nadpolovičním podílu místních podnikatelů mezi provozovateli ubytovacích zařízení“ (Šindelářová 2006, s. 75). Tyto silné a slabé stránky regionu jsou velmi dobře vystiženy, a přestože v této studii Bedřichov nefiguroval, do této charakteristiky rovněž zapadá.

Pravděpodobně jediná diplomová práce týkající se bezprostředně cestovního ruchu Jizerských hor a konkrétně Bedřichova je práce Slowíkové (2003): „Podmínky pro zimní cestovní ruch v Jizerských horách s přihlédnutím k dopravním aspektům“. Hlavním cílem této práce bylo především analyzovat podmínky CR ve vybraných střediscích Jizerských hor, zejména Bedřichova, jakožto nejvýznamnějšího střediska. Práce nejdříve rámcově srovnává hlavní zimní střediska CR v Česku a dále pak vyhodnocuje kvalitu těchto podmínek v Jizerských horách (Bedřichově). Autorka také zkoumá dopravní aspekty jako např. dostupnost, možnost parkování, či kvalitu a kapacitu komunikací a jejich vliv na CR resp. jak přispívají k jeho rozvoji v horských střediscích.

3. Metodika

3.1 Metodický postup práce

Metodická část této práce vycházela v první řadě z dostupné literatury a především pak z literatury týkající se Butlerova konceptu životního cyklu destinace. V předchozích kapitolách (2.4, 2.5) byly zmíněny příklady některých studií turistických cílů, kde byl tento koncept využit. Většina z těchto prací se však věnovala typově odlišným destinacím. Matějka (2009) na základě své práce tvrdí, že „nebyly nalezeny žádné zásadní důvody, které by zabráňovaly aplikaci této teorie v případě horských středisek zimní a letní rekreace“ (Matějka 2009, s.113).

Jako jeden z prvních kroků bylo nutné zjistit, jaká data jsou pro účely práce potřebná, také s ohledem na to, aby bylo možné některé z těchto údajů později porovnat s prací Matějky (2009). Následně přišla na řadu základní analýza Bedřichova s přihlédnutím na územní celek CHKO Jizerských hor. Veškeré údaje, z kterých se při této analýze vycházelo, byla shromážděna z dostupné literatury, internetu a veřejně dostupných dat ČSÚ.

Sekundární data potřebná k hlubší analýze pro zodpovězení vytyčených výzkumných otázek a pro potřeby výzkumu Bedřichova z pohledu Butlerova životního cyklu destinace byla získána z několika zdrojů. Hlavním zdrojem dat byl v tomto případě ČSÚ, obecní úřad a informační centrum Bedřichov, dále Svazek měst a obcí Jizerské hory, Jizerská o.p.s., TJ Bižuterie a také byla použita některá data z vybraných diplomových prací.

Butler (1980) ve svém modelu používá jako základní proměnnou počty turistů v čase, jak bylo ale zmíněno, kritici jako např. Haywood (1986) či Strapp (1988 cit. Butler 2006) by využili i jiných ukazatelů. „Trajektorii životního cyklu destinace lze vykreslit jako křivku, která podchycuje vývoj hodnot základních ukazatelů vývoje potenciálu, stavu a efektů CR v destinaci. Jedná se především o vývoj hodnoty únosné kapacity území pro rozvoj cestovního ruchu, objemu návštěvnosti, segmentační struktury zejména z hlediska vzorce časoprostorového a spotřebního chování typického návštěvníka (např. Plog 1973, Cohen 1972), Defertovy funkce¹⁵ (Pearce 1987), iritačního indexu (Doxey 1975), velikosti příjmů z CR na obyvatele, míry využití ubytovacích kapacit, počtu uživatelů (návštěvníků a místních obyvatel) na jednotku plochy, množství odpadu, úrovně hlučnosti, míry sezónnosti a postojů místních obyvatel k místnímu rozvoji CR“ (Pásková 2008, s.70).

Výzkum této studie byl založen právě na širším spektru vybraných ukazatelů (viz kapitola 5.2) a to především z důvodu přesnějšího určení životního cyklu destinace a možnosti porovnání práce s výzkumem Matějky (2009). Určení vývoje dílčích ukazatelů vychází z

¹⁵ neboli Turistická funkce - počet lůžek na 100 obyvatel (viz. 5.2)

dostupných dat a podává detailnější pohled na cestovní ruch v destinaci. Pro potřeby této práce byla získána sekundární data popsána níže (viz kapitola 5.2).

Primární data k této práci byla získána pomocí standardizovaných dotazníků (příloha 7, 8 a 9), které byly vytvořeny pro rezidenty, i pro návštěvníky, kteří Bedřichov navštívili v letním a zimní sezóně. Při tvorbě dotazníků se vycházelo z příručky: „Jak se vyrábí sociologická znalost“ (Disman 2002) a zřetel byl brán také na výzkum Matějky (2009) pro pozdější porovnání výsledků.

Primární data se snaží alespoň částečně zachytit současný stav cestovního ruchu v destinaci a jsou využita k porovnání hlavních sezón, profilu návštěvníků a v neposlední řadě slouží také ke srovnání s daty sekundárními. Dotazníkové šetření v letní sezóně probíhalo ve dnech 13. – 14. 8. 2011 a 20. 8. 2011 a v zimní sezóně ve dnech 27. –28. 12. 2011 a 25. 2. 2012. Dohromady bylo získáno 149 dotazníků. Jak v zimní, tak i v letní sezóně byli respondenti dotazováni v centru obce.

Kromě dotazníků pro návštěvníky byly sestaveny i standardizované dotazníky pro rezidenty (příloha 10). Cílem bylo získat odpovědi od reprezentativního počtu náhodně vybraných rezidentů, který byl na základě konzultace stanoven na 10 % populace obce. Dle předběžných výsledků SLDB 2011 žije v Bedřichově 314 obyvatel, takže bylo potřeba získat 31 respondentů z řad rezidentů. Z databáze RSO bylo zjištěno, že je v Bedřichově 114 budov určených pro bydlení (113 č.p. a 1 č.ev.). Na základě těchto informací a mapových podkladů, byly označeny domy se sudými č.p. a ty byly poté navštěvovány do doby, než bylo získáno 31 dotazníků od rezidentů. Dotazníky byly za každý dům resp. bytovou jednotku osobně vyplňovány s představitelem domácnosti, přičemž upřednostňováni byli ti, kteří v Bedřichově žijí déle.

Při určování fáze životního cyklu destinace byly částečně zohledněny i rozhovory s některými rezidenty a také osobní názor, vzhledem k dobré znalosti situace v obci. Sám Haywood tvrdí, že „k modelu není nutné přistupovat pouze kvantitativně“ (Haywood 1981 cit. Casasnovas a Rosselló 2009, s.5).

Data ze standardizovaných dotazníků byla zpracována a analyzována za pomoci třídění prvního stupně bez využití složitějších statistických metod. Ty v tomto případě nejsou nutné a ani v ostatních studiích týkajících se TALC není hlubších statistických analýz vesměs využíváno vzhledem k triviálním ukazatelům, které jsou na TALC model aplikovány.

Postup při určení životní fáze destinace byl takový, že jednotlivé indikátory, které jsou popsány níže (kapitola 7), byly dosazeny do odpovídající fáze životního cyklu dle jejich charakteru. Na základě četnosti fází u ukazatelů byla určena fáze životního cyklu, resp. interval, ve které se Bedřichov na Butlerově křivce pravděpodobně vyskytuje. Výsledky byly

následně porovnány se Špindlerovým Mlýnem a byly vyvozeny závěry na základě vypracované SWOT analýzy v otázkách dalšího rozvoje destinace.

3.2 Přehled dostupných a využitých dat

Pro následující analýzu je důležité operovat s dostupnými daty za sledované území. Získat relevantní data v podobě dlouhých časových řad týkajících se CR je v našich podmínkách nemožné vzhledem k nedostatečné evidenci. Přesto existují data, na nichž může být výzkum destinace z pohledu životního cyklu destinace postaven.

K účelu této práce byla shromážděna následující dostupná data:

Přehledný seznam hlavních dat využitých v analytické části dle jejich původu:

Český statistický úřad

Kromě základních údajů týkajících se obyvatel a počtu domů v Bedřichově ze SLDB 1980-2011, byla v práci využita především data týkající se cestovního ruchu. Konkrétně se jednalo o údaje postihující počet lůžek, příjezdy turistů, přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních a k dispozici byla také data o jejich struktuře. Veškeré údaje byly veřejně dostupné na stránkách ČSÚ za časovou řadu od roku 2000 do roku 2010 za obce i vyšší územní celky a dokonce i za turistickou oblast Jizerské hory. Pro doplnění byla kontaktována krajská správa ČSÚ v Liberci s požadavkem na data o ubytovacích kapacitách Bedřichova za období před rokem 2000. V reakci bylo od statistického úřadu sděleno, že tato data nejsou k dispozici. V roce 2000 došlo ke změně metodiky, kdy jsou zjišťovány údaje za hromadná ubytovací zařízení s 10ti a více lůžky nebo 5ti a více pokoji. Od krajské správy ČSÚ v Liberci byla využita data průměrné ceny za ubytování v Libereckém kraji (2000-2005). Nabídka zpoplatněných dat průměrné ceny za ubytování v Bedřichově (2000-2007) nebyla využita vzhledem k nepříliš dlouhému časovému úseku a také z důvodu získaných dat od TJ Bižuterie, která rovněž postihují vývoj cen v obci.

TJ Bižuterie

Tělovýchovná jednota Bižuterie, která již řadu let spravuje lyžařský areál v Bedřichově, poskytla k účelům této práce velice podstatná data týkající se počtu průchodů lyžařů turnikety v sezónách 2002/2003 až 2011/2012 včetně dnů provozu skiareálu¹⁶. Dále byla za stejné období poskytnuta data postihující ceny skipasů v jednotlivých sezónách.

¹⁶ bez sezóny 2002/2003

Jizerská o.p.s.

Tato obecně prospěšná společnost má kromě údržby Jizerské magistrály na starost správu dvou hlavních parkovišť v Bedřichově, která se nacházejí v bezprostřední blízkosti vstupu na Jizerskou magistrálu. Za tyto parkoviště byla poskytnuta data o příjezdech motorových vozidel za jednotlivé dny v období únor 2011 – leden 2012. Stav je každodenně monitorován pomocí umístěných turniketů před vjezdem na parkovací plochy. Data zohledňují kromě osobních automobilů zvláště i autobusy.

TIC Bedřichov

Důležitým zdrojem bylo také turistické informační centrum Bedřichov, které poskytlo údaje o počtech návštěvníků, kteří navštívili infocentrum za jednotlivé měsíce v letech 2009-2011, zvláště pak byla poskytnuta i data návštěvnosti infocentra o víkendech.

OÚ Bedřichov

Z webových stránek obecního úřadu byla použita data o ubytovacích zařízeních v obci, která byla doplněna vlastním detailním šetřením a daty z webových stránek ***TIC Jablonec nad Nisou***, které rovněž eviduje ubytovací kapacity v Bedřichově. Data z internetových stránek OÚ obsahovala kromě názvu ubytovacích zařízení i jejich kapacitu a cenu za lůžko.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Z internetových stránek MPSV byla stažena a použita data postihující míru nezaměstnanosti v jednotlivých měsících za období 2005-2011 v Bedřichově, okrese Jablonec nad Nisou a ČR.

Ostatní

Kromě diplomové práce Matějky (2009) bylo důležitým zdrojem dat i několik ***diplomových prací***, které jsou vždy citovány pod tabulkami či grafy. Většinou se jednalo o data doplňující údaje, které se podařilo zjistit z výše citovaných zdrojů. Podobně tomu bylo například i v případě Strategie rozvoje cestovního ruchu turistického regionu Jizerské hory od Garepu (2002 resp. 2006), z kterého byl, kromě obecných informací, použit údaj o počtu lůžek v Bedřichově. Situace o budovách, jejich počtu a struktuře, byla zjišťována z ***Registru sčítacích obvodů a budov*** a z ***ČÚZK***. Mezi zdroje dat je potřeba zařadit i vlastní dotazníková šetření s rezidenty a návštěvníky Bedřichova.

4. Charakteristika Jizerských hor a Bedřichova

4.1 Stručná charakteristika Jizerských hor a obecné podmínky pro CR

Cílem této práce není zhodnocení cestovního ruchu v Jizerských horách jako celku, ale pro pochopení určitých souvislostí s ním spojených je nutné obecně tento region alespoň stručně charakterizovat a představit jeho přednosti a aktuální situaci, v které se nyní z pohledu CR nachází. Větší část je tak logicky věnována Bedřichovu, který je hlavním předmětem zkoumání.

Jizerské hory se nacházejí v severní části republiky v Libereckém kraji při státních hranicích s Polskem, kde pohoří pokračuje¹⁷. Z geomorfologického hlediska tvoří Jizerské hory samostatnou jednotku Krkonošsko-jesenické subprovincie a jsou dále rozděleny do dvou podcelků: Smrčskou hornatinu a Jizerskou hornatinu. Nejvyšším vrcholem české části hor je Smrk (1124 m), na polské straně pak Wysoka kopa (1126 m), která je nejvyšším vrcholem hor. Jižní svahy hor jsou na rozdíl od těch severních pozvolnějšího rázu a celé území je charakteristické členitým reliéfem, což v kombinaci s klimatickými podmínkami dává velmi dobré možnosti především pro rozvoj zimního cestovního ruchu.

Jizerské hory se vyznačují vysokými srážkami a drží hned několik rekordů, co se týče jejich úhrnu¹⁸. Na rozdíl od zimy, která je dlouhá a oblast je pokryta sněhem po 140 až 160 dní, léto je v Jizerských horách většinou krátké, mírně chladné a vlhké (Wikipedia 2012). Na území Jizerských hor se nachází CHKO, která patří k nejstarším velkoplošným chráněným územím v Česku¹⁹. Území je hojně pokryto lesy, dnes již převážně jehličnatými, které dříve poskytovaly vhodné podmínky pro sklářství, které bylo pro tento region specifické. Jak již bylo zmíněno, tyto lesy byly od šedesátých let minulého století poškozovány imisemi z tepelných elektráren, což mělo za následek vznik rozsáhlých holin, které se v dnešní době opět zdárně zalesňují. Kromě lesů jsou pro Jizerské hory typická rašeliniště, která jsou přísně chráněna a běžně nepřístupná.

Bezespornou výhodou Jizerských hor je jejich poloha v zázemí velkých měst (Liberec, Jablonec nad Nisou), která nabízejí nejen široké spektrum služeb, kulturního a společenského vyžití, ale jsou také napojeny na kvalitní dopravní infrastrukturu, která hraje roli v rozvoji regionu a cestovního ruchu. Dobrá dopravní dostupnost z Prahy a okolních krajských měst (Ústí nad Labem, Hradec Králové, Pardubice) tak patří mezi hlavní přednosti tohoto regionu.

¹⁷ Góry Izerskie

¹⁸ např. od 29.7.1897 - evropský rekord v denním úhrnu srážek (345 mm)

¹⁹ vyhlášeno roku 1968 - Mikroregion Kamenice (2001)

Vzhledem k dobrým podmínkám pro zimní cestovní ruch zde od 60. let začala být budována zimní dopravní turistická infrastruktura²⁰ (vleky, sjezdovky, lanovky a systém upravovaných běžeckých tras) a zároveň udržována a zdokonalována ta letní (značení tras pro pěší turistiku, tematické a naučné stezky, cyklotrasy apod.). Především díky vybudované infrastruktuře pro zimní sporty se z mnoha obcí v regionu stala navštěvovaná střediska.

Tab. 3: Nejvýznamnější střediska sjezdového lyžování a jejich vybavenost v CHKO Jizerské hory²¹(2011)

Středisko	Obec	Lanovky a vleky			Sjezdové tratě		Doplňkové informace					
		Počet lanovek/vleků	Hodinová přepravní kapacita (v osl.)	Počet	Délka (v m)	Obtížnost	Délka vleku	Lyžařská škola	Lyžování	Vězení	zasněžování	Technické vybavení
Tanvaldský Špičák	Tanvald	1 / 6	6 260	9	6 600	1, 2, 3	ano	ano	ne		6 600	ano
Bedřichov	Bedřichov	0 / 7	5 200	9	5 400	1, 2	ano	ano	ano		2 450	ano
Severák	Janov nad Nisou	0 / 11	5 425	15	5 200	1, 2	ano	ano	ne		4 480	ano
U Čápa	Kořenov - Příchovice	0 / 3	3 280	5	2 600	1	ano	ano	ano		1 950	ano
Josefův Důl	Josefův Důl	0 / 6	3 100	6	2 200	1, 2	ano	ano	ano		1 300	ano
Parlament, Černá Říčka	Desná	0 / 6	2 930	9	4 000	1, 2	ano	ano	ano		1 800	ano
Rejdice	Kořenov	1 / 2	1 750	5	2 300	1, 2	ano	ano	ano		1 200	ano

Zdroj: Vlastní úprava dle GaRep (2007), Holidayinfo (2011), Skijizerky (2011)

Vysvětlivky: u kolonky technické zasněžování je uvedena délka sjezdových tratí (v m)

V Tab. 3 jsou znázorněny nejvýznamnější střediska lyžování a jejich vybavenost v CHKO Jizerské hory. Další lyžařská střediska menšího významu nalezneme v Albrechticích v Jizerských horách, Lučanech nad Nisou, Smržovce, Tanvaldu a Zlaté Olešnici. Obecně mají lyžařské areály spíše skromnější charakter, typické jsou krátké sjezdovky s malým převýšením, špatná propojenost jednotlivých lyžařských středisek a poměrně dlouhé fronty lyžařů. Dispozice lyžařských areálů jsou vhodná spíše pro rodiny s dětmi a nenáročné lyžaře či začátečníky. Pro srovnání, na Tanvaldském Špičáku nalezneme 1 lanovku a 6 vleků, hodinová přepravní kapacita dosahuje 6 260 osob a sjezdové tratě jsou 6,6 km dlouhé, ve Špindlerově Mlýně je k dispozici 5 lanovek a 12 vleků s přepravní kapacitou 20 543 osob za hodinu, kde mohou lyžaři využívat 24 km sjezdových tratí.

V porovnání s některými středisky v Krkonoších nebo se zahraničními středisky, nemají Jizerské hory z pohledu sjezdového lyžování parametry dosahující mezinárodního významu. Navíc vzhledem k omezeným možnostem rozšíření lyžařských areálů vyplývajících z fyzickogeografické determinace a přísných podmínek při zásahu do území CHKO, je zde možnost dalšího rozvoje značně omezena.

Velkým příslibem pro region je projekt sportovního areálu na vrcholu Smrk (1110 m), který by dle návrhů měl poskytovat lyžařům podmínky srovnatelné se Špindlerovým Mlýnem.

²⁰ KRNAP (2007)

²¹ Dle vymezení z Tab. 1

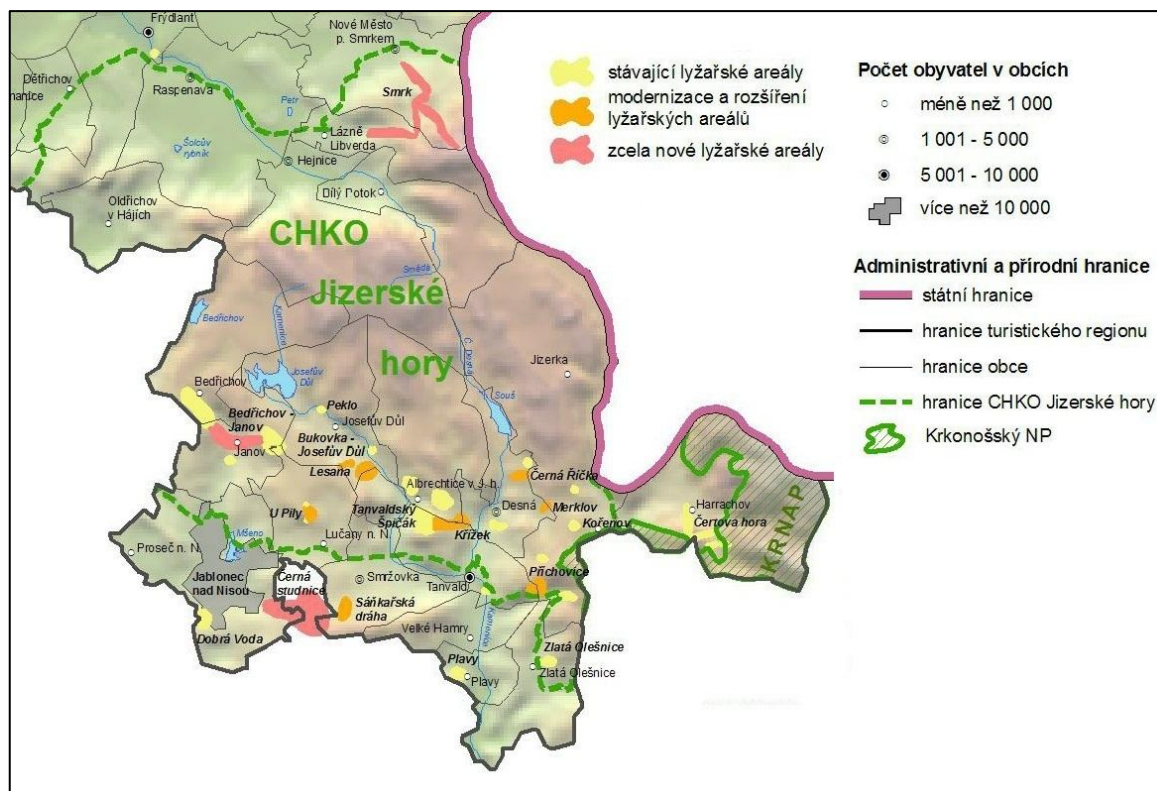
Smrk leží v severní části CHKO a plán počítá se zapojením obcí Nového Města pod Smrkem a Lázněmi Libverda, odkud by byla vybudována zimní turistická infrastruktura. Vzhledem k tomu, že by se jednalo o velký zásah do krajiny, naráží tento projekt²² na zájmy správy CHKO a Lesů ČR a je širší veřejností velmi diskutován. V současné době se hledají kompromisy k jeho uskutečnění a konají se konzultace s polskou stranou, kde byl nedávno (2008) na přilehlém vrcholu vybudován skiareál Stóg Izerski. Největším argumentem svazku obcí Smrk, který vznikl především se záměrem tento projekt prosadit, je rozvoj cestovního ruchu na Frýdlantsku²³, jakožto ekonomicky slabém regionu. Navíc se zde rýsuje spolupráce a propojení areálu právě s polským střediskem. Kromě tohoto projektu je v plánu mimo jiné také propojení středisek Bedřichov a Severák systémem sjezdových tratí (Garep 2006), ale stejně jako v případě areálu na Smrku je nutné, aby návrh prošel nezbytnými procedurami a byly vyhodnoceny možné vlivy na životní prostředí (EIA). Následující obrázek (Obr. 10) znázorňuje rozmístění a stav lyžařských areálů na území CHKO Jizerské hory.

Dlouhou tradici a vysoký potenciál mají Jizerské hory v běžeckém lyžování. Pro tuto aktivitu jsou zde ideální předpoklady plynoucí nejen z fyzickogeografických podmínek, ale i vzhledem k velmi kvalitní infrastruktuře v podobě udržované Jizerské lyžařské magistrály, která patří mezi nejnavštěvovanější běžkařské tratě v republice. Jizerská magistrála má 22 nástupních míst a přes 170 km upravovaných běžeckých tratí. Existuje zde jistá snaha zapojit do této sítě více lokalit a rozložit tak tlak návštěvníků, kteří se soustřeďují pouze do několika málo destinací, zejména do Bedřichova a Kořenova. O určitém pokroku v tomto směru svědčí například skutečnost, že roku 2007 bylo o pět nástupních míst a o 55 km upravovaných tratí méně než v roce 2011, což znamená téměř poloviční nárůst délky tratí během posledních čtyř let. Četnost nástupních míst na Jizerskou magistrálu a dotčených obcí znázorňuje Tab. 4, mapka Jizerské magistrály je součástí přílohy (Příloha 3).

²² Nové Město pod Smrkem (2012)

²³ Frýdlant, Nové Město pod Smrkem, Lázně Libverda (zal. 2006)

Obr. 10: Stav a rozmístění lyžařských areálů v CHKO Jizerské hory (2006)

Zdroj: vlastní úprava, Inmapy (2006)

Mimo zimní sezónu, především pak v létě, je Jizerská magistrála využívána zejména cyklisty a pěšími turisty. Pro návštěvníky je zde navíc hned několik naučných stezek. Pro cyklisty jsou Jizerské hory cyklostezkami propojeny nejen s Krkonošemi, ale vede zde i mezinárodní cyklotrasa tzv. „Krkonošova stezka“, dlouhá přibližně 250 km, vedoucí Saským a Českým Švýcarskem, Žitavskými horami, Jizerskými horami až do Krkonoš (Garep 2002). Zajímavostí je nedávno otevřený „singltreck“ u Lázní Libverda a Nového Města pod Smrkem. „Singltreck jsou úzké přírodní stezky projektované a budované dle speciální a léty prověřené metodiky“ (Singltreckpodsmrkem 2011). Tyto úzké stezky, které slouží vesměs cyklistům, respektují přírodu, do které zapadají a nevytvářejí v ní takovou stopu jako v případě cest, kdy je potřeba většího zásahu do krajiny. Singltreck se zdá jako velmi dobrý nástroj pro přilákání turistů do méně frekventovaných oblastí. Po vzoru některých britských destinací, kde singltreck pomohl rozvoji CR v periferních oblastech, byl hlavním záměrem oživit odlehle a méně frekventované severní části Jizerských hor – Frýdlantska. O vlivu singltreku na zdejší CR je předčasné mluvit a v případě dalšího rozvoje této aktivity na našem území by si pravděpodobně toto téma zasloužilo větší prostor.

Tab. 4: Nástupní místa na Jizerskou magistrálu, jejich četnost a kapacita parkovacích míst dle obcí (2011)

Obec	kapacita parkovacích míst
7x Kořenov	230
3x Josefův Důl	20
2x Bedřichov	260
2x Bílý Potok	80
2x Liberec	*
Albrechtice v Jizerských horách	40
Desná	35
Jablonec nad Nisou	*
Janov nad Nisou	110
Nové Město pod Smrkem	20
Oldřichov v Hájích	10

Zdroj: vlastní úprava dle Jizerská o.p.s. (2012a)

pozn.: U Liberce a Jablonce nad Nisou není kapacita uvedena

4.2 Charakteristika Bedřichova a podmínky pro CR

Bedřichov se nachází na okraji CHKO Jizerských hor v okrese Jablonec nad Nisou v zázemí okresního města (10 km) a sousedního Liberce (11 km). Dříve sklářská obec (německy Friedrichswald) leží na horním toku Bílé Nisy v horském údolí v nadmořské výšce 707 m.n.m.. Celková rozloha obce je 2464 ha a skládá se pouze z jednoho katastrálního území (Bedřichov u Jablonce nad Nisou) resp. jedné sídelní lokality, která dle posledního sčítání (SLDB 2011²⁴) čítala 314 obyvatel a 117 domů.

Vývoj počtu obyvatel a domů za poslední čtyři sčítání lidu zachycuje Tab. 5. Po roce 1991 je patrný nárůst obyvatel a domů, což vypovídá o určitém rozvoji obce i zájmu o ní. Zřetelný je i růst počtu neobydlených domů²⁵, které tak mohou být například sezónními domy podnikatelů, obyvatel bez trvalého či dlouhodobého pobytu, objekty druhého bydlení nebo domy registrované k trvalému nebo dlouhodobému bydlení sloužící k ubytování. Samotné vyčlenění objektů druhého bydlení je obtížné, protože se sledovalo pouze v roce 1991, kdy bylo v Bedřichově sečteno 229 těchto objektů (Statistický lexikon obcí ČR 1992). Do objektů druhého bydlení přijíždějí jejich uživatelé nejčastěji z okolních či vzdálenějších okresů (téměř 89 %) a více jak poloviční je pak zastoupení obyvatel Prahy (Šulcová 2004).

Z obrázku (Obr. 11) je patrné, že lesní plochy tvoří dominantní část území a zastavěná část se nachází převážně v jižní části obce, kde jsou také sjezdovky s lyžařskými vleky. Ty byly postaveny v sedmdesátých letech a společně s lesními tratěmi pro běžkaře daly základ masivnějšímu cestovnímu ruchu v destinaci, což vedlo k výstavbě podpůrné infrastruktury a

²⁴ Předběžné výsledky

²⁵ „Neobydlený dům je dům určený k bydlení, ve kterém nebyla sečtena žádná osoba s trvalým nebo dlouhodobým pobytem. Do počtu neobydlených domů jsou zahrnuty všechny domy s byty a všechny domy s ubytovacím zařízením bez bytu, pokud jsou určeny k trvalému nebo dlouhodobému bydlení a pokud v nich nebyla sečtena žádná osoba s trvalým nebo dlouhodobým pobytem“ (ČSÚ 2009d)

poskytování služeb. Během tohoto období bylo vybudováno např. centrální parkoviště a zrekonstruováno koupaliště. Od roku 1984 se zde začalo s úpravou běžeckých tratí²⁶, která trvá dodnes a nebýt toho, Bedřichov by se určitě netěšil takovým návštěvám turistů. Na základě povolení od Čedoku zdejší obyvatelé mohli dostat výjimku a už v době socialismu poskytovat s poplatkem volná lůžka v soukromí svého domu. Bedřichov se vyznačoval především skupinovou a podnikovou rekreací, resp. vázaným CR, a mířilo sem mnoho školních zájezdů, lyžařských výcvikových kurzů apod. Velký rozmach cestovního ruchu přišel tak až s rozvojem podnikání v letech devadesátých. Dnes mají rekreanti v Bedřichově k dispozici 2 prodejny potravin (resp. smíšeného zboží), 2 půjčovny sportovního vybavení (horských kol, lyží a snowboardů), 14 restaurací, 7 stánků a kromě vleků hned několik sportovišť (dětské hřiště, tenisové kurty, bowling, koupaliště). Během letní či zimní sezóny se mohou návštěvníci občerstvit u vleků či u centrálního parkoviště.

Tab. 5: Výsledky sčítání lidu, domů a bytů 1980-2011

SLDB	1980	1991	2001	2011
Počet obyvatel	165	163	239	314
Počet domů celkem	66	60	81	117
Z toho: obydlené	60	53	66	77
neobydlené	6	7	15	40

Zdroj: SLDB (1980,1991,2001,2011)

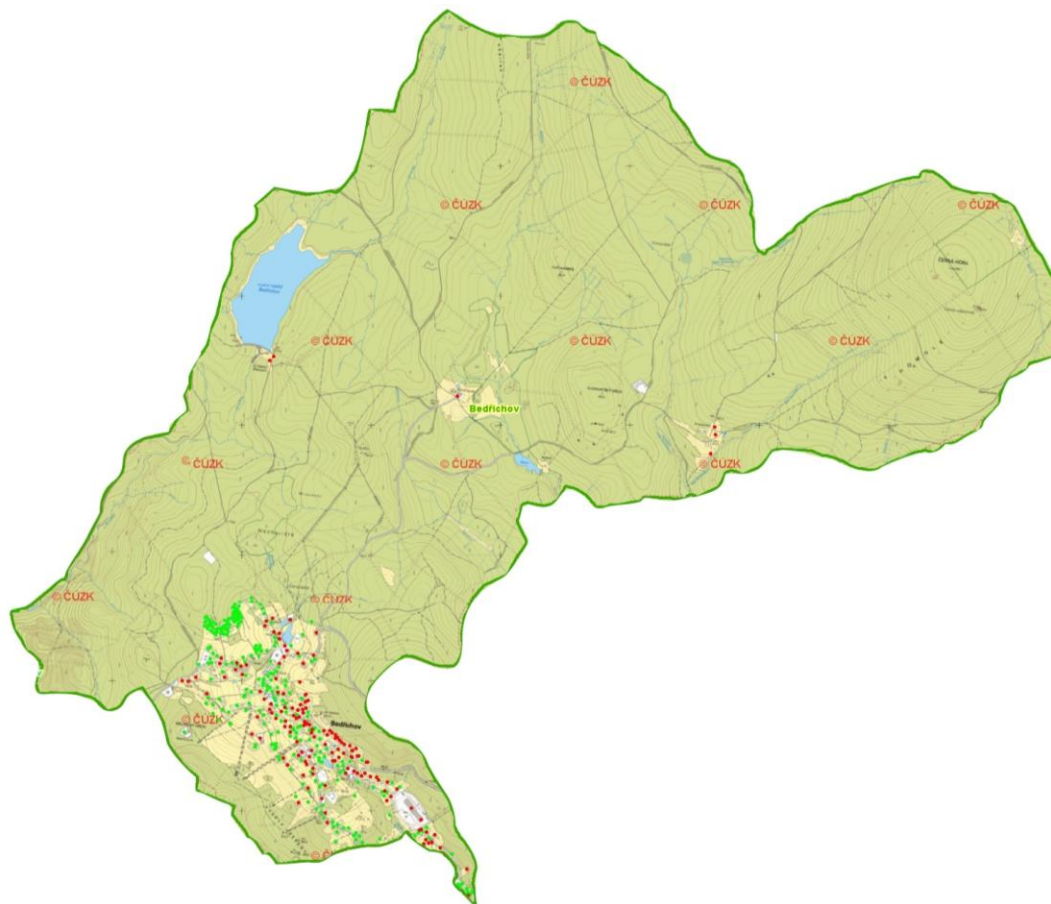
V zimní sezóně (2010/2011) bylo ve skiareálu Bedřichova v provozu 8 vleků, ale vzhledem k menší návštěvnosti byl jeden z nich již letos (2011/2012) uzavřen (Liaz) a uvažuje se i o ukončení vleku Klindera (Příloha 4). Na hlavní sjezdovce (Malinovka) je možnost večerního lyžování a celý skiareál je z 53 % uměle zasněžován. Zde tedy existují jisté rezervy, ale například sjezdovky ve Špindlerově Mlýně jsou zasněžovány také pouze z poloviny²⁷. Středisko je pod správou TJ Bižuterie, která obhospodařuje celou „Skiarénu Jizerky“, pod níž spadají i střediska Tanvaldský Špičák a Severák. Pro všechny tyto střediska platí jednotná permanentka a mezi Bedřichovem a Severákem je zajištěn skibus, který jezdí 2x denně²⁸.

²⁶ V republice vůbec první upravované běžkařské tratě

²⁷ Porovnání: Zasněžování ve Špindlerově Mlýně (50 %), Harrachově (92 %), Peci pod Sněžkou (61 %) Holidayinfo (2011)

²⁸ Spoj Severák - Horní Maxov - Albrechtice - Severák - Bobová dráha Janov, jezdí 4 x za den

Obr. 11: Katastrální území a osídlení Bedřichova

Zdroj: RSO (aplikace iRSO), ČUZK (geoportál ČUZK – základní mapa ČR)

legenda: červené body - budovy s číslem popisným, zelené body - budovy s číslem evidenčním (zpravidla se jedná o budovy trvale neobydlené sloužící k rekreaci)

V obci existuje kromě těchto vleků ještě lyžařská škola s menším vlekem a také ski areál „U Vodárny“, který nabízí alternativy ke klasickým zimním disciplínám v podobě snowtubingu²⁹ a snowscootu³⁰. Tyto vleky nezohledňuje statistika, ale z hlediska návštěvnosti představují nepodstatný podíl.

Z pohledu CR je pro obec zcela stěžejní úprava běžkařských tratí, kterou obstarává Jizerská o.p.s.³¹, jež byla založena obcí Bedřichov roku 2000 a spravuje zde také hlavní parkoviště při vstupu na Jizerskou magistrálu. Na starost má např. i provoz cyklotras, tenisových kurtů, koupališť a víceúčelových hřišť v oblasti Jizerských hor. Financování Jizerské, o.p.s. je komplikované, protože za Jizerskou magistrálu se od návštěvníků nevybírání vstupné a tak je její úprava závislá na penězích od měst a obcí Libereckého kraje, sponzorů a dárců, kterými jsou často i samotní lyžaři.

²⁹ Speciální nafukovací duše

³⁰ Tzv. sněhoběžky (odvozeno od koloběžky)

³¹ obecně prospěšná společnost

Obecně platí, že na rozdíl od sjezdového lyžování, běžkaři preferují výhradně česká pohoří (Slowíková 2003). Bedřichov však přiláká každoročně Jizerskou padesátkou i návštěvníky resp. špičkové závodníky z ciziny a organizačně tuto masivní akci obec zvládá, což byl jeden z důvodů pokusit se o kandidaturu na pořádání mistrovství světa v klasickém lyžování. Bedřichov kandidoval společně s Libercem hned třikrát (2003, 2005, 2007), ale vždy neúspěšně. V cestě stála buď FIS (Mezinárodní lyžařská federace), která zvolila jiného kandidáta, nebo byli proti pořádání této sportovní akce ekologové. Až na čtvrtý pokus se podařilo mistrovství světa pro region získat a jednalo se o jednu z největších sportovních událostí, která se kdy na území Česka konala. Bedřichov ale již nebyl součástí kandidatury³², protože zájmy CHKO a v podstatě i širší veřejnosti byly v silném kontrastu s požadavky na uskutečnění mistrovství světa. Přestože by tato událost udělala reklamu obci i za hranicemi republiky a pozvedla cestovní ruch v destinaci na jinou úroveň, ukázalo se, že Bedřichov nemůže poskytnout dostačující zázemí z hlediska infrastruktury³³ a případné zásahy do přírody by byly znatelné. Otázkou zůstává další využití této infrastruktury po skončení mistrovství světa. Nabízí se scénář, kdy by tyto objekty v budoucnu nebyly návštěvníky kapacitně zdaleka využity a některé z nich by se mohly stát brownfieldy, které ničí charakter destinace podobně jako jiné stavby, budované na podporu CR v pozdějších fázích TALC (viz kapitola 2.3).

³² kandidoval samotný Liberec a pro klasické lyžování byl uměle vybudován areál ve Vesci (městská část Liberce)

³³ „Program šampionátu je velmi nabitý a dostat do Bedřichova v relativně krátkém časovém rozmezí 30 000 diváků, novinářů, závodníků, členů jejich servisu a televizní přenosové vozy by bylo prakticky nemožné“ Liberecký deník (2007)

5. Analýza vývoje destinace

V předchozí kapitole (viz kapitola 3.2) byla popsána dostupná data, která jsou v této části práce analyzována a komentována. Na základě analýzy těchto statistických údajů a dat získaných z dotazníkového šetření (viz kapitola 6.1 a 6.2) se vycházelo při určování životní fáze destinace.

5.1 Analýza ubytovacích kapacit

Jeden ze základních ukazatelů cestovního ruchu, který je potřeba využít pro určení TALC, se týká ubytovacích kapacit destinace. Data za ubytovací kapacity jsou veřejně k dispozici od Českého statistického úřadu v souvislé časové řadě od roku 2000 do roku 2010 za hromadná ubytovací zařízení. V roce 2000 došlo ke změně metodiky a data jsou zjišťována za hromadná ubytovací zařízení s 10ti a více lůžky nebo 5ti a více pokoji. Vybrané údaje o ubytovacích kapacitách jsou k dispozici také z některých terénních šetření a literatury týkající se regionu. Nejedná se však o data v souvislých časových řadách a ke všemu byla získána jinou metodikou a ze zdrojů na sebe nezávislých, takže je nelze srovnávat s daty od ČSÚ a je potřeba k nim přistupovat odděleně.

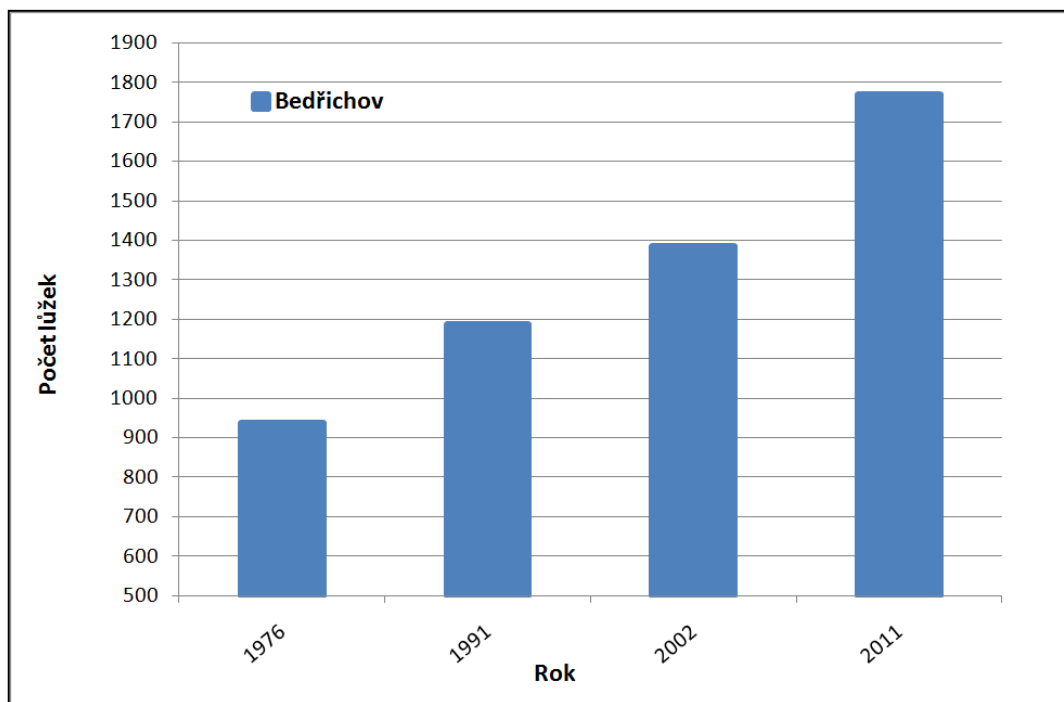
Je potřeba zdůraznit, že údaje od GaREPU (2002) a z vlastního šetření lépe vypovídají o situaci v Bedřichově než data od statistického úřadu. Dle výše zmiňované metodiky ČSÚ bylo v Bedřichově 853 lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních (dále HUZ) v roce 2010. Dle vlastního průzkumu na základě dat od OÚ Bedřichov a TIC Jablonec nad Nisou bylo dle aplikace nové metodiky ČSÚ v témže roce zjištěno 1665 lůžek³⁴ (celkově pak 1769 lůžek v ubytovacích zařízeních). Rozdíl mezi daty je tak poměrně značný. Počet lůžek získaných detailním šetřením navíc nelze považovat za definitivní. Dá se očekávat, že konečné číslo je ještě o něco vyšší, protože všechna ubytovací zařízení poctivě nepodávají přesné údaje o svých kapacitách z důvodu poplatků z ubytovací kapacity (resp. odvodu místního poplatku za lázeňský nebo rekreační pobyt). Údaj z vlastního šetření je téměř totožný s tím, který byl uveden v dokumentu: Územní plán Bedřichov – Odůvodnění (Utok 2009), který uvádí 1740 rekreačních lůžek.

V následujícím grafu (Graf 1) je zaznamenán vývoj počtu lůžek v HUZ. Data nejsou v souvislé časové řadě, nýbrž pouze za čtyři jednotlivé roky. Ač se jedná o údaje z několika na sobě nezávislých zdrojů a jejich přesnost nelze ověřit, podobně jako přesnou metodiku získání dat, vzhledem k jejich logickému a očekávanému vývoji (růstu lůžkové kapacity) je možné na nich alespoň naznačit přibližný vývoj lůžkové kapacity z dlouhodobého hlediska.

³⁴ Byla aplikována podmínka více jak 10ti a více lůžek

Po roce 2002 je z dat zřetelný progresivnější nárůst lůžkové kapacity než mezi lety 1991 a 2002, což by potvrzovalo zvýšený zájem podnikatelů o destinaci a s ním spojenou intenzivnější výstavbu penzionů³⁵, která zde byla od počátku nového tisíciletí znatelná. Takovýto vývoj by ale mohl znamenat například i to, že vlastní průzkum zdejších ubytovacích kapacit byl za rok 2011 proveden případ od případu velmi detailně a předchozí hodnoty (GaREP 2002) mohly být podhodnoceny.

Graf 1: Dlouhodobý vývoj počtu lůžek v HUZ v Bedřichově za roky 1976,1991,2002,2011

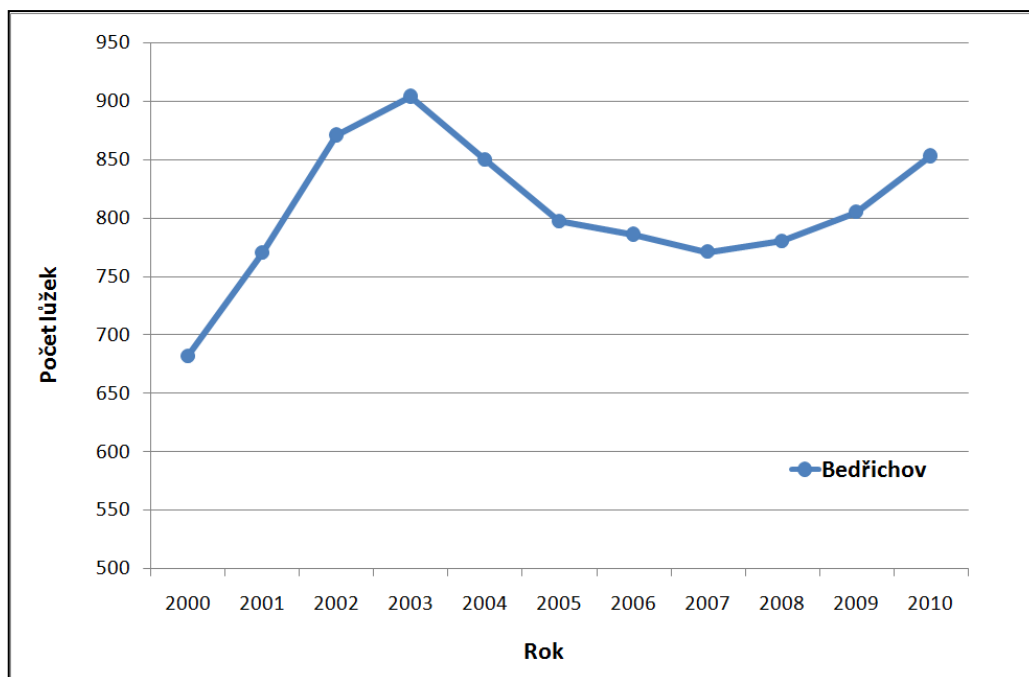

Zdroj: Vlastní zpracování dle OÚ Bedřichov (2011), TIC Jablonec nad Nisou (2011), Šulcová (2004), GaREP (2002)

V případě podrobnější, souvislé časové řady od ČSÚ, je znatelný celkový přírůstek lůžek v HUZ mezi lety 2000 až 2010, ovšem od roku 2003 má vývoj spíše kolísající tendenci (Graf 2). Pokles by tak mohl mít souvislost nejen s nižší návštěvností, jak bude popsáno dále (5.3), ale také s vývojem cen za ubytování a cen skipasů (5.5).

³⁵ V tomto období bylo v Bedřichově vybudováno mnoho větších penzionů

Graf 2: Vývoj počtu lůžek v HUZ v Bedřichově (2000-2010)

Zdroj: ČSÚ (2012)

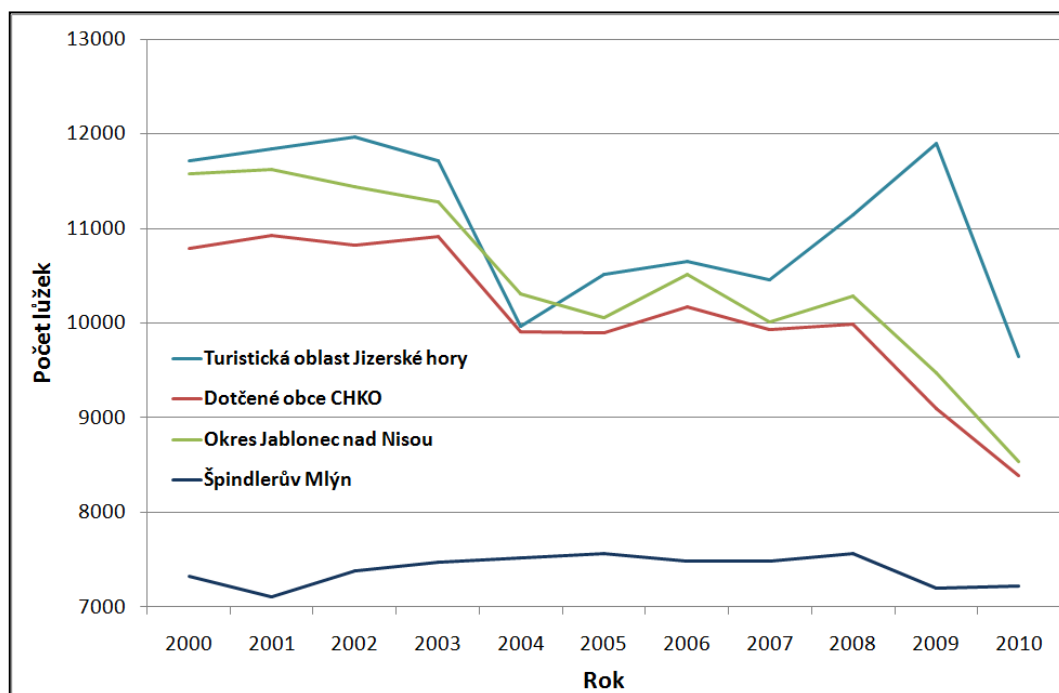
Zajímavý je tak především opětovný růst počtu lůžek HUZ v Bedřichově od roku 2007, protože následující roky by mohly být poznamenány hospodářskou krizí, která ovlivňuje výstavbu, investiční činnosti a širší podnikatelskou aktivitu. Pokles ve vývoji počtu lůžek v HUZ je patrný i na vyšších územních celcích (Graf 3), ale také např. na Špindlerově Mlýně (2008-2010), s kterým je tato práce porovnávána.

Celkový trend poklesu lůžek v HUZ je s určitými výkyvy, kromě Špindlerova Mlýna, patrný již od roku 2000. Nabízí se zde i možnost, že tento úbytek částečně souvisí s modernizací ubytovacích zařízení, např. s budováním sociálních zařízení na pokojích, které mohou probíhat na úkor snížení lůžkové kapacity. Vývoj lůžkové kapacity dle těchto dat naznačuje, že v případě Bedřichova by se z hlediska životního cyklu destinace dalo hovořit o konsolidaci resp. stagnaci, v rámci vyšších územních celků s ním souvisejících až o úpadku. S těmito závěry je potřeba zacházet opatrně, především v Bedřichově se nezdá, že by data od ČSÚ vystihovala situaci v obci, kde úbytek lůžek je spíše výsledkem chybných dat, než odrazem reality, která se zdá být lépe postihnuta na základě získaných dat z jiných zdrojů (Graf 1). V každém případě se zdá být výstavba nových ubytovacích zařízení jako bezpředmětná, protože nynější kapacita je pouze částečně využívána (viz kapitola 5.5).

Konkrétně v případě Bedřichova je potřeba poznamenat, že obec je výrazně limitována nedostatkem stavebních pozemků a také velmi složitou situací při změně jiných druhů pozemků na pozemky stavební vzhledem k CHKO. Podstatnou část domovního fondu obce tvoří pak budovy určené pro rodinnou rekreaci. Dle registru sčítacích obvodů a budov (RSO)

z celkového počtu 381 budov tvoří budovy pro rodinnou rekreaci 64 %³⁶ (budovy pro bydlení 30 %³⁷) celkového domovního fondu obce. Dle Českého úřadu zeměměřického a katastrálního úřadu (ČÚZK) tvoří budovy pro rodinnou rekreaci 51 %³⁸ z celkového úhrnu všech budov v obci. Ač se údaje o budovách z těchto zdrojů liší, je patrné, že jejich podíl dlouhodobě klesá, pokud vezmeme v úvahu údaj z diplomové práce Šulcové (2004), který na základě dat z roku 1991 udává 81 procentní podíl objektů druhého bydlení z celkového úhrnu všech staveb v Bedřichově. V praxi lze tuto skutečnost potvrdit, protože budovy pro rodinnou rekreaci se v Bedřichově po změně režimu stavěly poskrovnu a vznikaly především nové budovy v podobě penzionů, či rodinných domů. Pokud tak porovnáme vývoj úhrnu ODB, je zde patrný pouze mírný dlouhodobý nárůst. V roce 1991 bylo na území obce 229 ODB³⁹, v roce 2002 se jejich počet navýšil na 247 ODB⁴⁰ a v roce 2011 klesl na 242 ODB⁴¹, což poukazuje na jistou stagnaci (Šulcová 2004, RSO 2011).

Graf 3: Vývoj počtu lůžek v HUZ za vybrané územní celky (2000-2010)

Vysvětlivky: Dotčené obce CHKO dle vymezení (Tab.1), za obce Dětrichov, Jiřetín pod Bukovou, Mníšek, Nové Město pod Smrkem, Oldřichov v Hájích a Zlatá Olešnice nejsou vedeny žádné HUZ, nebo se jedná o důvěrný údaj, tzn. nízkou četnost HUZ

Zdroj: ČSÚ (2012)

³⁶ 242 budov pro rodinnou rekreaci

³⁷ 114 budov pro bydlení

³⁸ 228 z 445 staveb

³⁹ Šulcová (2004)

⁴⁰ Šulcová (2004)

⁴¹ RSO (2011)

5.2 Turistická funkce

Turistická neboli Defertova funkce, „vyjadřuje intenzitu turistické aktivity v destinaci poměrem počtu dvou populací: navštěvující a navštěvované“ (Pearce 1987 cit. Pásková, Zelenka 2002 s.296). Jinými slovy se jedná o vztah mezi počtem stálých lůžek a počtem obyvatel destinace. Tento ukazatel je využit jako jeden z indikátorů životního cyklu destinace vzhledem k tomu, že bývá alternativně vyjadřován iritačním indexem, s kterým má přímou souvislost (Pásková, Zelenka 2002). Platí vztah čím větší hodnota turistické funkce, tím vyšší nevráživost místních obyvatel vůči turistům.

Turistická funkce se vyjadřuje vzorcem: $T(f) = N * 100 / P$; kde N = počet stálých lůžek a P = počet rezidentů destinace. Do počtu stálých lůžek destinace se někdy započítávají i lůžka v ODB a návštěvy přátel a příbuzných, čehož v tomto případě nelze docílit vzhledem k nedostatku dat. V této práci bude využito vztahu mezi počtem obyvatel obce a počtem lůžek v HUZ.

Dle Páskové (2003) jsou hodnoty turistické funkce v souvislosti s charakterem obce popsány v Tab. 6. V grafu 4 jsou poté kromě Bedřichova porovnány i další obce dotčené chráněnou krajinnou oblastí (vymezení dle Tab.1). Bedřichov v porovnání s těmito obcemi vykazuje nejvyšší hodnoty (Graf 4) a dle níže uvedené charakteristiky (Tab. 6) spadá do kategorie „významné středisko cestovního ruchu“ (Pásková 2003). Do této kategorie patří i Albrechtice v Jizerských horách, Josefův Důl, Lázně Libverda a také Kořenov. Přitom Bedřichov, Albrechtice v Jizerských horách a Kořenov můžeme dle tohoto ukazatele označit jako nejvýznamnější střediska cestovního ruchu vymezeného regionu.

Tab. 6: Charakteristika hodnot turistické funkce dle Páskové (2003)

T_f	charakteristika obce
< 4	téměř žádná turistická aktivita
4-10	nevýrazná turistická aktivita nebo je funkce cestovního ruchu rozpuštěna v ostatních funkcích obce
10-40	obce s významnou, avšak ne převažující funkcí cestovního ruchu
40-100	převážně turistická obec
100-500	významné středisko cestovního ruchu
> 500	hyperturistická střediska

Zdroj: vlastní zpracování dle Pásková (2003)

Obce, do kterých CHKO zasahuje pouze částečně, dosahují nižších hodnot Defertovy funkce. Nižší hodnoty turistické funkce u obcí v severní části CHKO pak potvrzují perifernost Frýdlantska. Pouze Lázně Libverda mají vyšší hodnotu turistické funkce, ta je pravděpodobně ovlivněna právě existencí lázní v obci.

Hodnoty turistické funkce dle destinačních typů znázorňuje (Graf 5). Dle Páskové, horský typ destinace vykazuje hodnotu turistické funkce přibližně 475, takové hodnoty nedosahuje žádná obec Jizerských hor, ale na rozdíl od Špindlerova Mlýna (570) a Pece pod Sněžkou (1045) ani Harrachov (218) (Matějka 2009⁴²), který má dokonce nižší hodnotu Defertovy funkce než Bedřichov (272).

Při využití počtu lůžek získaných detailním šetřením za rok 2011, Bedřichov dosahuje hodnoty 563 (Tab. 7) a tak i hodnot horského střediska dle Páskové (Graf 5). Z údajů v tabulce (Tab. 7) lze sledovat vývoj turistické funkce, který má klesající tendenci jak z dat od ČSÚ, tak i z dat převzatých z jiných zdrojů. Tento vývoj je dán progresivnějším růstem počtu obyvatel obce, který se za 20 let zdvojnásobil a o trochu pozvolnějším růstem počtu lůžek v HUZ, který za stejnou dobu vzrostl o téměř o polovinu (49 %).

Tab. 7: Vývoj turistické funkce a počtu lůžek v HUZ v letech 1991,2001,2011⁴³

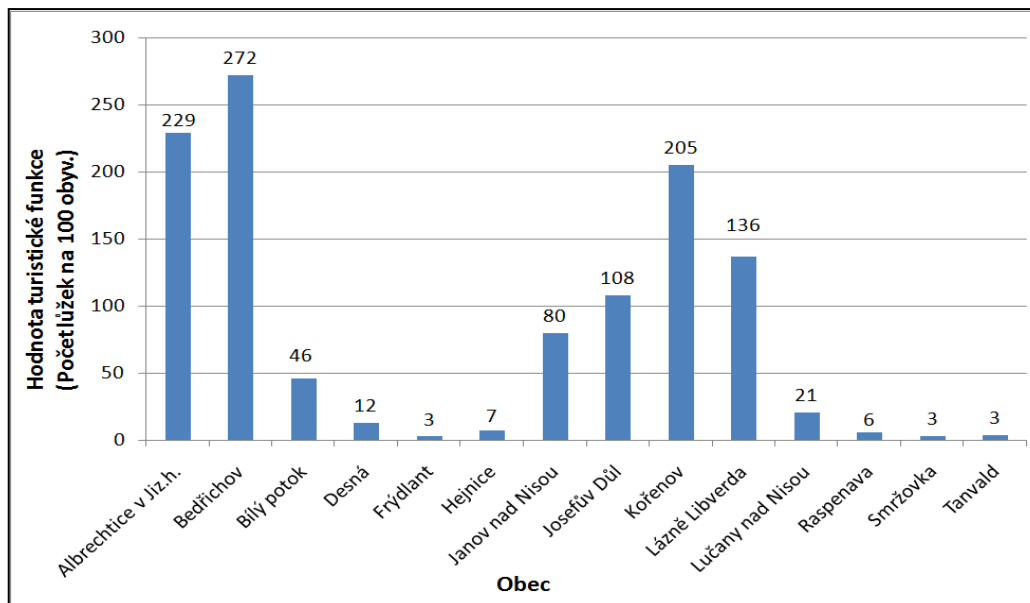
	1991	2001	2011
Počet obyvatel	163	239	314
Lůžka v HUZ (ČSÚ)		770	853
Turistická funkce		322,2	271,7
Lůžka v HUZ*	1188	1384	1769
Turistická funkce	728,8	579,1	563,4

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (SLDB 1991,2001,2011), *OÚ Bedřichov (2011), TIC Jablonec nad Nisou (2011), Šulcová (2004), GaREP (2002)

⁴² Hodnoty jsou uváděny za rok 2007

⁴³ za rok 2011 byla použita všechna lůžka zjištěna v HUZ

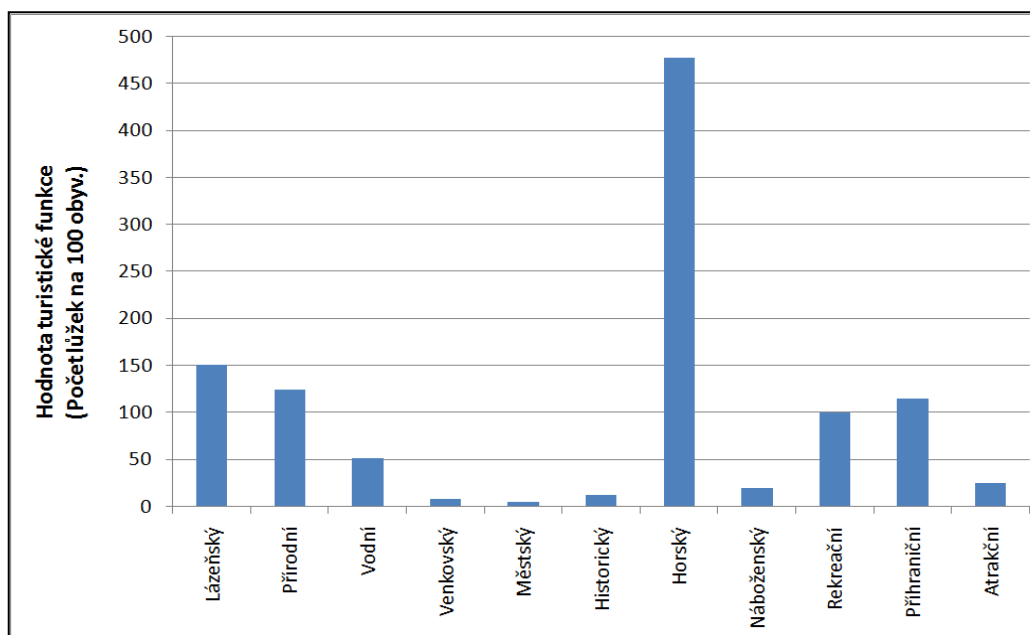
Graf 4: Turistická funkce za obce dotčené CHKO (2010)

Vysvětlivky: obce dle vymezení (Tab. 1), za obce Dětrichov, Jiřetín pod Bukovou, Mníšek, Nové Město pod Smrkem, Oldřichov v Hájích a Zlatá Olešnice nejsou vedeny žádné HUZ, nebo se jedná o důvěrný údaj, tzn. nízkou četnost HUZ

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2012), SLDB (2011)

Graf 5: Hodnota turistické funkce dle destinačních typů

Zdroj: vlastní zpracování dle Pásková (2008, s.131)

5.3 Analýza návštěvnosti

Vývoj návštěvnosti destinace patří k hlavním indikátorům většiny studií týkajících se TALC. Podobně jako v případě vývoje kapacity lůžek, jsou dostupná pouze data o příjezdech a přenocování turistů v HUZ od ČSÚ za období 2000-2010 do úrovní obcí. Jistě by bylo vhodnější analyzovat dlouhodobější vývoj návštěvnosti destinace, avšak od roku 1989 můžeme i vzhledem k rozvoji v obci a růstu počtu lůžek v HUZ s velkou pravděpodobností předpokládat také její celkový nárůst. Zlomový se zdá být vývoj právě ve sledovaném období (2000-2010), který je v grafech (Graf 6 a 7) znázorněn příjezdy a počtem přenocování turistů v HUZ. Je zde jak celkový počet návštěvníků, tak i podíl rezidentů⁴⁴ z tohoto celku. Kromě celkového trendu v úbytku příjezdů návštěvníků do HUZ od roku 2002, je také velmi znatelný úbytek příjezdů a přenocování turistů ze zahraničí, který je ještě patrnější (příloha 5 a 6). Skutečnost, že zahraničních turistů v Bedřichově ubylo, potvrzují i někteří majitelé ubytovacích zařízení.

Úbytek zahraničních návštěvníků, resp. i návštěvníků celkem, může mít souvislost s růstem cen, celkovým trendem poklesu v návštěvnosti destinací zimního CR (viz kapitola 2.5), ale také s větší konkurencí horských středisek, které disponují lepšími podmínkami ke sjezdovému lyžování a poskytují stále kvalitnější a také pestřejší služby než Bedřichov. Při zohlednění zahraničních návštěvníků, kteří do českých středisek jezdí převážně za sjezdovým lyžováním, je potřeba připomenout, že na polské straně Jizerských hor byl otevřen nový skiareál Stóg Izersky s konkurenční výhodou v podobě delších sjezdovek, modernějším vybavením a rozmanitou nabídkou služeb⁴⁵ (Liberec mě baví 2012). Tento areál tak může být v rámci regionu upřednostňován potenciálními návštěvníky Bedřichova.

V neposlední řadě je nutné zohlednit i vliv klimatických podmínek na délku zimní sezóny. Ten můžeme částečně objasnit z Tab. 8, kde jsou znázorněna data, která byla poskytnuta od TJ Bižuterie, provozovatele skiareálu v Bedřichově. Od sezóny 2003/2004, si TJ Bižuterie vede statistiku dnů provozu lyžařských vleků a průchody turnikety. To sice neznačí konkrétní počet návštěvníků, protože každý z nich může projít turnikety několikrát, ale můžeme konstatovat, že i tento údaj reflektuje trend v návštěvnosti skiareálu. V tabulce jsou dále uvedena i data za Špindlerův Mlýn (Matějka 2009) z nichž je evidentní, že na návštěvnost lyžařských vleků v Bedřichově, i ve Špindlerově Mlýně měla vliv krátká zimní sezóna 2006/2007. Pravděpodobně to ovlivnilo i návštěvnost celé destinace v roce 2007 (Graf 6). Dny provozu skiareálu však nelze zcela spojovat s celkovou návštěvností Bedřichova už jenom vzhledem tomu, že sezóna pro běžkaře bývá delší. Skiareál v Bedřichově by sice

⁴⁴ rezidenti ČR

⁴⁵ ve skiareálu Stóg Izersky je k dispozici kabinová lanovka, snowpark a nejdelší sjezdovka je dlouhá 2500m

teoreticky mohl technickým sněhem zasněžovat svahy déle, ale zájem lyžařů již ke konci sezóny není takový, jako např. ve Špindlerově Mlýně, kde jsou vleky v provozu delší dobu (Tab. 8). Dny provozu skiareálu a jeho návštěvnost tak nezávisí výhradně na klimatických podmínkách, například v sezóně 2005/2006 prošel turnikety dvojnásobný počet lyžařů než v sezóně 2007/2008, která byla o dva dny delší. Celkově je však na vývoji návštěvnosti skiareálu v Bedřichově znatelný dlouhodobý pokles s několika výkyvy.

Podobně jako v případě vývoje počtu lůžek v HUZ je i u vývoje příjezdů turistů do HUZ (Graf 6 a 7) a také v návštěvnosti skiareálu Bedřichov (Tab. 8) znatelný mírný růst od roku 2007 a to navzdory hospodářské krizi. Počet přenocování v HUZ sice roste od roku 2008 dokonce progresivněji, což znamená, že se hosté zdržují v HUZ déle, ale celkový trend je spíše stagnující. V roce 2010 byl průměrný počet přenocování v Bedřichově 5,1 noci (průměr ČR 3,0, Liberecký kraj 3,5)⁴⁶. To by mohlo značit, že domácí turisté upřednostňují v době ekonomické krize české hory k trávení volného času (dovolených) před výjezdy do zahraničí.

Tab. 8: Počet průchodů turnikety a dnů provozu ve skiareálech Bedřichov a Špindlerův Mlýn (1996-2012)

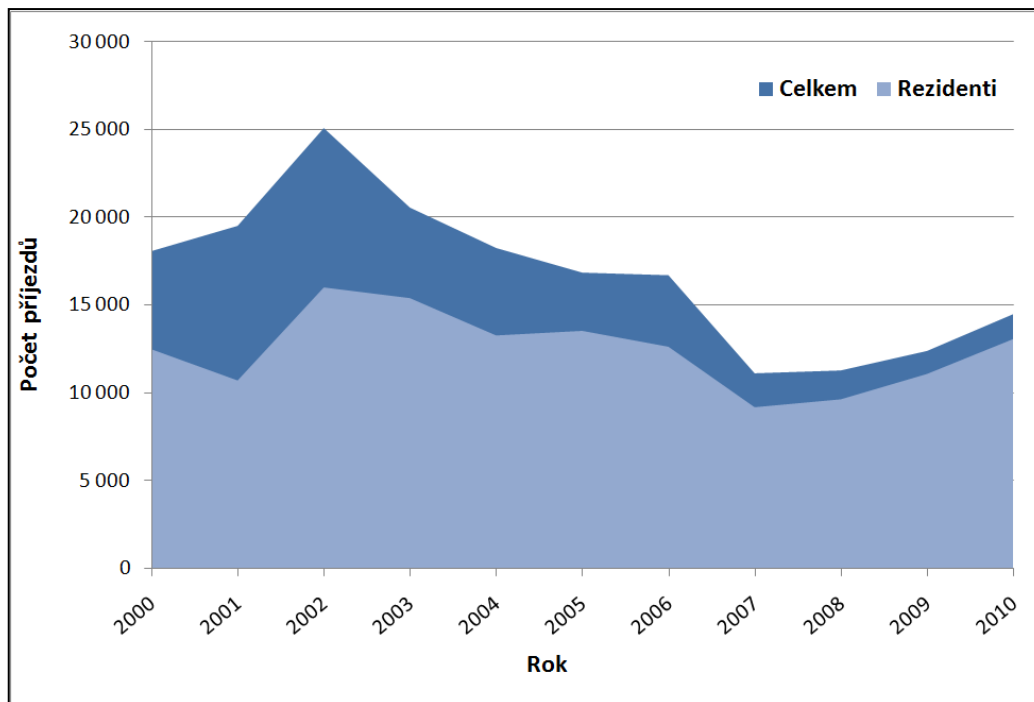
Sezóna	Bedřichov		Špindlerův Mlýn	
	Průchody turnikety	Dnů provozu	Průchody turnikety	Dnů provozu
1996/1997			2 620 000	145
1997/1998			2 500 000	130
1998/1999			4 180 000	158
1999/2000			4 230 000	146
2000/2001			4 650 000	135
2001/2002			5 410 000	168
2002/2003	1 781 307		5 190 000	168
2003/2004	1 975 874	99	5 100 000	137
2004/2005	2 081 811	106	5 170 000	159
2005/2006	2 096 830	110	6 643 208	159
2006/2007	691 417	63	3 993 116	111
2007/2008	1 018 948	112	6 049 406	168
2008/2009	1 576 591	128	6 088 885	153
2009/2010	1 374 339	69		
2010/2011	1 200 000	97		
2011/2012	1 100 000	87		

Vysvětlivky: Data za sezóny 2010/2011 a 2011/2012 u Bedřichova jsou dle TJ Bižuterie přibližná

Zdroj: vlastní zpracování dle TJ Bižuterie (2012), Matějka (2009)

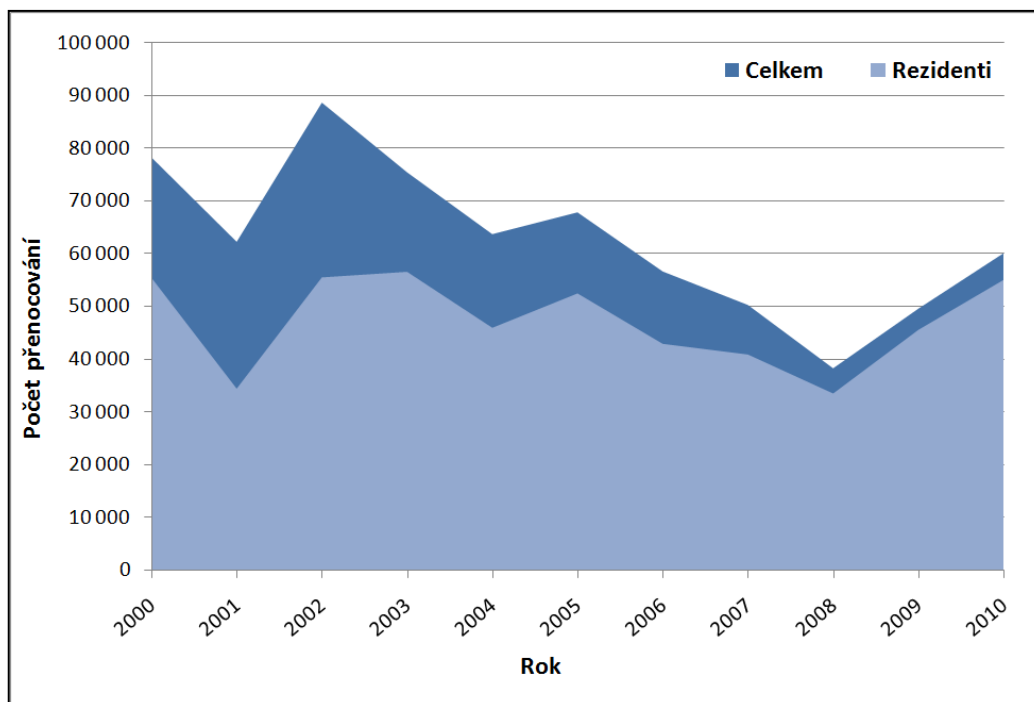
⁴⁶ ČSÚ (2009b)

Graf 6: Počet příjezdů turistů do HUZ celkem a z toho rezidenti⁴⁷ - Bedřichov (2000-2010)

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2012)

Graf 7: Počet přenocování v HUZ celkem a z toho rezidenti⁴⁸ - Bedřichov (2000-2010)

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2012)

⁴⁷ rezidenti ČR

⁴⁸ rezidenti ČR

V předchozí kapitole (viz. Kapitola 5.2), byla vypočtena turistická funkce za obce dotčené CHKO a dle ní byla označena tři nejvýznamnější střediska CR ve zkoumaném regionu (Bedřichov, Kořenov, Albrechtice v Jizerských horách). Pokud budeme uvažovat absolutní údaje, nejvíce příjezdů turistů do HUZ v roce 2010 zaznamenal Kořenov (24 360), Josefův Důl (15 197) a Bedřichov (14 502). Albrechtice v Jizerských horách, které vykazovaly vysoké hodnoty Defertovy funkce v témže roce zaznamenaly pouze 6 246 příjezdů turistů⁴⁹. Graf 9, znázorňující počty příjezdů turistů do HUZ na 100 obyvatel obce, však důležitost těchto středisek na základě Defertovy funkce potvrzuje. V tomto případě navíc poukazuje na větší rozdíly Bedřichova a ostatních středisek. Kromě výše zmiňovaných obcí vykazují vysoký počet příjezdů turistů na obyvatele i Lázně Libverda, které jsou ale spíše lázeňským, než horským střediskem.

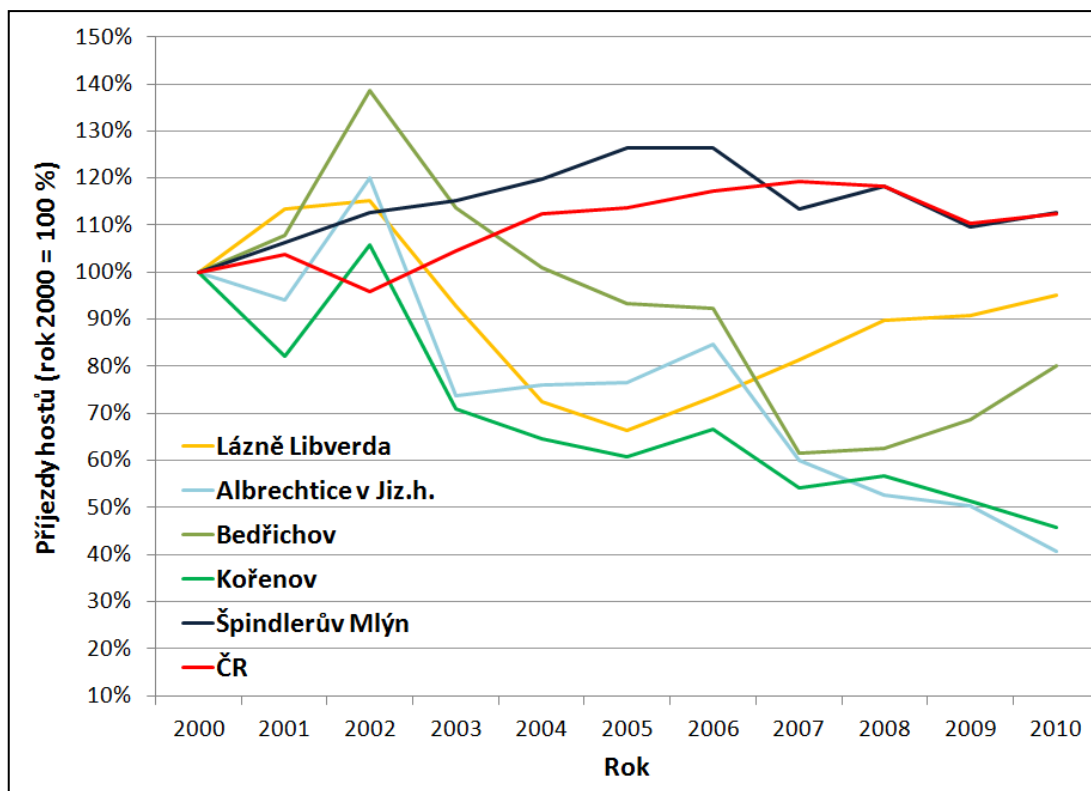
Vývoj v počtu příjezdů turistů do HUZ za vybrané obce je znázorněn v grafu 8, včetně Špindlerova Mlýna a celé ČR. U obcí nacházejících se v Jizerských horách je znatelný dlouhodobý pokles v počtu příjezdů turistů. V případě Kořenova a Albrechtic se jedná dokonce o úbytek více jak poloviční. Vývoj je odlišný ve srovnání se Špindlerovým Mlýnem, resp. s Českem jako celkem a také s Lázněmi Libverda. Špindlerův Mlýn byl počtem příjezdů turistů stejně jako jizerská střediska také poznamenán krátkou zimní sezónou v roce 2007 a podobně jako v případě Česka, počet příjezdů turistů do HUZ od tohoto roku stagnuje.

Křivky znázorňující počty příjezdů turistů do HUZ jsou v jizerských střediscích podobné. Výkyvy v návštěvnosti jsou pravděpodobně dány klimatickými podmínkami, které mají vliv na délku zimní sezóny (2006, 2007) a v případě roku 2002 by mohla být větší odchylka vysvětlena tím, že se v tomto roce začaly nově upravovat běžecké stopy ze Smědavy směrem k Novému Městu pod Smrkem a z Bílé Kuchyně směrem k Oldřichovu v Hájích. Tyto změny mohly přilákat více běžkařů než obvykle. Odlišný je vývoj u Lázní Libverda, kde pravděpodobně délka zimní sezóny tolik neovlivňuje návštěvnost a tak není patrná fluktuace ve zmíněných letech. Jako jediná destinace tak od roku 2005 prokazuje opětovný a souvislý růst návštěvnosti.

U Bedřichova od roku 2007 také roste návštěvnost, ale celkový úbytek příjezdů turistů je v roce 2010 i tak o pětinu menší, než v roce 2000, který je uvažován jako výchozí stav. Ve srovnání s Kořenovem a Albrechticemi, kde je propad v návštěvnosti znatelný, je situace v Bedřichově poměrně uspokojivá.

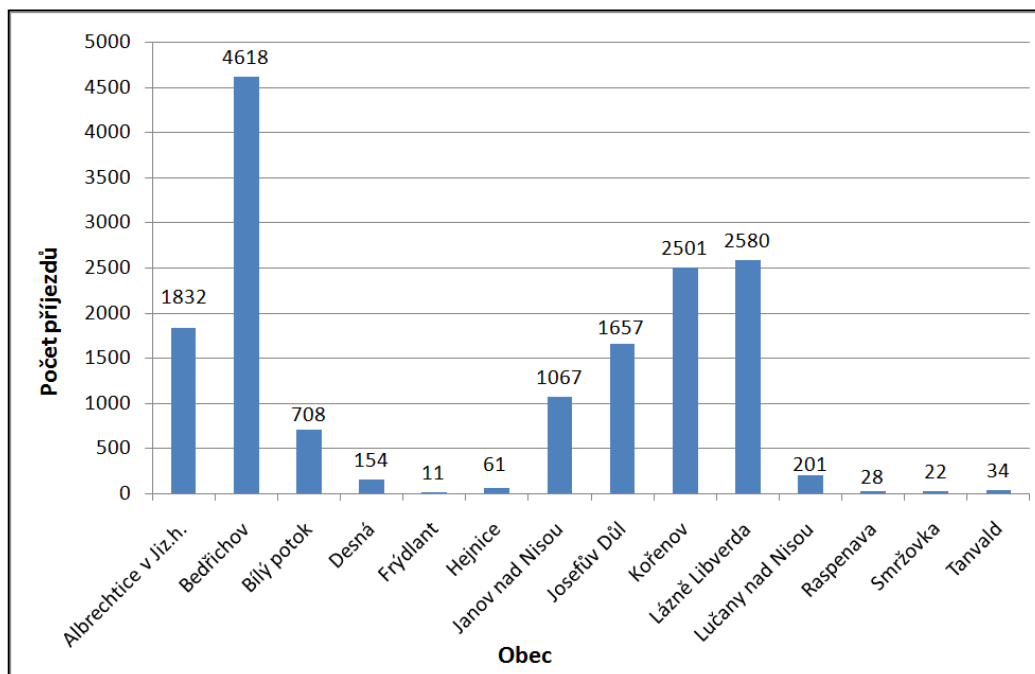
⁴⁹ Pro porovnání: Špindlerův Mlýn - 201 055 příjezdů za rok 2010

Graf 8: Vývoj příjezdů turistů do HUZ ve vybraných obcích a ČR v % (2000-2010)

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2012)

Graf 9: Počet příjezdů turistů do HUZ na 100 obyvatel za obce dotčené CHKO (2010)

Vysvětlivky: obce dle vymezení (Tab. 1), za obce Dětrichov, Jiřetín pod Bukovou, Mníšek, Nové Město pod Smrkem, Oldřichov v Hájích a Zlatá Olešnice nejsou vedeny žádné HUZ, nebo se jedná o důvěrný údaj, tzn. nízkou četnost HUZ

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2012), SLDB (2011)

Od Jizerské o.p.s., byla získána data o příjezdech motorových vozidel na centrální parkoviště v Bedřichově, která mohou posloužit k objasnění sezónnosti v Bedřichově. Tato data uvádějí počet osobních automobilů a autobusů od února 2011 do ledna 2012 za dvě největší parkovací plochy v obci: centrální parkoviště Stadion s oficiální kapacitou 170 míst a parkoviště Maliník s oficiální kapacitou 90 míst. Dle správce je kapacita obou parkovišť v hlavní sezóně dohromady až o 150 míst větší, ale i tak někdy nápor motoristů nedokážou tyto plochy pojmout. Obě parkoviště jsou vybavena systémem zaznamenávajícím četnost motorových vozidel na základě turniketů, kterými musí automobily projet. Tyto parkoviště v podstatě reflektují jednodenní návštěvníky Jizerské magistrály, kteří přijeli do obce motorovým vozidlem, protože se nacházejí v její bezprostřední blízkosti. V jižní části obce jsou ještě další dvě parkoviště u skiareálu s celkovou kapacitou přibližně 100-150 míst, která jsou využívána spíše návštěvníky sjezdovek. Do obce jezdí i MHD z Jablonce nad Nisou a autobusový spoj z Liberce, kterých využívají také převážně jednodenní návštěvníci Bedřichova.

Dle poskytnutých dat byl velký rozdíl v návštěvnosti parkovišť o víkendech a v pracovních dnech. Pro představu je vhodné uvést údaje za měsíc, který není poznamenán svátky. V únoru roku 2011 přijelo na parkoviště dohromady 10 590 automobilů a 11 autobusů, každou sobotu v tomto měsíci přijelo do Bedřichova průměrně 702 automobilů, v pracovních dnech pak průměrně 255 automobilů denně⁵⁰. Pokud uvažujeme jako výchozí den sobotu od 6:30 do 16 hodiny, tedy čas kdy intenzivně přijíždějí osobní automobily do Bedřichova, v této době přijede z Jablonce nad Nisou dohromady 11 autobusů (7x MHD, 4x skibus) a z Liberce 9 autobusů.

Pokud budeme čistě teoreticky uvažovat polovičně zaplněnou kapacitu dopravních prostředků (50 osob/autobus⁵¹ a 2 osoby/automobil), autobusem do Bedřichova v sobotu dorazí 1000 osob a automobily 1404 osob, dohromady tedy 2404 osob. Do tohoto odhadu navíc nejsou započítány například i osoby využívající dalších parkovacích ploch v Bedřichově. Dle tohoto hypotetického odhadu vychází, že jednodenní návštěvníci převyšují turisty, kteří jsou v obci ubytováni. Dle odhadu a dat o kapacitách ubytovacích zařízení můžeme uvažovat, že během dne navštíví Bedřichov více jednodenních návštěvníků, než je maximální kapacita lůžek ubytovacích zařízení v obci.

Problém tak představuje skutečnost, že z jednodenních návštěvníků plynou pouze malé zisky pro obec. Návštěvníci Jizerské magistrály na cestě od centrálního parkoviště resp. parkoviště Maliník, na upravovaných tratích i v nejbližším okolí, mohou narazit pouze na několik málo restaurací a stánků, které leží na katastru obce. Zisk z těchto návštěvníků, vyjma

⁵⁰ Maximálně bylo za den evidováno 905 osobních automobilů (15.1.2012)

⁵¹ Maximální uváděná kapacita autobusů z Jablonce nad Nisou i Liberce je 100 osob

cestujících autobusem z Jablonce nad Nisou, či Liberce, tak víceméně plyne z poplatku za parkování (100 Kč automobil/den). Část z tohoto výtěžku se využívá na správu Jizerské magistrály, která je finančně náročná a ročně vyjde na 4-5 milionů korun. Bez sponzorů, příspěvků měst a obcí, by se financování neobešlo⁵².

Dle Jizerské o.p.s. na hlavní trati z Bedřichova na Novou Louku projelo přes 200 tis. lyžařů v roce 2010 a celková roční návštěvnost magistrály se odhaduje na 600 tis. návštěvníků (Krkonošský deník 2010). Pro Bedřichov by mělo být cílem udržet déle jednodenní návštěvníky, kteří nejsou z nejbližšího okolí, případně se pokusit lépe zužítkovat jejich přítomnost třeba i poplatkem za vstup na upravované běžecké tratě, což je např. v Polsku nebo Rakousku běžné (Novinky 2012). Jizerská o.p.s. již v tomto udělala první kroky a podobně uvažují i starostové na Šumavě (Česká televize 2012), kde jsou úpravy běžeckých tratí financovány pouze z rozpočtu obcí. Navrhované řešení počítá s tím, že je nemožné prostory ohradit a tak se nabízí, po vzoru v zahraničí, koupení vstupenky před vstupem na tratě (uvažuje se o 20-30 Kč). Pro srovnání v rakouské oblasti Ramsau-Dachstein je cena za denní vstup 10 eur (Ramsau 2012).

Je potřeba si uvědomit, že zpoplatnění magistrály nevyžaduje pouze úpravu tratí, ale také komfort a zlepšení služeb. Tento návrh má své odpůrce, ale překvapivě i zastánce, což vyplývá z dotazníkového šetření, které Jizerská o.p.s. uskutečnila: „Při nedávném Dni Jizerské magistrály nám 400 lidí vyplnilo dotazník a z výsledků vyplývá, že devadesát procent lyžařů je ochotných za využívání upravených tratí platit. Nejvíce, téměř třetina z nich, vidí ideální částku ve dvacetikoruně, ale každý pátý by byl ochotný zaplatit i padesát korun“ (Naše Jablonecko 2012). Z šetření dále vyplynulo, že většina lyžařů přijíždí na magistrálu z Jablonecka, Liberecka a Prahy, konkrétně z Libereckého kraje tvoří návštěvníci polovinu a z Prahy třetinu všech návštěvníků (Naše Jablonecko 2012).

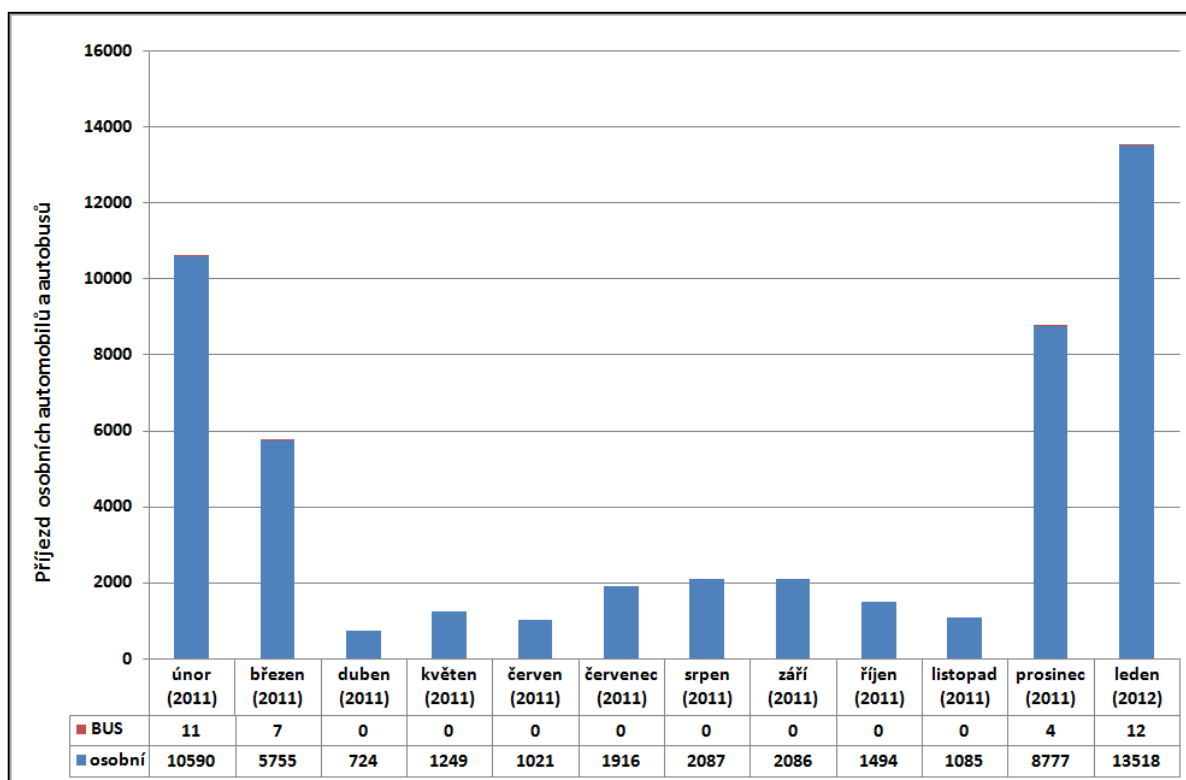
Podrobný přehled příjezdů motorových vozidel je zobrazen v grafu 10, z kterého vyplývá významná sezónnost, kde zimní sezóna dominuje nad letní. Podstatná část návštěvníků na parkoviště přijíždí během prosince, ledna (2012), února a března. Tyto měsíce představují 77 % z celkové návštěvnosti za sledované období. Nejmenší návštěvnost je v dubnu (724 automobilů), listopadu (1 085) a v červnu (1 021). Rozdíl v návštěvnosti mezi zimními a letními měsíci je až překvapivě velký a pravděpodobně zde hraje roli počasí, které je i v létě často deštivé a málo slunečné. Víkendy jsou podobně jako v zimě i v letních měsících více navštěvované. V nejsilnějším měsíci srpnu přijelo o víkendu průměrně 109 automobilů, ve všední dny přibližně o polovinu méně (53 automobilů). V počtu příjezdů o víkendech jsou znatelné výkyvy, které jsou zapříčiněny pravděpodobně počasím. Návštěvnost je tak dvojitě podmíněna, jinými slovy, pokud se vydaří počasí o víkendech, je značně

⁵² Jizerská o.p.s. (2012b)

ovlivněna celková měsíční návštěvnost. Počasí se pravděpodobně projevilo i na měsíci září, kdy přijelo dokonce více automobilů než v tradičně silném červenci.

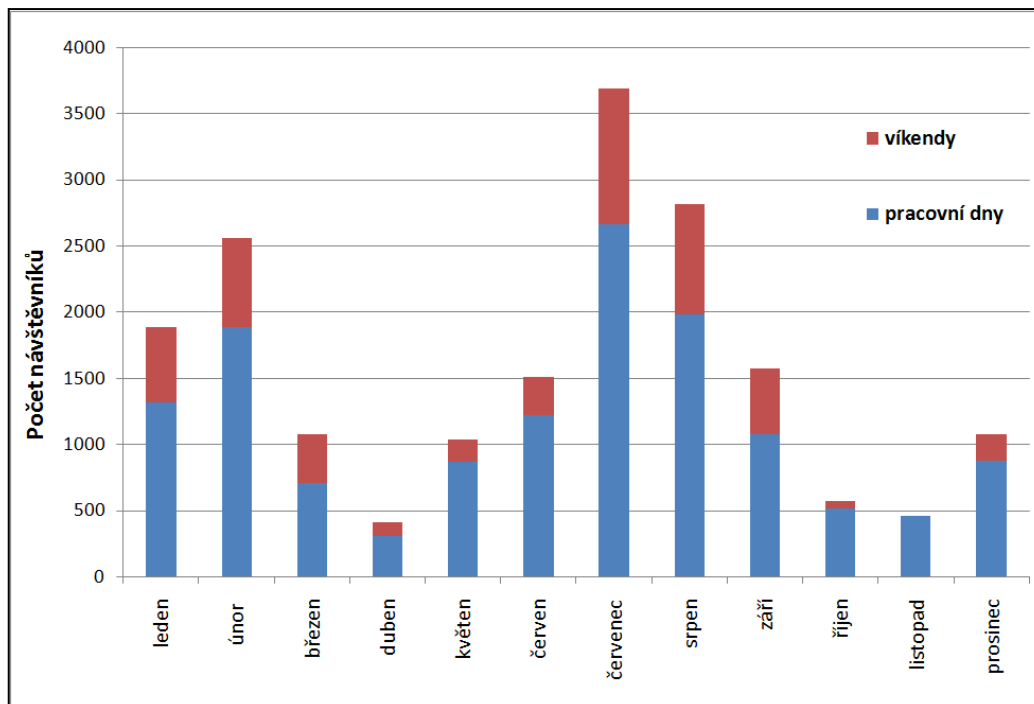
Od turistického informačního centra (TIC) Bedřichov byla získána data o počtu návštěvníků infocentra za jednotlivé měsíce během tří let (2009-2011). Data byla za jednotlivé měsíce sečtena a zprůměrována, tak aby alespoň přibližně ukázala, jaké měsíce je turistické infocentrum v průběhu roku více či méně navštěvováno. Z grafu 11 je patrné, že TIC je nejnavštěvovanější v průběhu letních měsíců. To je pravděpodobně dáno tím, že v zimě návštěvníci své možnosti spojené se zimními sporty znají, zatímco v létě hledají i rozmanitější způsob trávení času, případně tipy na pěší výlety apod.

Graf 10: Příjezdy motorových vozidel na centrálním parkovišti a parkovišti Maliník v Bedřichově (únor 2011- leden 2012)

Zdroj: Jizerská o.p.s. (2012)

Graf 11: Průměrný počet návštěvníků TIC Bedřichov za jednotlivé měsíce v letech 2009-2011

Zdroj: TIC Bedřichov (2012)

5.4 Struktura ubytovacích zařízení

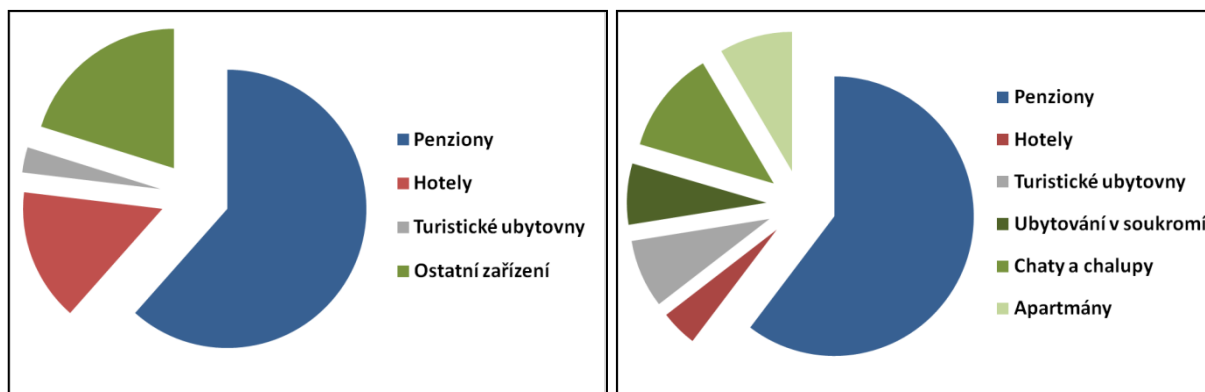
Vývoj struktury ubytovacích zařízení je dalším ukazatelem, který pomůže určit životní cyklus destinace. V tomto případě bylo pro srovnání využito dat o struktuře HUZ dle lůžek od ČSÚ. V případě aktuální struktury (za rok 2010) byla data od ČSÚ porovnána s daty z vlastního šetření. Tato data byla upravena dle ČSÚ, která od roku 2000 definuje HUZ jako ubytovací zařízení s 10ti a více lůžky nebo 5ti a více pokoji, přičemž podmínka o pokojích byla vyňata, kvůli nedostatku informací. Méně jak 10 lůžek bylo zjištěnou pouze u 15 ubytovacích zařízení z celkového počtu 76. V těchto patnácti ubytovacích zařízení bylo dohromady 104 lůžek, a je velmi pravděpodobné, že žádné z nich nemá 5 a více pokojů. Podle ČSÚ v průměru připadalo v roce 2010 na jedno hromadné ubytovací zařízení 37 lůžek, dle vlastního šetření, při vynechání ubytovacích zařízení s méně než 10 ti lůžky, pak vycházelo 27 lůžek na jedno HUZ.

Rozdíl ve struktuře HUZ za rok 2010 je znázorněn v grafu 12, kde jsou data od ČSÚ členěna na čtyři kategorie (penziony, hotely, turistické ubytovny a ostatní zařízení), zatímco data získaná z vlastního šetření rozdělují ostatní zařízení na ubytování v soukromí, chaty a chalupy, apartmány. Z grafu 12 lze odvodit, že největší podíl HUZ dle lůžek představují penziony. Celkově lze z obou skupin dat vyvodit závěr, že Bedřichov není střediskem s vysokým zastoupením hotelů. Oficiálně dle ČSÚ jsou v obci 3 hotely, dle vlastního šetření

existují v obci pouze dva. ČSÚ v Bedřichově chybně započítává budovu s č.p. 1724 jako tříhvězdičkový hotel, tato budova přitom slouží jako rekreační chata.

Vývoj struktury hromadných ubytovacích zařízení dle jejich četnosti v období 2000-2010 zaznamenává Graf 13. V tomto případě bylo použito četnosti, místo podílu lůžek v HUZ, protože za některé kategorie (turistické ubytovny, hotely) nebyly k dispozici data z důvodu důvěrných údajů. Podobně jako v roce 2010 jsou zde chybně údaje od ČSÚ v kolonce hotelů z let 2000 a 2001, kdy již v obci existoval hotel Fortuna (dříve Armabeton), který dnes nese název Horský hotel Jelínek.

Graf 12: Struktura hromadných ubytovacích zařízení dle počtu lůžek v Bedřichově (2010)

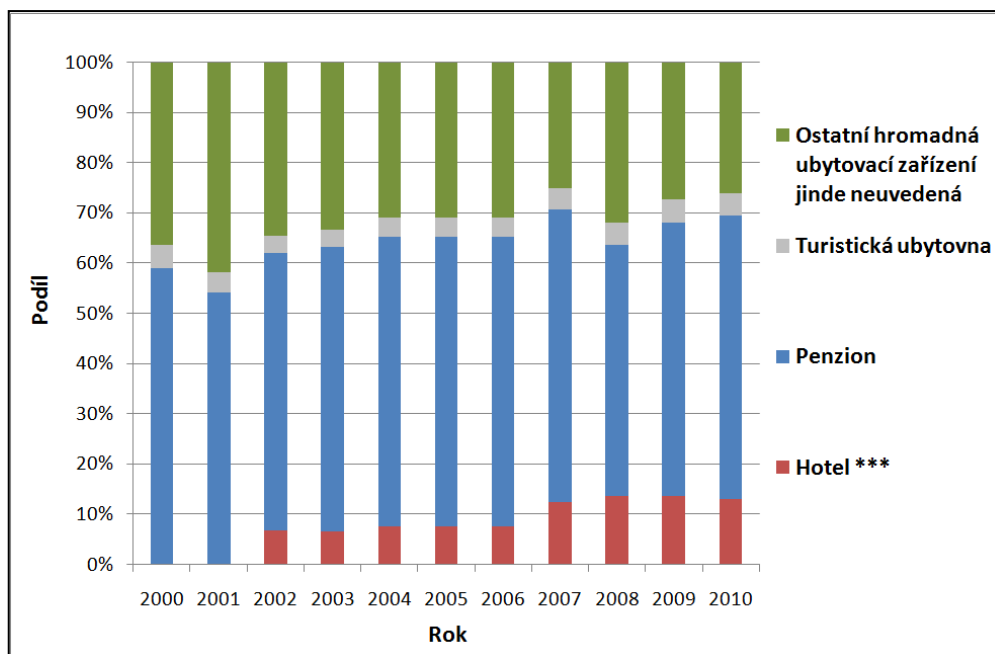

Vysvětlivky: Vlevo HUZ dle ČSÚ, vpravo dle TIC Jablonec nad Nisou a OÚ Bedřichov

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2012), TIC Jablonec nad Nisou (2011), OÚ Bedřichov (2011)

V obci existuje i hotel Weber, který však dříve nemusel být registrován jako hotel. Obě zařízení jsou vedena jako tříhvězdičkové hotely, což odpovídá skutečnosti. Uvažuje se i o projektu luxusního hotelu, jeho budoucnost je ale zatím nejistá. Graf 13 potvrzuje, že podobu sledovaného období tvoří penziony nejpodstatnější část HUZ. Pomineme-li zmiňované hotely, struktura ubytovacích zařízení je poměrně konstantní, s menším poklesem v podílu u ostatních hromadných ubytovacích zařízení. V průběhu let bylo v Bedřichově postaveno několik moderních penzionů, které mají hotelový charakter a nabízejí větší komfort v porovnání s klasickými rodinnými penziony, které však tvoří nejpodstatnější část HUZ v obci.

Graf 13: Struktura hromadných ubytovacích zařízení v Bedřichově v % (2000-2010)

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2012)

5.5 Vývoj cen za ubytování a lyžování

Určit vývoj cen ve sledované destinaci je poměrně složité hned z několika důvodů. Za prvé je překážkou dostupnost dat v podobě průměrné ceny za ubytování v HUZ, za druhé je problémem podchycení vývoje cen v čase a proto se jeví jako nejlepší způsob porovnat časovou řadu a vyvodit průměrnou cenu z vyššího územního celku.

Za pomoci webových stránek OÚ Bedřichov a TIC Jablonec nad Nisou byla v Bedřichově zjištěna průměrná cena za ubytování 305 Kč za lůžko (2011). Tento údaj se ukázal jako jediný použitelný v případě Bedřichova, přestože byly ke zpracování nabídnuty např. účtenky jednoho nejmenovaného penzionu či osobní vyjádření zdejších podnikatelů.

V Grafu 14 jsou kromě údaje za Bedřichov dále znázorněna dostupná data za Liberecký kraj (2000-2005) a Špindlerův Mlýn (2000-2007). Lze předpokládat, že průměrná cena za lůžko v Bedřichově se výrazně neliší od ceny v Libereckém kraji. Můžeme tak konstatovat, že průměrná cena za ubytování ve Špindlerově Mlýně je v průběhu let vyšší než v Bedřichově. Pokud budeme uvažovat vývoj od roku 2000 do roku 2011, můžeme hovořit o celkovém a také logickém růstu průměrné ceny za lůžko, přestože nám scházejí data za období 2006-2010. Vzhledem k dobré znalosti místních podmínek zpracovatele, lze tvrdit, že cena za lůžko se v obci zvyšuje či snižuje pouze na základě vyšších výdajů na provoz či v reakci na konkurenci. Obecně tak lze říci, že ceny za ubytování se spíše dlouhodobě udržují na stejné úrovni.

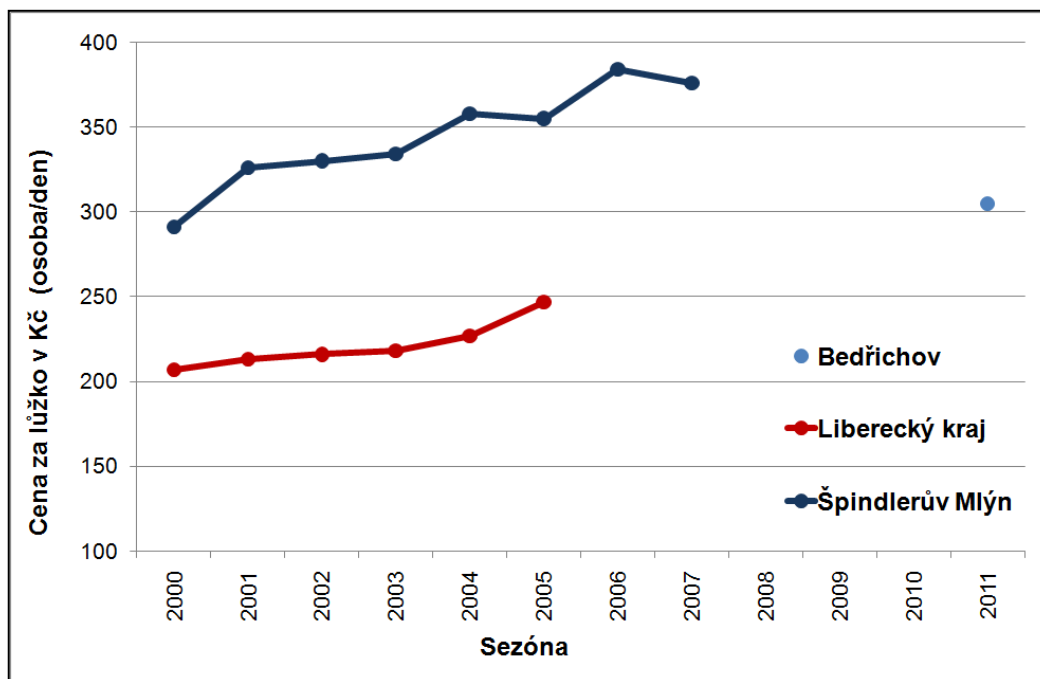
Zarážející tak je nízká cena lůžka v Bedřichově a podstatný rozdíl vzhledem k celorepublikovému průměru, který uvádí Matějka (2009), kdy v Česku v roce 2000 byla průměrná cena za lůžko 300 Kč a v roce 2007 činila 381 Kč.

Sami ubytovatelé si stěžují, že ceny za ubytování jsou nízké i vzhledem k veliké konkurenci v samotné obci. Čisté využití lůžek navíc od roku 2001 (51 %) během let postupně klesalo až na 25 % v roce 2010, přičemž v témže roce byl průměr za ČR 35 %. To nasvědčuje tomu, že ubytovacích kapacit je v Bedřichově dostatek, spíše je jich v destinaci až příliš. Plně využitá kapacita ubytovacích zařízení jsou tak pouze v sezóně. Mimo sezónu je cena za lůžko pravděpodobně tlačena dolů menší poptávkou.

Podrobnější a přesnější vývoj cen můžeme pozorovat na grafu 15. Ten znázorňuje ceny jednodenního skipasu v Bedřichově a Špindlerově Mlýně za jednotlivé zimní sezóny. V případě Bedřichova byla nejpodstatnější data poskytnuta od TJ Bižuterie, která byla doplněna několika zdroji (viz v poznámce pod grafem), včetně dat z práce Matějky (2009). Graf 15 poskytuje poměrně dlouhodobý vývoj cen za skipasy.

Ceny skipasů v Bedřichově rostly, podobně jako ve Špindlerově Mlýně do sezóny 2006/2007 (resp. 2005/2006), poté je patrná stagnace až pokles cen do sezóny 2011/2012. Rozdíl v ceně za skipas mezi středisky se víceméně dlouhodobě zvětšoval, jak je znázorněno spojnicemi mezi body. Výjimku tvoří poslední 4 sezóny, kdy byly skipasy ve Špindlerově Mlýně zlevněny více než v Bedřichově.

Graf 14: Vývoj ceny za lůžko v Bedřichově, Libereckém kraji a Špindlerově Mlýně (2000-2011)

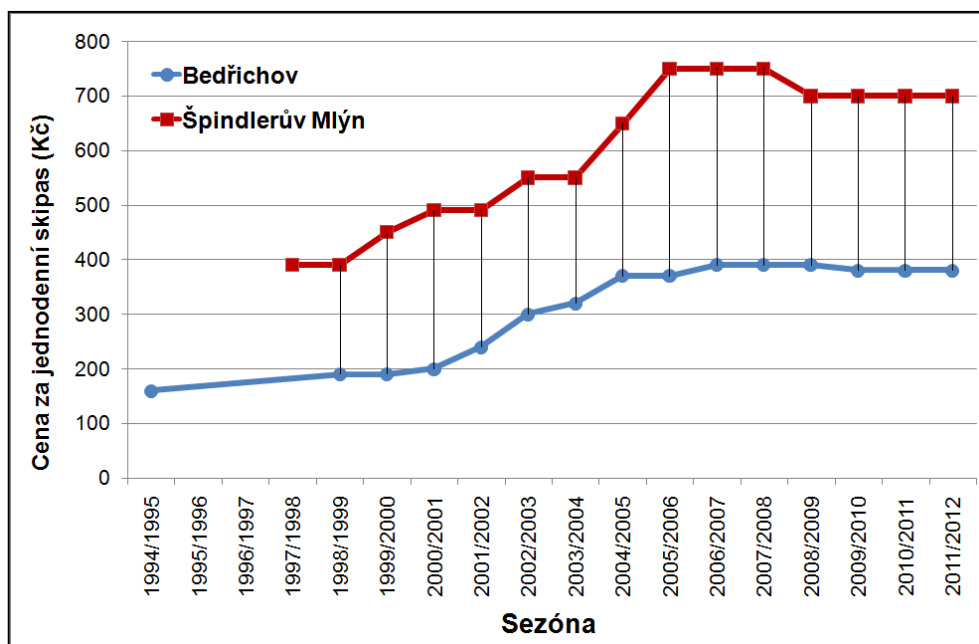

Zdroj: vlastní zpracování dle OÚ Bedřichov (2011), ČSÚ (2011), Matějka (2009), vlastní šetření

Nejmenší rozdíl v ceně skipasu byl v sezóně 1998/1999 (200 Kč), největší pak v sezóně 2005/2006 (380 Kč), který klesl na dnešní rozdíl 320 Kč. Stagnace a následné zlevnění skipasů v Bedřichově v sezóně 2009/2010 (380 Kč) je tak pravděpodobně i reakcí na menší návštěvnost vyplývající z tabulky 8 v předchozí kapitole a také růst kurzu české koruny, díky kterému se zahraniční alpská střediska stala dostupnějšími pro české turisty a ta česká naopak dražšími pro turisty ze zahraničí.

Údaje o poklesu návštěvnosti cen a skipasů vypovídají o celkovém poklesu skiareálu v Bedřichově. Do budoucna je potřeba tuto situaci řešit např. rozmanitější nabídkou služeb lyžařům, jak bylo již popsáno (viz. Kapitola 2.5). Otázkou však zůstává, zda to trh v reakci s dnešními možnostmi lyžařů dovolí a či se počet návštěvníků a cena ve skiareálu již neustálily a nejedná se o zcela logický vývoj s ohledem na místní podmínky pro sjezdové lyžování.

Graf 15: Vývoj ceny jednodenního skipasu v Bedřichově a Špindlerově Mlýně (dospělá osoba/den)

Zdroj: vlastní zpracování dle TJ Bižuterie (2012), Šupich (1997), Holidayinfo (2011), Matějka (2009)

5.6 Počet ekonomicky aktivních obyvatel v CR a nezaměstnanost v obci

Jedním z dalších ukazatelů, které je vhodné využít při zjišťování TALC je počet pracovníků v cestovním ruchu a jeho vývoj. Takové údaje ČSÚ neregistruje a je tak možné vycházet pouze ze SLDB, konkrétně z dat týkající se ekonomicky aktivních obyvatel (EAO). Podobně jako při určování vývoje průměrné ceny za ubytování, vývoj ekonomicky aktivních obyvatel v cestovním ruchu za delší časovou řadu lze velmi těžko zhodnotit vzhledem k několika aspektům. První překážkou je odlišná metodika před sčítáním v roce 2001, kdy byla zjišťována odlišně vymezená odvětví ekonomické činnosti, což znesnadňuje vzájemné

porovnání. Co se týče služeb souvisejících přímo s cestovním ruchem, tak se konkrétně ve sčítáních lidu 1970, 1980 a 1991 zjišťovali EAO v obchodě a veřejném stravování, v roce 2001 pak ekonomicky aktivní obyvatelé v ubytování a pohostinství. Jako další problém s tímto související se jeví odlišná situace ve službách se změnou režimu. Terciér a jeho samotná definice byly před transformací společnosti v roce 1989 svým způsobem pokriveny vzhledem k potlačení soukromého sektoru. Terciárnímu sektoru navíc nebyla věnována taková pozornost, ta byla soustředěna spíše na průmysl, který také představoval hlavní podíl na hrubém domácím produktu. V roce 1989 vypadal podíl jednotlivých sektorů na tvorbě HDP takto: primér 15 %, sekundér 47 %, terciér 38 %, dle sčítání lidu v roce 2001 terciér tvořil 56 %.

Aby se dala data z předchozích SLDB alespoň přibližně porovnat, byla za rok 2001 sečtena odvětví zahrnující obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží s pohostinstvím a ubytováním. Z dat ze sčítání v roce 1991 (Tab. 9) je patrné, že v obchodě a veřejném stravování je viditelný pokles ekonomicky aktivních obyvatel oproti předchozím sčítáním lidu, domů a bytů. To je pravděpodobně zapříčiněno změnami ve společnosti po roce 1989. Naproti tomu je znatelný nárůst EAO ve službách souvisejících s cestovním ruchem v roce 2001. Netřeba příliš zdůrazňovat, že tento vývoj není příliš překvapující vzhledem k rozvoji služeb v devadesátých letech. Obecně tak lze říci, že počet EAO ve službách spojených s cestovním ruchem v Bedřichově rostl. Zajímavé by bylo porovnat vývoj mezi lety 2001 a 2011, ale podrobnější data o EAO ještě nejsou k dispozici, data o počtu obyvatel a celkovém počtu ekonomicky aktivních obyvatel z posledního sčítání, jsou převzaty z předběžných výsledků, které zveřejnil ČSÚ.

Tab. 9: Počet obyvatel a ukazatele týkající se ekonomické aktivity za Bedřichov v letech 1970-2011

Bedřichov	1970	1980	1991	2001	2011
počet obyvatel	177	165	163	239	314
EAO	85	92	82	114	159
EAO v obchodě a veřejném stravování	9	11	5	*43	.
podíl z celkových EAO (v %)	10,6	12,0	6,1	*37,7	.

* hodnoty je dosaženo součtem odvětví obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží s pohostinstvím a ubytováním

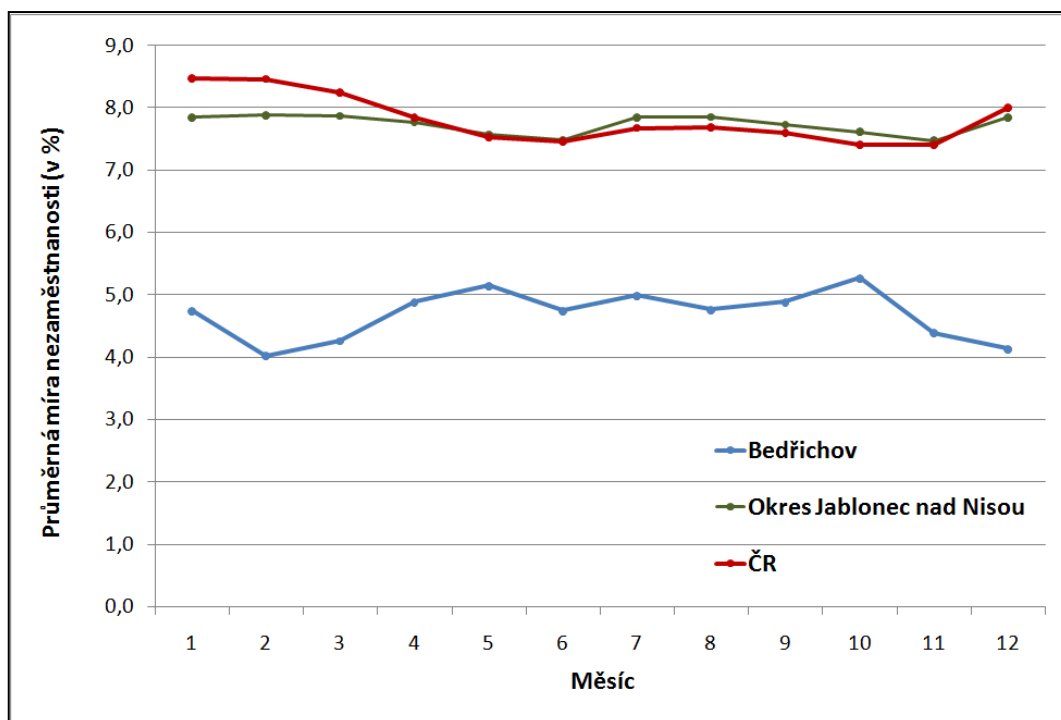
Zdroj: vlastní zpracování dle SLDB 1970-2011, ČSÚ (2011)

Míra nezaměstnanosti je jedním z důležitých ekonomických ukazatelů, který leckdy indikuje nejen ekonomickou sílu a vyspělost regionu, ale i celkovou náladu ve společnosti. Pro účely této práce byla data o nezaměstnanosti využita především ke zjištění vlivu sezónnosti na zaměstnanost resp. nezaměstnanost v Bedřichově, vzhledem k podstatné roli cestovního ruchu na obec.

Údaje za míru evidované nezaměstnanosti jsou zveřejňovány Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) z územního hlediska až do úrovně obcí. Dle oficiální metodiky je registrovaná míra nezaměstnanosti podíl, kde v čitateli je počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli součet zaměstnaných z výběrových šetření pracovních sil, počtu pracujících cizinců podle evidence MPSV a Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO) a počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání (ČSÚ). Vzhledem k nedostupnosti dat o zaměstnaných na úrovni obcí, mikroregionů, ORP a POU se za tyto územní celky počítá míra nezaměstnanosti na základě EAO (zaměstnaných i nezaměstnaných) ze SLDB 2001.

V grafu 16 je znázorněná průměrná míra nezaměstnanosti v jednotlivých měsících za období 2005-2011 v Bedřichově, okresu Jablonec nad Nisou a ČR. Z tohoto grafu je patrné, že průměrné hodnoty za Bedřichov jsou nižší, než v případě okresu Jablonec nad Nisou i ČR. Zajímavější v tomto případě jsou právě měsíční výkyvy na křivce za Bedřichov. Na té je znatelný nárůst míry nezaměstnanosti od února do května, tedy v období kdy opadá hlavní sezóna. Podstatný pokles míry nezaměstnanosti je pak patrný v listopadu, tedy v době, kdy je potřeba vše již připravovat na nadcházející zimní sezónu. V letní sezóně nejsou výkyvy tolik znatelné, což by potvrdzovalo skutečnost, že v létě není destinace zdaleka tolik navštěvovaná jako v zimě. Ačkoliv se jedná o poměrně logické závěry, nelze tyto výsledky přeceňovat vzhledem k velikosti obce a tedy malému počtu EAO a uchazečů o zaměstnání. Přestože jsou zde zahrnuty průměrné hodnoty za sedmiletou časovou řadu (2005-2011), čímž se toto riziko trochu minimalizuje, i tak mohou být některé výsledky do jisté míry zkresleny (např. v lednu je vývoj křivky neočekávaný a průměr zkreslený, vzhledem ke dvěma extrémním hodnotám míry nezaměstnanosti v letech 2005 a 2010).

Graf 16: Průměrná míra nezaměstnanosti v jednotlivých měsících za Bedřichov, okres Jablonec nad Nisou a ČR (2005-2011)

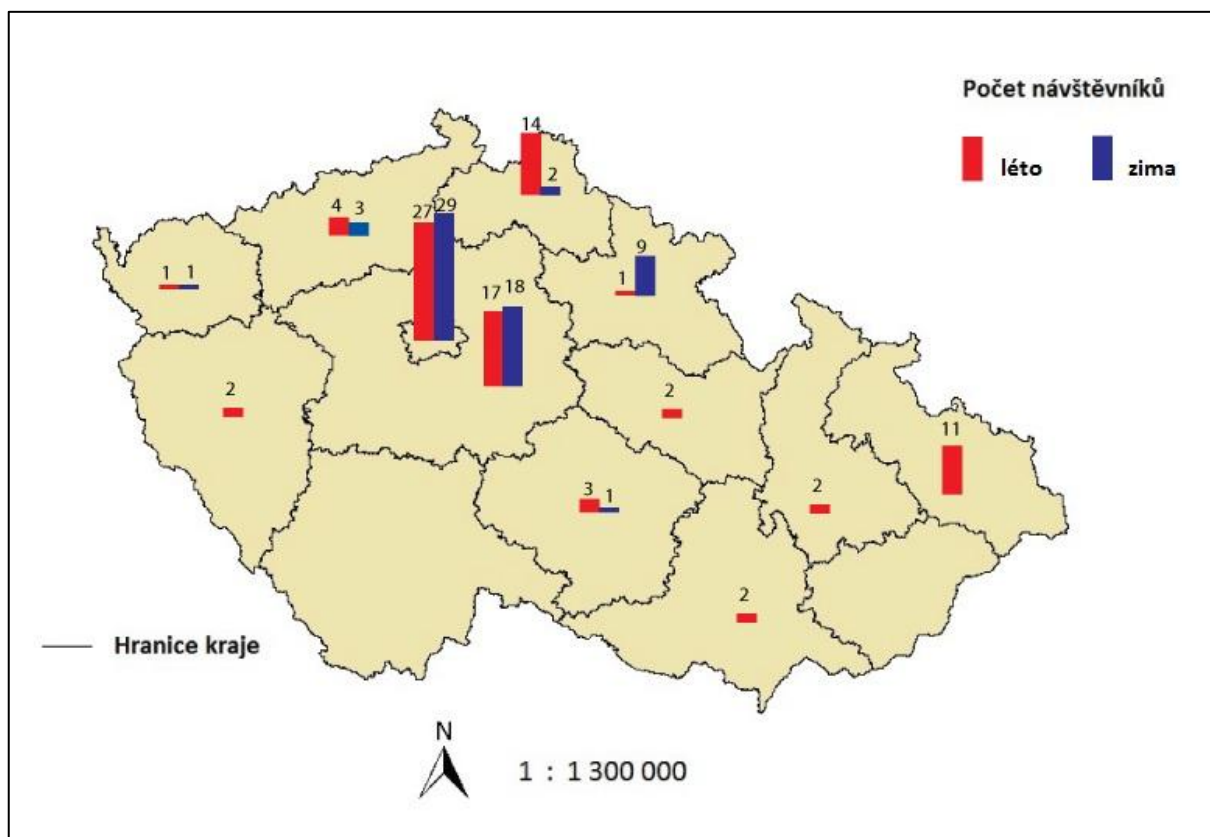
Zdroj: vlastní zpracování dle MPSV (2012)

6. Analýza dotazníkového šetření

6.1 Analýza dotazníkového šetření s návštěvníky

Dotazníkové šetření, které probíhalo s návštěvníky Bedřichova v zimní i v letní sezóně, mělo za úkol pokusit se zodpovědět několik otázek týkajících se aktuální situace v destinaci a pomoci tak v dalších bodech s určením životního cyklu destinace. Na Obr. 12 je znázorněn původ návštěvníků podle krajů, z kterých dotazovaní do Bedřichova přijeli.

Obr. 12: Původ návštěvníků dotazníkového šetření v Bedřichově (léto 2011, zima 2011-2012)

Zdroj: vlastní zpracování v programu na základě dotazníkového šetření

Ze získaných dat lze sledovat, že nejvíce návštěvníků, kteří byli dotazováni, přijeli především ze sousedních krajů, Prahy a překvapivě i z Moravskoslezského kraje. Vzhledem k menší četnosti respondentů, nelze dělat větší závěry, ale i tak je potřeba zmínit několik poznatků. Nejčastěji v součtu obou sezón přijeli do Bedřichova návštěvníci z Hl. města Prahy (56 návštěvníků / 38 %), Středočeského (35 návštěvníků / 23 %) a Libereckého kraje (15 návštěvníků / 10 %)⁵³. Z dotazovaných návštěvníků chyběli pouze zástupci Jihočeského a

⁵³ z celkového počtu 149 dotazovaných

Zlínského kraje. Rozdíl mezi původem návštěvníků byl znatelný u zimní a letní sezóny, kdy v letní sezóně byli zachyceni návštěvníci z celé republiky, zatímco v zimní sezóně se jednalo, až na jednu výjimku, pouze o návštěvníky z Čech, nikoliv z Moravy. Z těchto poznatků můžeme učinit závěr, že Bedřichov je v zimě navštěvován především návštěvníky z okolních krajů a Prahy, v létě pak i návštěvníky z celé republiky, což je trochu překvapující zjištění. Nabízí se možné vysvětlení, že v létě jsou lidé ochotni cestovat na delší vzdálenosti a často do míst, která ještě neznají (poznávací turistika), zatímco v zimě vyražejí za běžeckým lyžováním v rámci regionu, či do nejbližších míst s vhodnými podmínkami pro něj (sportovní turistika). Jak již bylo zmíněno, běžkaři upřednostňují domácí hory před zahraničními (Slowíková 2003, s.29), může zde tak platit preference i v rámci menšího prostoru resp. regionu. Při dotazníkovém šetření nebyl zachycen ani jeden návštěvník z Jihočeského kraje, odkud je dopravní dostupnost do Bedřichova poměrně komplikovanější vzhledem k absenci souvislé dálnice, či rychlostní silnice.

Rozdíl v návštěvnících zimní a letní sezóny je z dotazníkového šetření patrný i vzhledem k opakované návštěvnosti destinace. V létě 37 % respondentů uvádělo, že jsou v Bedřichově vůbec poprvé, v zimě byl podíl těchto návštěvníků 27 %. Struktura návštěvníků dle počtu jejich návštěv Bedřichova během posledních 3 let je znázorněna v Tab. 10. Opakovaně Bedřichov navštívila během posledních 3 let většina respondentů (v letní sezóně 60 % a v zimní 70 % dotazovaných). Z údajů vyplývá pozitivní zjištění, že se do Bedřichova během posledních 3 let návštěvníci vracejí a zároveň je zde celkem třetina (33 %) těch, kteří navštívili Bedřichov úplně poprvé, což z pohledu TALC naznačuje, že destinace je i pro nové návštěvníky stále atraktivní.

Tab. 10: Struktura návštěvníků dle četnosti jejich návštěvy Bedřichova během posledních 3 let

sezóna	jsou zde poprvé	již zde byli	respondenti	Počet návštěv během posledních 3 let				respondenti
				1x	2-4x	5-9x	10x a více	
abs.								
léto	32	54	86	34	20	9	23	86
zima	17	46	63	19	24	14	6	63
celkem	49	100	149	53	44	23	29	149
(v %)								
% léto	37	63	100	40	23	10	27	100
% zima	27	73	100	30	38	22	10	100
% celkem	33	67	100	36	30	15	19	100

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Průměrná doba pobytu u turistů byla v zimě delší (6,4 dní) než v létě (5,9 dní). V porovnání s výsledky Matějky (2009), je situace ve Špindlerově Mlýně odlišná, v zimě byla u turistů pozorována průměrná délka pobytu 4,6 dní a v létě 5,5 dní. V průměru tak zde tráví turisté kratší dobu a na rozdíl od turistů v Bedřichově setrvávají v letní sezóně déle než v zimní. Jak sám Matějka (2009) zhodnocuje, mnoho návštěvníků resp. turistů, přijíždí do

Špindlerova Mlýna pouze na jeden den, či na víkend. To by odpovídalo Plogově vymezení psychocentrických návštěvníků. Lze dedukovat, že Špindlerův Mlýn je dle tohoto ukazatele v pokročilejší fázi TALC.

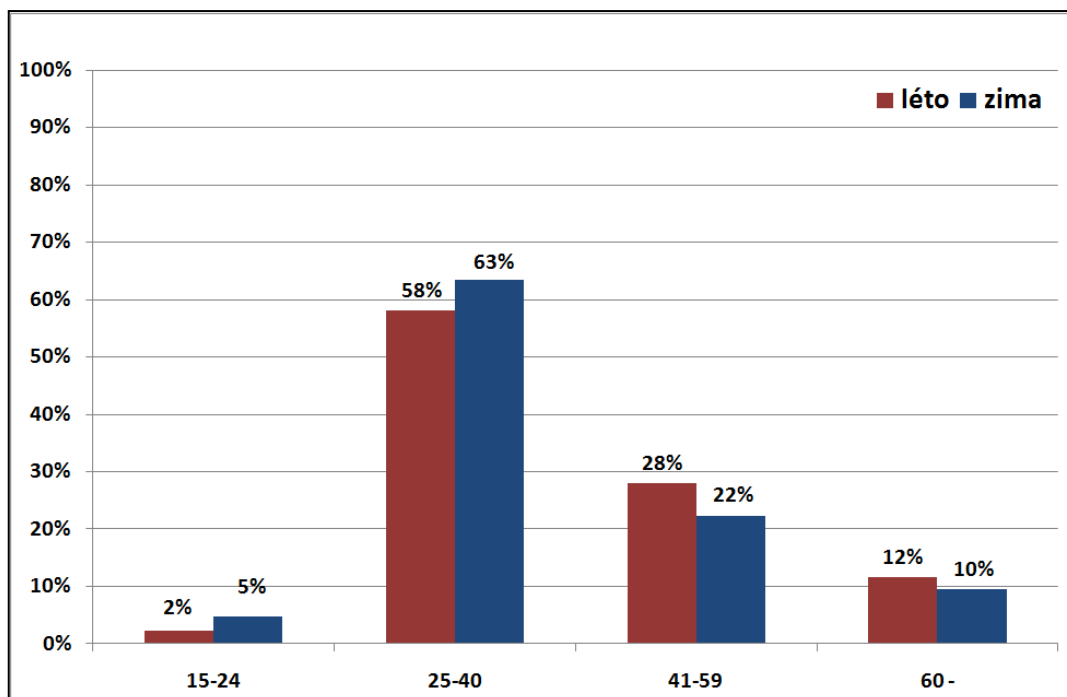
Celoroční průměrná doba pobytu v Bedřichově je dle šetření 6,2 dnů, což je vyšší hodnota než celková průměrná doba pobytu v ČR v roce 2010 (4 dny - ČSÚ 2010) a vyšší než u Špindlerova Mlýna (4,9 dnů – Matějka 2009). Z těchto údajů vychází Bedřichov jako středisko s nadprůměrně dlouhou dobou pobytu turistů, to poukazuje spíše na ranější fázi TALC. Je však potřeba zohlednit skutečnost, že do Bedřichova jezdí mnoho jednodenních návštěvníků, kteří se do centra obce, kde probíhalo dotazování, ani nedostali. Z odhadů (v kapitole 5.3) vyplývá, že tyto návštěvníci představují pravděpodobně majoritní část.

Dle šetření, typický návštěvník do Bedřichova přijíždí autem (79 %), pravidelným autobusovým spojem přijelo z Jablonce nad Nisou a Liberce dohromady pouze 11 % turistů a zájezdovým autobusem 9 %. Vyšší frekvence turistů přijíždějících zájezdovými autobusy, které jsou často organizovány cestovními kancelářemi, lze také považovat za jeden z jevů doprovázející masově navštěvované destinace v pokročilé fázi TALC. Vezmeme-li v potaz počty autobusů (Graf 10), které parkovaly na centrálním parkovišti, tak není podíl takovýchto návštěvníků vysoký.

V následujícím grafu (Graf 17) je znázorněna struktura respondentů v letní a zimní sezóně dle věkových kategorií. Nejpočetnější kategorii v zimní i letní sezóně tvořili respondenti ve věkové kategorii 25-40 let (58 % v létě, 63 % v zimě). V porovnání se Špindlerovým Mlýnem (Matějka 2009) je patrnější odlišná věková struktura návštěvníků v zimní sezóně, kde tvoří nejpočetnější skupinu návštěvníci ve věku 41-60 let⁵⁴ (50%) a kategorie 24-40 let představuje pouze 30 %. Sám Matějka považuje za překvapující zjištění, že destinaci navštěvuje nejvíce návštěvníků, kteří jsou starší než 41let (dohromady 58 %). Graf 17 navíc naznačuje, že Bedřichov není mladšími návštěvníky (15-24 let) příliš vyhledáván, jejich podíl byl nižší než u Špindlerova Mlýna (3 % léto, 13 % zima) (Matějka 2009).

⁵⁴ Matějka měl tuto kategorii vymezenou jako 41-60 let, v této práci byla určena kategorie 41-59 let

Graf 17: Struktura respondentů v letní a zimní sezóně dle věkových kategorií (v %)

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Letní návštěvníci uváděli, že Bedřichov znají již dlouho (45 %), nebo přes známé (36 %). Z internetu získalo informace pouze 19 % respondentů. U zimních návštěvníků byla tato struktura trochu odlišná a odpověď, že Bedřichov znají již dlouho, uvedlo méně dotazovaných (33 %) a více jich využívalo k získání informací internet (29 %). V létě si nejvíce respondentů zajistilo ubytování přes známé (60 %) a přes internet (37 %), v zimě tomu bylo naopak, 57 % turistů se zde ubytovalo skrze internet, a přes známé 42 %. Cestovní kanceláře a ostatní zdroje byly využity pouze v létě a to u minoritní části tázaných. Z tohoto lze říci, že Bedřichov v zimě a v létě navštěvuje trochu odlišný typ návštěvníků a z údajů navíc vyplývá, že těch, kteří destinaci již znají, je více v letní než v zimní sezóně.

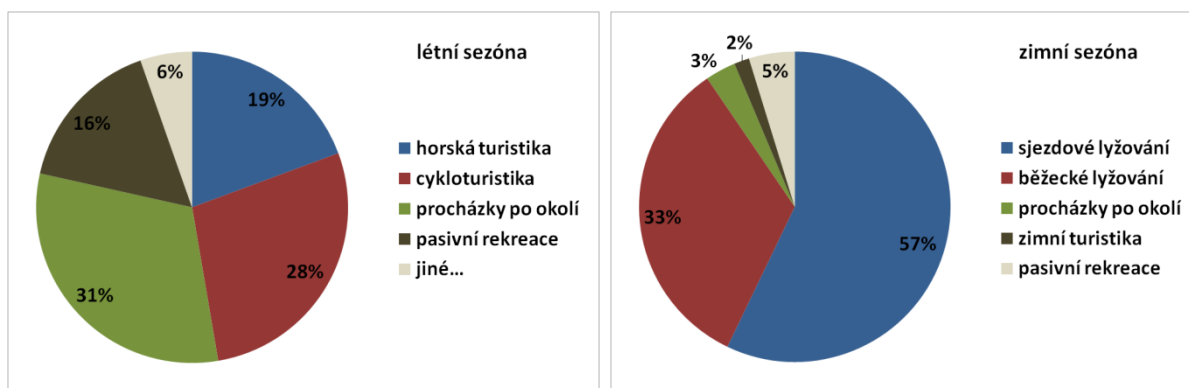
Podobně rozdílná je i struktura návštěvníků dle ubytovacích zařízení. V létě byla velká část respondentů ubytována v penzionech (55 %), dále v soukromí (20 %) a v pronajatém apartmánu (10 %). V zimě podíl ubytovaných v penzionech tvořil třetinu respondentů a v pronajatém apartmánu a v soukromí bylo ubytováno shodně 27 % turistů. Tato zjištění poukazují na to, že v zimě bude pravděpodobně více v oblibě pronajmutí celé chalupy resp. objektu, pro větší skupinu lidí, zatímco v létě zde takovýchto skupin bude méně. Celkově by se dalo z dotazníkového šetření shrnout, že v létě navštěvují Bedřichov spíše menší skupiny lidí než v zimě.

Hlavní účel návštěvy v letní a zimní sezóně znázorňuje graf 18. Trochu překvapivé je zjištění v zimní sezóně, kde většina respondentů (57%) uváděla jako hlavní účel návštěvy sjezdové lyžování a běžecké lyžování uvádělo pouze 33 % návštěvníků. Toto zjištění lze

vysvětlit lokalitou v centru obce, kde byla většina respondentů tázána. Vzhledem k tomu, že běžkaři se koncentrují v severní části obce, kde jsou parkovací plochy přímo u vstupu na Jizerskou magistrálu a většina těchto návštěvníků do centra Bedřichova ani nezavítá, tak nelze toto číslo přeceňovat a v podstatě nelze přesně určit poměr návštěvníků, kteří přijeli převážně za sjezdovým nebo běžeckým lyžováním.

V letní sezóně se s nadsázkou Bedřichov mění na místo klidu. Podobně jako v zimní sezóně by pravděpodobně byly výsledky zkresleny, pokud by dotazníkové šetření probíhalo u hlavních parkovišť, kde běžkaře střídají cyklisté. Z grafu 18 je patrné, že respondenti v letní sezóně nejčastěji uváděli jako hlavní účel návštěvy procházky po okolí (31 %), cykloturistiku (28 %), horskou turistiku (19 %) a nezanedbatelnou část tvořila i pasivní rekreace (16 %). Tyto údaje potvrzují, že v letní sezóně se Bedřichov proměňuje spíše na klidnější středisko, které již není tak masivně navštěvováno a je zde více turistů, kteří tráví volný čas i méně náročnějšími aktivitami.

Graf 18: Hlavní účel návštěvy dotazovaných návštěvníků v letní a zimní sezóně

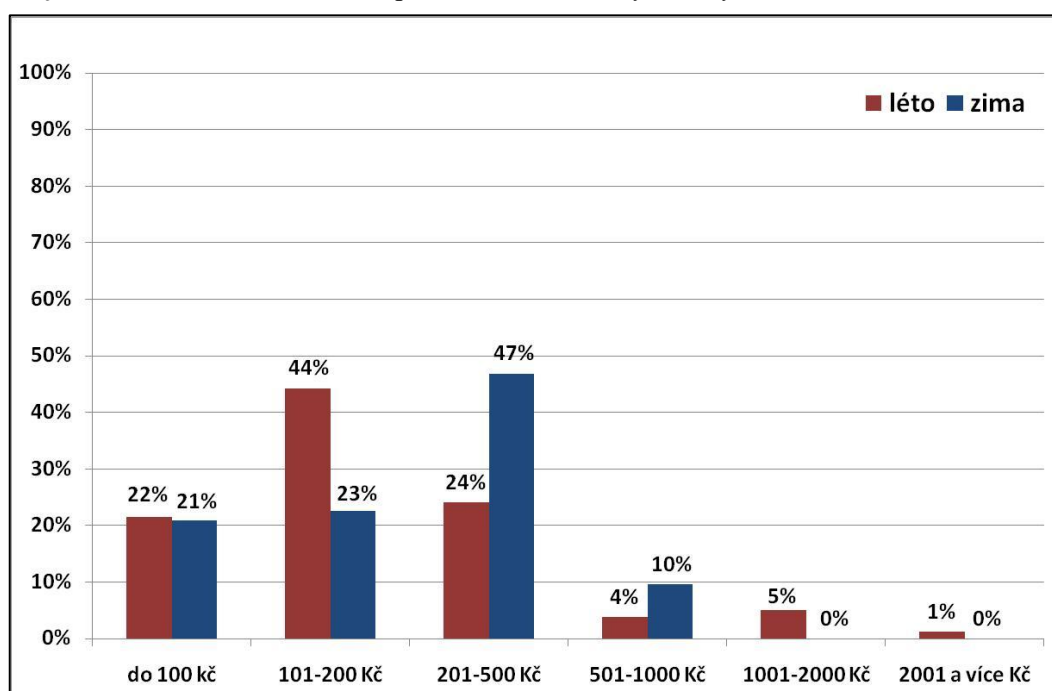
Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Pro destinace, kde cestovní ruch tvoří podstatný zdroj ekonomických prostředků, je potřebné, aby turisté využívali poskytovaných služeb a utratili zde peníze. Již dříve bylo v práci diskutováno to, že mnoho jednodenních návštěvníků má pro obec a jejich obyvatele žádný, či malý finanční přínos. To potvrzuje i dotazníkové šetření, z kterého vyplývá, že nejvíce jednodenních návštěvníků utratí v Bedřichově pouze do 100 Kč (38 %).

Struktura návštěvníků dle průměrné denní útraty bez ubytování je znázorněna v grafu 19. Z této struktury je patrné, že jsou odlišné výdaje u návštěvníků v létě a v zimě. Tato skutečnost může být ovlivněna výdaji za jízdné ve skiareálu, ale také i za další služby, kterých je v zimě poskytováno více než v létě. Podobné rozdíly mezi sezónami byly sledovány i v případě Špindlerově Mlýna (Matějka 2009), kde výdaje respondentů v zimní sezóně taktéž převyšovaly ty letní. V obou sezónách pak můžeme potvrdit, že průměrná denní útrata návštěvníků je menší, než ve Špindlerově Mlýně. Tyto rozdíly se dají vysvětlit několika

důvody. V první řadě pravděpodobně rozmanitějšími možnostmi celkové nabídky služeb, které Špindlerův Mlýn, i vzhledem ke své velikosti, nabízí. Dalším důvodem může být i rozptýlení resp. nekoncentrovanost služeb v Bedřichově a v případě jednodenních návštěvníků Jizerské magistrály pak i periferní situovanost hlavních parkovišť, která jsou odříznuta od centra obce, které by mělo poskytovat návštěvníkům jisté zázemí. Rozdíl v odlišných výdajích návštěvníků v zimní sezóně lze zdůvodnit i vyššími cenami např. za jízdné ve skiareálu ve Špindlerově mlýně.

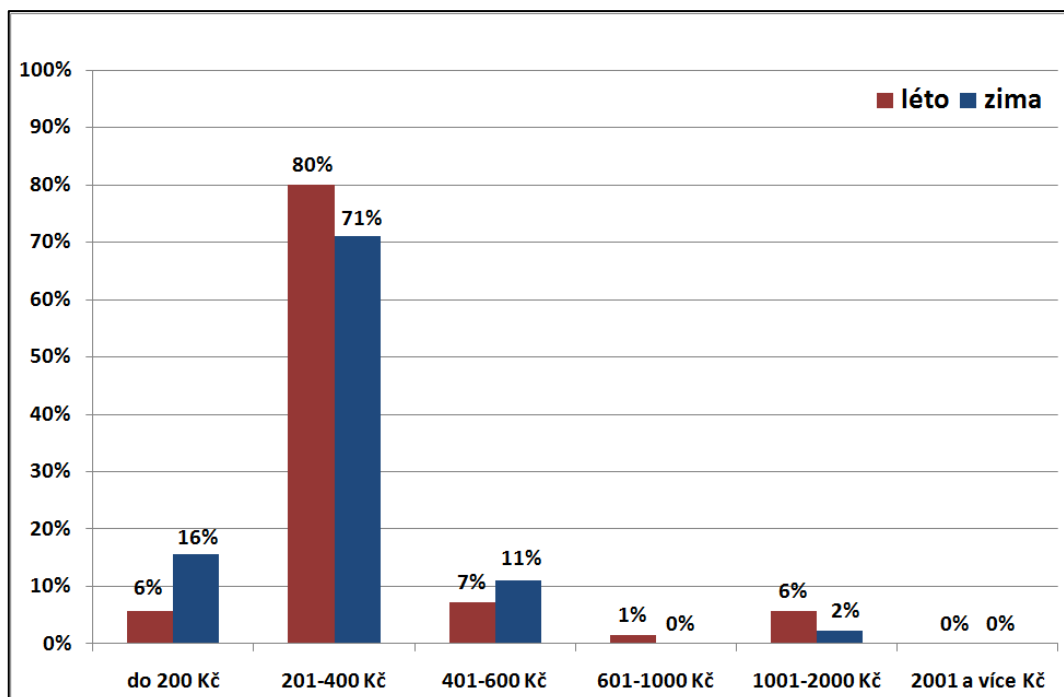
Graf 19: Struktura návštěvníků dle průměrné denní útraty bez ubytování v letní a zimní sezóně

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Ze struktury turistů dle denních výdajů za ubytování (Graf 20) vyplývá podobné zjištění. Výdaje u turistů ve Špindlerově Mlýně (dle Matějky 2009), jsou i v tomto ohledu vyšší než u turistů v Bedřichově. Výsledky dotazníkového šetření v podstatě potvrzují i průměrnou cenu za ubytování v Bedřichově, převážná většina turistů uváděla průměrný denní výdaj za ubytování 201-400 Kč v obou sezónách. To svědčí i o skutečnosti, že nabídka ubytování je v Bedřichově cenově velmi podobná. V porovnání se Špindlerovým Mlýnem byl znatelný rozdíl překvapivě i mezi sezónami. Vliv na odlišné výdaje má pravděpodobně i širší nabídka různé kvality ubytování a s ním spojených služeb, v tomto směru Bedřichov zaostává.

Graf 20: Struktura návštěvníků dle denního výdaje za ubytování v letní a zimní sezóně⁵⁵

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Při zjišťování, jakým způsobem se ubytovaní turisté stravují, byla oproti Špindlerovu Mlýnu situace zcela odlišná. Zatímco nejvíce respondentů se v Bedřichově stravuje převážně vlastním jídlem (63 %), ve Špindlerově Mlýně nejvíce respondentů využívalo plné nebo poloviční penze (léto 65%, zima 55%). Z těchto poznatků lze potvrdit, že mnoho ubytovacích zařízení v Bedřichově neposkytuje možnost stravování a také to, že většina návštěvníků zdejších služeb spojených se stravováním příliš nevyužívá.

Vzhledem k velikosti obce, omezené nabídce služeb a také možnostem vyžití návštěvníků, bylo v rámci dotazníku zjišťováno, zda respondenti během svého pobytu plánují navštívit či navštívili některá z okolních měst. Z odpovědí vyplynulo, že více jak polovina respondentů této příležitosti využila či využije a některá z okolních měst navštíví. Počet návštěvníků, kteří navštívili během svého pobytu některé z okolních měst, je znázorněn v Tab. 11, stejně tak zde najdeme i účel jejich návštěvy. Z výsledků plyne, že Liberec (56,1 % případů) byl navštěvován ve více případech než Jablonec nad Nisou (35 % případů). Konkrétně do Jablonce nad Nisou, který je spádovým městem i pro většinu obyvatel, jezdili návštěvníci především za nákupem potravin (33,7% případů), v případě vedlejšího Liberce, který jakožto krajské město nabízí více možností, byl hlavním cílem především zdejší aquapark (27,9 % případů).

⁵⁵ pokud byla v ceně ubytování i strava je započítána ve výdaji

Tab. 11: Počet návštěvníků, kteří navštívili během svého pobytu některé z okolních měst a účel jejich návštěvy

Počet návštěvníků	Jablonec n.N.	%	Liberec	%	Tanvald	%	Σ	%
	43	35,0	69	56,1	11	8,9	123	100
účel návštěvy	Jablonec n.N.	%	Liberec	%	Tanvald	%	Σ	%
památky	10	11,6	15	11,6	3	25,0	51	12,3
restaurace	13	15,1	17	13,2	5	41,7	63	15,4
potraviny	29	33,7	16	12,4	3	25,0	94	21,1
jiné zboží	14	16,3	14	10,9	0	0,0	55	12,3
noční život	3	3,5	6	4,7	0	0,0	17	4,0
aquapark, bazen	13	15,1	36	27,9	0	0,0	92	21,6
kino,divadlo	2	2,3	5	3,9	0	0,0	13	3,1
jiné	2	2,3	20	15,5	1	8,3	41	10,1
Σ	86	100	129	100	12	100	427	100

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Pozn.: Respondenti mohli vyplnit více možností, někteří z nich navštívili více než jedno okolní město, jiný účel návštěvy byl uveden v 15,5 % případů (nejčastěji liberecká ZOO a IQ Park)

Mezi důležité ukazatele při vyhodnocení TALC patří vztah návštěvníků a místních obyvatel a také hodnocení destinace návštěvníky celkově. Vnímání turistů z pohledu místních obyvatel je zpracováno v kapitole 6.2. Na otázku zda mají respondenti nějaký vztah s místními obyvateli, jich odpověděla téměř třetina, že ano (29 %). Čtvrtina všech respondentů také uvedla, že zde přátelský vztah navázali během svého pobytu. Tito návštěvníci, tvořící nezanedbatelnou část, mohou být lidé, kteří mají k Bedřichovu určitý vztah a život a dění v obci jim není lhostejné. Dle teorie TALC, která je popsána v kapitole 2.3, je zájem turistů o destinaci charakteristický v raných fázích životního cyklu. V porovnání se Špindlerovým Mlýnem (Matějka 2009) je v Bedřichově více návštěvníků, kteří mají bližší vztah s místními obyvateli (přibližně o 10 %⁵⁶).

Hodnocení služeb, ubytování a přístupu místních obyvatel k turistům zprostředkovává Tab. 12. Při otázce jak respondenti hodnotí přístup místních obyvatel k turistům, byly odpovědi spíše kladné. Co se týká hodnocení služeb, je zde znatelná jistá rezerva i přestože 45 % respondentů shledává služby jako chvalitebné. Celkově v odpovědích týkajících se hodnocení, nelze přehlédnout nízkou míru kritiky, což nemusí značit spokojenost, ale pravděpodobně i určitou shovívavost respondentů i vzhledem k tomu, že nevystupovali zcela anonymně.

⁵⁶ Špindlerův Mlýn (léto – 24,1 %, zima 20 %) (Matějka 2009)

Tab. 12: Hodnocení služeb, ubytování a přístupu místních obyvatel k turistům, dle respondentů

<i>hodnocení (jako ve škole, 1 - výborný, 5 - nedostačující)</i>					
přístup místních obyvatel k turistům	1	2	3	4	5
abs.	44	70	25	6	0
%	30,3	48,3	17,2	4,1	0,0
služby	1	2	3	4	5
abs.	24	67	47	10	1
%	16,1	45,0	31,5	6,7	0,7
ubytování	1	2	3	4	5
abs.	59	40	16	0	0
%	51,3	34,8	13,9	0,0	0,0

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Součástí dotazníků byla i otázka týkající se preference Bedřichova v druhé nejsilnější sezóně, tzn. zda zimní návštěvníci navštěvují Bedřichov i v létě a naopak. Většina letních respondentů, kteří odpověděli, že v zimě navštěvují jiné rekreační středisko, nejčastěji uváděli destinace v Alpách nebo Alpy konkrétně (29,4 %), další nejmenovanější byly Krkonoše (23,5 %) a Jeseníky (17,6 %). Zajímavé je, že pouze 5 % odpovědí reprezentovala jiná střediska Jizerských hor. Z výsledků může vyplývat, že Bedřichov buď těmto návštěvníkům neposkytuje potřebné zázemí a podmínky v zimní sezóně - pravděpodobně především pro sjezdové lyžování (Alpy, Krkonoše) - nebo preferují pohoří bližší jejich bydlišti (např. Jeseníky).

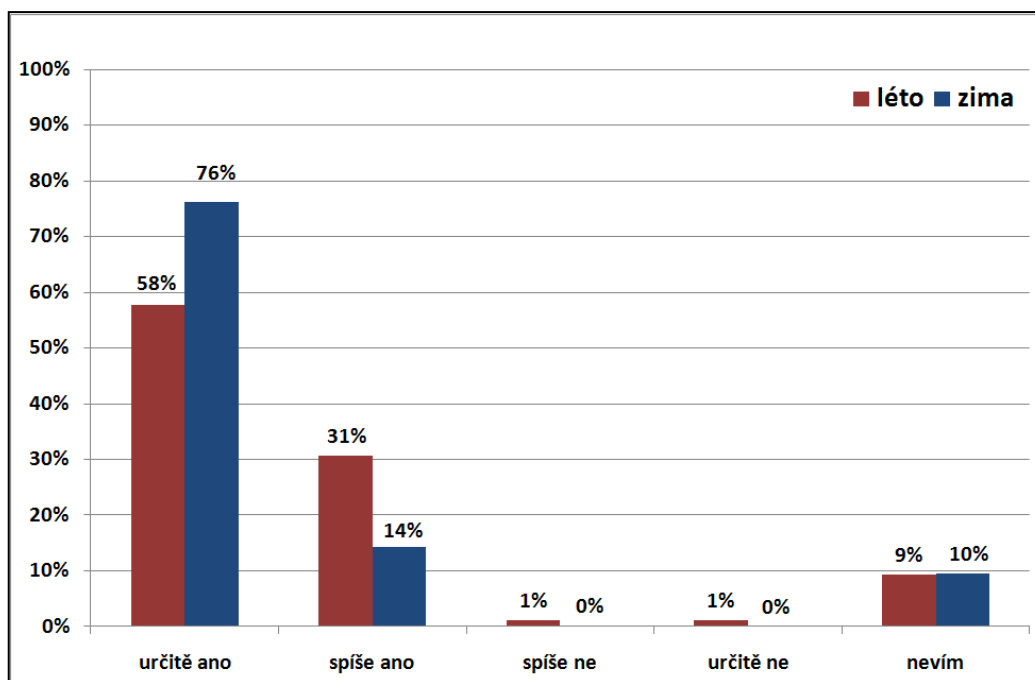
Zimní respondenti, kteří uvedli, že Bedřichov v létě nenavštěvují, odpovídali na otázku, co by je do obce v letní sezóně přilákalo. Nejvíce v létě do Bedřichova láká turistika a procházky po okolí (43 %) poté cyklistika (20%). Poměrně mnoho respondentů odpovědělo také, že neví, co by je v létě mohlo do destinace přilákat (17 %).

Hlavním důvodem návratu do Bedřichova byla u respondentů dotazovaných v létě příroda (38 %) poté turistika (13 %) a cykloturistika (8 %), ve zbylých odpovědích (41 %) byly uváděny důvody, které lze těžko seskupit do další signifikantní kategorie (např. se jednalo o houbaření, přátelé, spokojenost, klid, vzpomínky apod.). Zatímco v letní sezóně nejvíce respondentů považuje zdejší přírodu jako hlavní důvod návratu, v zimní sezóně tvoří hlavním důvodem návratu činnosti v podobě sjezdového a běžeckého lyžování (35 %).

Graf 21 znázorňuje strukturu návštěvníků dle jejich názoru v otázce příští návštěvy Bedřichova v letní a zimní sezóně. Je patrné, že Bedřichov by v budoucnu určitě navštívila většina návštěvníků dotazovaných v zimní (76 %) tak i v letní (58 %) sezóně. Z těchto odpovědí je znatelný rozdíl mezi sezónami, kdy v zimě je zájem o návrat do destinace

přesvědčivější, což nepřímo nasvědčuje tomu, že v zimě má Bedřichov návštěvníkům co nabídnout.

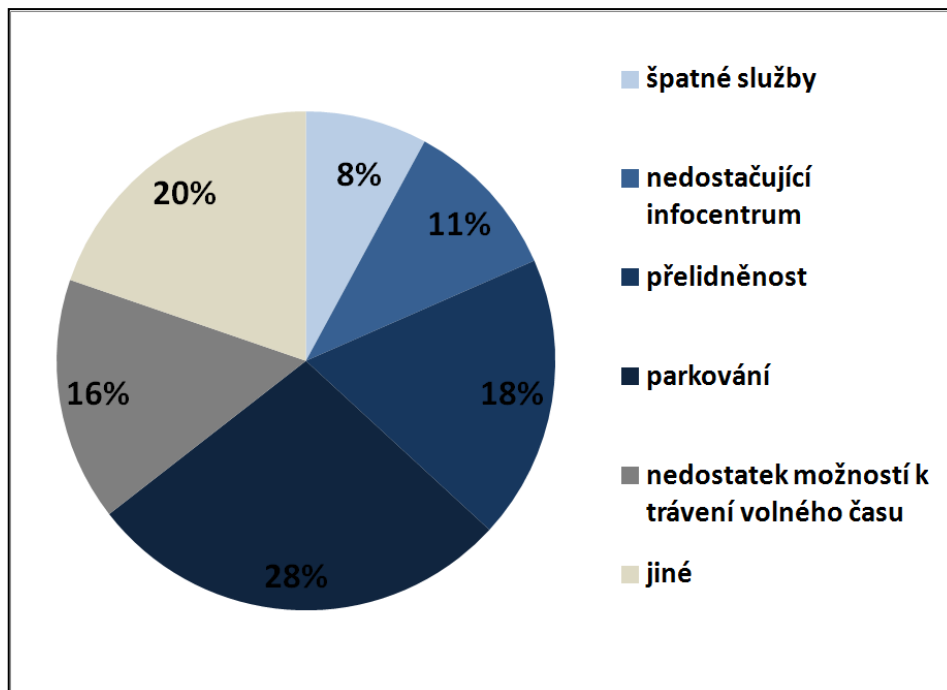
Graf 21: Struktura návštěvníků dle jejich názoru v otázce příští návštěvy Bedřichova v letní a zimní sezóně

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

V následujícím grafu (Graf 22) je znázorněno, co návštěvníkům v Bedřichově nejvíce vadí. Z odpovědí vyplynulo, že největším problémem je pro návštěvníky parkování (28 %), přelidněnost (18 %), nedostatek možností k trávení volného času (16 %), infocentrum (11 %) a pouze v 8 % odpovědí byly uvedeny služby. Zbýlých 20 % tvořily ostatní, slovně vyplněné odpovědi, které poukázaly na další problémy, jež jsou návštěvníky vnímány a z kterých vyplynulo hned několik zajímavých připomínek. Mezi nejzajímavější výtky patřila absence lékárny, knihovny či obchodu s širší nabídkou zboží. Dále byla také zmíněna nedostatečně řešená dopravní situace, kdy by mohl pomoci semafor, či viditelné ukazatele aktuální kapacity parkoviště před vjezdem do obce. Problémem, kterého si je obec vědoma, je nedostatek chodníků pro chodce, kteří tak jsou nuceni - zvláště v sezóně - chodit po velmi frekventované silnici. V tomto případě je velmi složité chodníky v některých úsecích vybudovat, protože zde na ně není prostor. Jako dobrý nápad se jeví i návrh vybudovat zpomalovací prahy na hlavní komunikaci, nejen k omezení hluku a rychlosti projíždějících automobilů, ale také právě kvůli chodcům, kteří jsou bez chodníků v bližším kontaktu s motorovými vozidly. Zajímavý nápad je i zavedení pravidelného spoje v podobě autobusu, či silničního vláčku na Novou louku, která je velmi frekventovaným místem turistů.

Graf 22: Co návštěvníkům v Bedřichově nejvíce vadí

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

6.2 Analýza standardizovaných rozhovorů s rezidenty

Pro účely této práce bylo nezbytné udělat i dotazníkové šetření v podobě standardizovaných rozhovorů s rezidenty, kteří měli zodpovědět několik otázek týkajících se cestovního ruchu v obci. Důraz byl kladen především na vztah a interakci mezi jimi a turisty, který je důležitou součástí při hodnocení TALC.

V tabulce (Tab. 13) jsou veškeré základní a ekonomické charakteristiky dotazovaných rezidentů. V grafu 23 je dále znázorněna struktura těchto respondentů dle jejich délky života v Bedřichově. Z údajů lze říci, že ve většině případů se jedná o starousedlíky či rezidenty, kteří zde žijí již dlouho a prostředí Bedřichova budou dobře znát.

Na dotaz, zda pracují v cestovním ruchu či nikoliv, odpovědělo pozitivně přibližně 45 % dotazovaných, ze všech pracujících obyvatel jich pak v CR pracuje rovných 70 %. V porovnání s Matějkovo (2009) výsledky (86 %), je podíl pracujících v CR trochu nižší, ale i tak je tento podíl v Bedřichově vysoký.

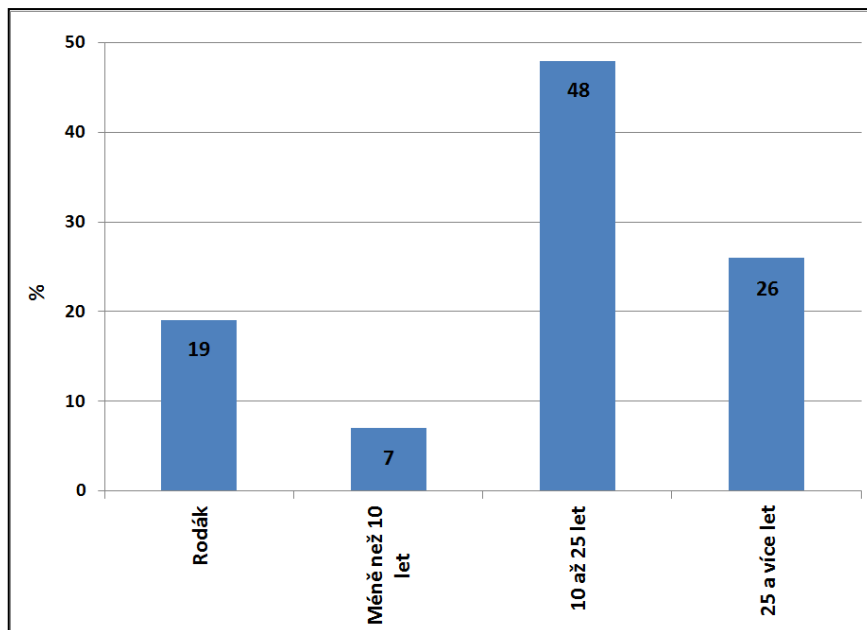
Tab. 13: Základní a ekonomická charakteristika dotazovaných rezidentů Bedřichova

Pohlaví	Muži	Ženy				Celkem
<i>abs.</i>	12	19				31
<i>v %</i>	39,0	61,0				100
věk	15-24	25-40	41-59	60+		
<i>abs.</i>	1	4	14	12		31
<i>v %</i>	3,2	12,9	45,2	38,7		100
Ekonomická aktivita	Ekonomicky aktivní	Nezaměstnaní	Důchodci	Studenti		
<i>abs.</i>	18	0	12	1		31
<i>v %</i>	58,1	0,0	38,7	3,2		100
Vzdělání	Základní	Střední bez maturity	Střední s maturitou	Vyšší odborné	Vysokoškolské	Celkem
<i>abs.</i>	3	3	21	4	0	31
<i>v %</i>	9,7	9,7	67,7	12,9	0,0	100
Kde pracují (studují)	V Bedřichově	V Jablonci nad Nisou	V Liberci	Jinde v Jizerských h.	Jinde	Celkem
<i>abs.</i>	14	2	2	1	1	20
<i>v %</i>	70,0	10,0	10,0	5,0	5,0	100
Pracující v CR	Ano	Ne				Celkem
<i>abs.</i>	14	17				31
<i>v %</i>	45,2	54,8				100

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Pro účel práce bylo nejpodstatnější podchytit především skutečnost, jak vnímají rezidenti turisty, cestovní ruch a jeho dopady. V tabulce (Tab. 14) jsou postihnuty názory rezidentů na otázky týkající se vlivu a dopadu cestovního ruchu. Důležité zjištění je, že rezidenti vnímají dopad cestovního ruchu na Bedřichov většinou pozitivně. Jako spíše záporný vnímá dopad CR na obec pouze 12,9 % rezidentů, velice záporný neshledává dokonce nikdo z nich.

Graf 23: Struktura dotazovaných rezidentů dle jejich délky života v Bedřichově

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Poněkud rozporuplně se rezidenti vyjadřují k otázce, jaký vliv má podle nich cestovní ruch na kvalitu mezilidských vztahů v obci. Důvodem by mohl pravděpodobně být střet zájmu a bipolarizace společnosti na profitující a neprofitující rezidenty z cestovního ruchu (viz kapitola 2.3 - duální společnost). Takto rozdělenou společnost vnímá dle šetření většina respondentů.

Z hlediska TALC bylo dále podstatné zjistit, zda z rozvoje cestovního ruchu v obci mají větší přínos místní obyvatelé a podnikatelé nebo zda z cestovního ruchu profitují především společnosti a podnikatelé odjinud. Takové uspořádání je typické pro destinace v pokročilejší fázi TALC. Z podrobného průzkumu ubytovacích zařízení a služeb spojených s cestovním ruchem vše nasvědčovalo tomu, že z CR profitují především místní obyvatelé a celkově není infrastruktura služeb natolik rozvinutá, aby situace vypadala jinak. Tento předpoklad byl potvrzen i mezi rezidenty, kteří se domnívají, že z cestovního ruchu mají zisk především místní obyvatelé a podnikatelé.

Kromě obecného vlivu cestovního ruchu na obec, bylo z hlediska výzkumu vhodné zjistit i vliv CR na život rezidentů. Většina respondentů byla např. spokojena s rozvojem obce v posledních letech. To je např. v porovnání se Špindlerovým Mlýnem (Matějka 2009) velice pozitivní zjištění, podrobnější porovnání je provedeno v kapitole 7.

Tab. 14: *Názor rezidentů na otázky týkající se vlivu a dopadu cestovního ruchu na Bedřichov*

Dopad cestovního ruchu na Bedřichov						
	Velice kladný	Spíše kladný	Spíše záporný	Velice záporný	Nevím	celkem
<i>abs.</i>	4	22	4	0	1	31
<i>v %</i>	12,9	71,0	12,9	0,0	3,2	100
Vliv cestovního ruchu na kvalitu mezilidských vztahů v obci						
	Velice kladný	Spíše kladný	Spíše záporný	Velice záporný	Nevím	celkem
<i>abs.</i>	1	13	12	1	4	31
<i>v %</i>	3,2	41,9	38,7	3,2	12,9	100
Rozděluje cestovní ruch v obci společnost na profitující a neprofitující rezidenty?						
	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne	Nevím	celkem
<i>abs.</i>	8	14	8	0	1	31
<i>v %</i>	25,8	45,2	25,8	0,0	3,2	100
Mají z rozvoje cestovního ruchu v obci větší přínos místní obyvatelé a podnikatelé, nebo společnosti a podnikatelé odjinud?						
	Určitě místní	Spíše místní	Spíše odjinud	Určitě odjinud	Nevím	celkem
<i>abs.</i>	4	16	3	1	7	31
<i>v %</i>	12,9	51,6	9,7	3,2	22,6	100

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Přibližně polovina dotazovaných rezidentů dále uvedla, že cestovní ruch ovlivňuje jejich životní úroveň (určitě ano 19,4 %, spíše ano 32,3 %), spíše neovlivňuje 25,8 % a určitě neovlivňuje 22,6 %.

Tab. 15: *Názor rezidentů na otázky týkající se rozvoje a života v obci*

Spokojenost s rozvojem obce v posledních letech						
	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne	Nevím	celkem
<i>abs.</i>	8	16	6	0	1	31
<i>v %</i>	25,8	51,6	19,4	0,0	3,2	100
Mění rezidenti kvůli cestovnímu ruchu běžné životné zvyky?						
	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne	Nevím	celkem
<i>abs.</i>	10	12	5	2	2	31
<i>v %</i>	32,3	38,7	16,1	6,5	6,5	100
Ovlivňuje cestovní ruch nějakým způsobem Vaši životní úroveň?						
	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne	Nevím	celkem
<i>abs.</i>	6	10	8	7	0	31
<i>v %</i>	19,4	32,3	25,8	22,6	0,0	100

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Celkově můžeme tvrdit, že cestovní ruch vnímá většina rezidentů pozitivně a převládá zde spíše pocit přínosu z něj než naopak. Někteří jsou si však vědomi i úskalí, která jsou s ním spojena v rámci mezilidských vztahů a např. i bipolarizace společnosti na profitující a neprofitující.

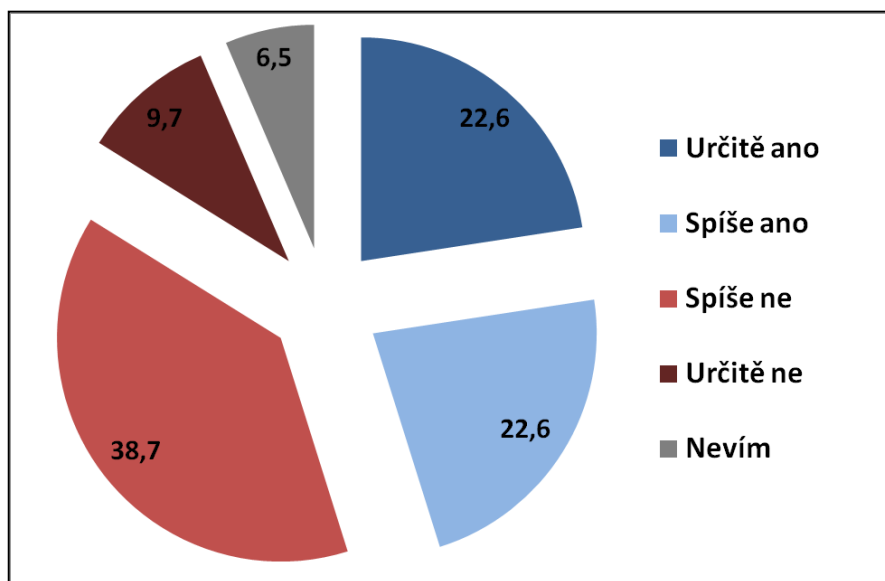
Tab. 16: *Názor rezidentů zda cestovní ruch ovlivňuje kvalitu života*

Ovlivňuje cestovní ruch nějakým způsobem Vaší kvalitu života?					
	Ano	Ne	Nevím	celkem	
abs.	12	18	1	31	
v %	38,7	58,1	3,2	100	
Pokud ano, jak?					
	Určitě kladně	Spíše kladně	Spíše negativně	Určitě negativně	celkem
abs.	3	7	2	0	12
v %	25,0	58,3	16,7	0,0	100

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Podstatné bylo také zjistit, jak vnímají rezidenti vliv cestovního ruchu na zdejší životní prostředí. To je zpravidla více poškozoováno v pozdějších fázích TALC v závislosti na větším počtu turistů. Devastace přírody turisty je často také příčinou napjatého vztahu mezi nimi a rezidenty, kteří mají k místu, kde žijí, bližší vztah. Dle dotazníkového šetření, není situace v Bedřichově podle rezidentů natolik svízelná, jak je z Tab. 16 patrné. Obecně se dá říct, že tyto výsledky jsou spíše pozitivní.

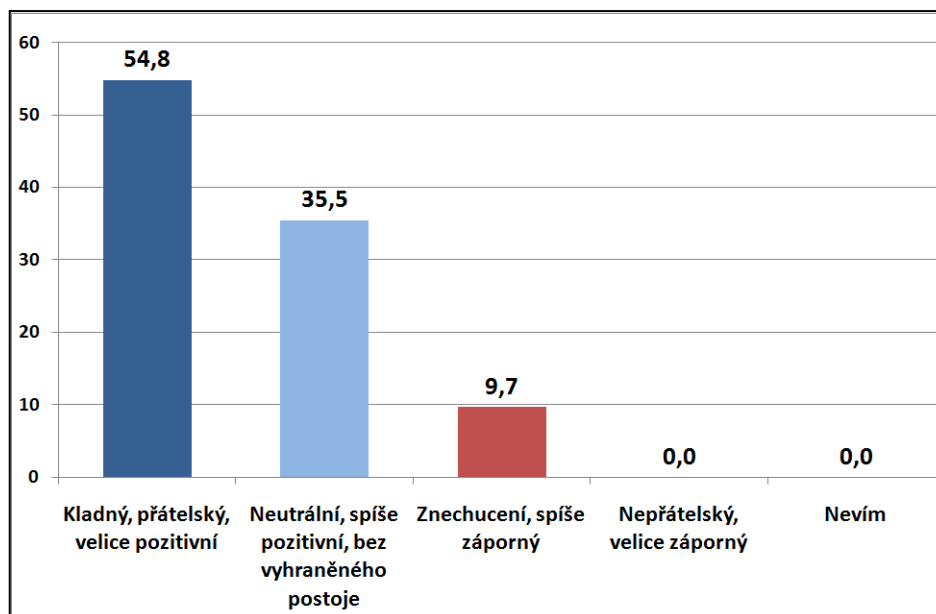
Graf 24: *Negativní vliv cestovního ruchu na místní životní prostředí dle rezidentů*

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Je možné, že znatelnější jsou zásahy do přírody od turistů v létě, kdy není jejich mobilita limitována upravenými běžkařskými trasami jako v zimní sezóně, kde je vše navíc pokryto sněhem, a možnosti zásahu do krajiny turisty jsou tak menší. V létě je nápor turistů významně menší a navíc celé území je také přísně chráněno ochránci přírody, kteří nedopustí významnější zásah do krajiny, jako tomu bylo např. v případě kandidatury na pořádání mistrovství světa v klasickém lyžování (4.2).

Graf 25: Vztah k turistům a cestovnímu ruchu v Bedřichově

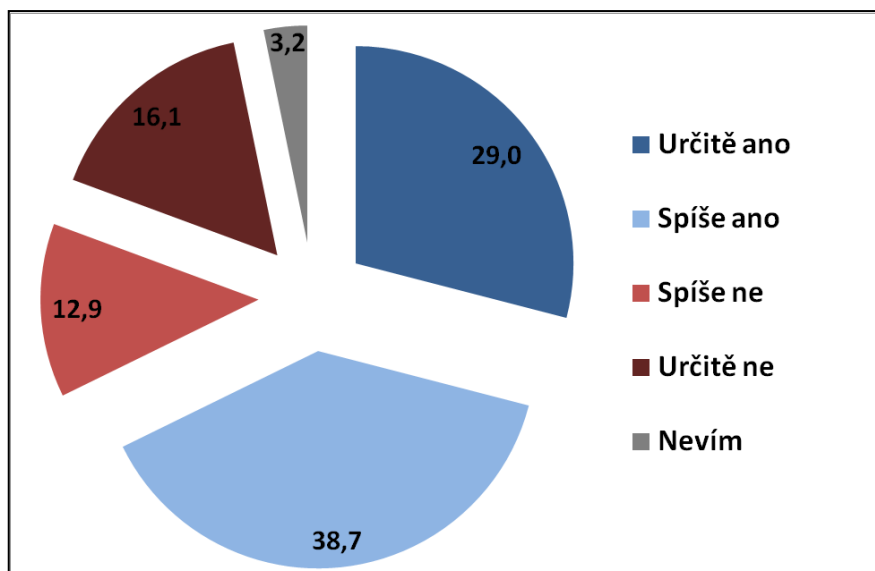

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Respondenti byli dotazováni, aby zhodnotili jejich kontakt s turisty. Pouze 16 % respondentů cítí, že kontakt s turisty nemají téměř žádný, většina rezidentů uváděla kontakt s turisty jako častý (42%), občasný (26 %) a velmi častý (16%). Pravděpodobně i vzhledem k tomu, že mnoho rezidentů nevnímá turisty a jejich působení na obec negativně, je jejich vztah k turistům spíše kladný, přátelský resp. velice pozitivní (54, 8 %). Znechucení k turistům resp. spíše záporný vztah pociťuje 9,7 % rezidentů, vyloženě nepřátelský, či velice záporný vztah neuvedl nikdo z dotazovaných a dokonce 81 % rezidentů uvedlo, že se přátelí s nějakým turistou, který pravidelně navštěvuje Bedřichov.

Při otázce zda by měl Bedřichov přilákat, resp. zda by snesl, více turistů, odpověděla více jak polovina (67,7 %) rezidentů: „určitě ano“ nebo „spíše ano“. Pouze 16,1 % respondentů odpovědělo určitě ne a 12,9 % spíše ne (Graf 26). Zajímavá je preference turistů mezi rezidenty. Nikdo z respondentů neodpověděl, že by preferoval zahraniční turisty. Většina rezidentů preferuje spíše turisty české (určitě české - 32,3 %, spíše české 25,8 %), zbylým respondentům (41,9 %) je národnost turistů lhostejná.

Graf 26: Snesl by a měl by Bedřichov přilákat více turistů?

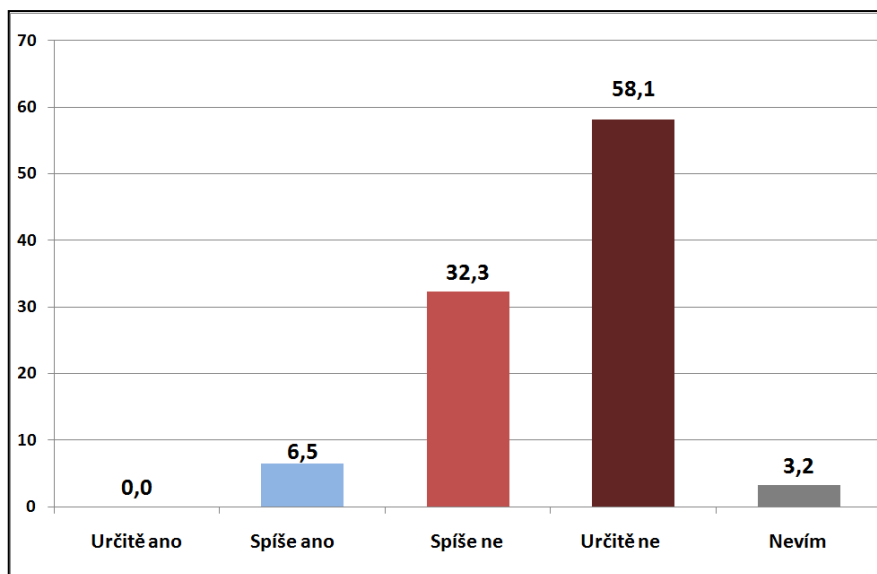

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Ohledně rozvoje cestovního ruchu v Bedřichově mají rezidenti poměrně jasno a jsou si vědomi situace v obci. Většina z nich se domnívá, že navýšení ubytovacích kapacit již není potřeba, spíše tomu je naopak. I z průzkumu ubytovacích kapacit v předchozí kapitole (5.1) je zřejmé, že jsou v Bedřichově dostatečné, dokonce by se jejich kvantita dala označit jako nadměrná. Na základě této skutečnosti byly odpovědi rezidentů ve většině případů odmítavé vůči navýšení ubytovacích kapacit (Graf 27). Výsledky dotazníkového šetření jsou logické nejen z hlediska, že ubytovacích kapacit je v obci dostatek, ale pravděpodobně i vzhledem k tomu, že někteří z dotazovaných rezidentů sami turisty ubytovávají a navýšení ubytovacích kapacit v obci pro ně znamená konkurenci.

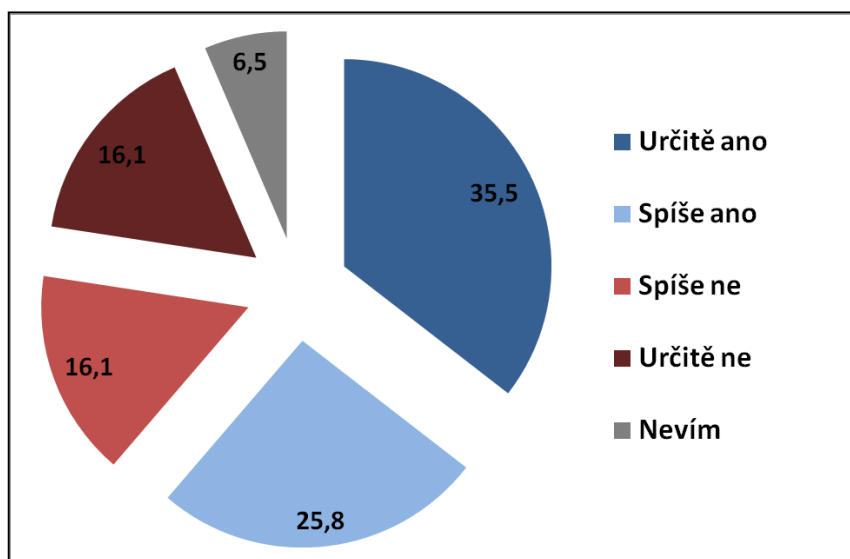
Podobně jako jsou si rezidenti vědomi situace s ubytovacími kapacitami, uvědomují si i nedostatečnou infrastrukturu v podobě restaurací, obchodů a služeb celkově. V tomto směru by se podle většiny z nich (61,3 %) měl cestovní ruch v Bedřichově rozvíjet (Graf 28). Tyto výsledky potvrzují domněnku, že služby v tomto směru nejsou dostatečně rozvinuty a jsou si toho vědomi i místní obyvatelé. Je však otázkou, zda je možné, vzhledem k vysoké sezónnosti v destinaci, tyto služby dlouhodobě rozvinout a udržet je ziskové.

Graf 27: Rozvíjení CR v Bedřichově navýšením počtu ubytovacích zařízení

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Graf 28: Měl by se CR v Bedřichově rozvíjet zřízením nových restaurací, obchodů a služeb celkově?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

7. Určení fáze TALC a porovnání výsledků

V této kapitole jsou vybrané ukazatele na základě zjištěných informací zhodnoceny a analyzovány. Některé z nich jsou částečně přizpůsobeny za účelem vzájemného porovnání s ukazateli využitými v práci týkající se Špindlerova Mlýna (Matějka 2009). Oproti této studii byly navíc definovány dva vlastní ukazatele (sezónnost, nezaměstnanost), které slouží k přesnějšímu popisu reality.

Na základě současného stavu jsou jednotlivé ukazatele zařazeny do odpovídající fáze životního cyklu destinace⁵⁷. Komparace ukazatelů (Tab. 16) za sledované destinace umožňuje určit, zda se Bedřichov nachází vůči Špindlerovu Mlýnu v dřívější, pozdější či ve stejné fázi. Vzhledem k významným rozdílům u některých ukazatelů v průběhu roku (Matějka 2009) je v těchto případech nutné hodnotit fázi TALC a další vývoj sledovaných destinací zvlášť za letní i zimní sezónu.

U obou destinací je následně znázorněn a porovnán (horší, lepší, stejný) jejich předpokládaný vývoj (růst, pokles, stagnace) dle jednotlivých ukazatelů (Tab. 17). Nejednoznačnost některých ukazatelů komplikuje predikci dalšího vývoje destinace a také proto je kromě oficiálních statistik a dat z vlastních šetření v některých případech vhodné přidat i osobní zkušenosti zpracovatele na základě rozhovorů s místními obyvateli. Při predikci vývoje vstupuje jako jedno z kritérií také znalost prostředí a místních podmínek.

Ad. 1: *Vývoj počtu lůžek v HUZ a ubytovacích zařízení obecně*

Dle dat ČSÚ (2012) za období 2000 až 2010 bylo dosaženo nejvyššího počtu lůžek v HUZ v roce 2003, poté má křivka kolísavý charakter. Vývoj v tomto období tak nasvědčuje spíše o fázi konsolidace až stagnace.

Vývoj počtu lůžek v HUZ od roku 1976 na základě jiných zdrojů dat (Graf 1) je charakteristický výrazným růstem, a to především mezi lety 2002 a 2011. Růst souvisí nejen se zvyšováním kapacit stávajících ubytovacích zařízení, ale i jejich novou výstavbou. Evidentní je např. přírůstek domů celkem z výsledků SLDB mezi lety 2001-2011 (o 44 %). V tomto případě lze hovořit o fázi rozvoje, přesněji o její pozdější etapě. Předpokládaný další vývoj destinace na základě tohoto ukazatele lze odhadnout spíše jako stabilitu až úpadek, protože již nyní se zdá být kapacita nadbytečná.

⁵⁷ dle Butlerova (1980) dělení

Tab. 16: Vyhodnocení jednotlivých ukazatelů, odhad a porovnání fází TALC (Bedřichov, Špindlerův Mlýn)

	Ukazatel	Odhad fáze TALC na základě současného stavu		V jaké fázi se nachází Bedřichov oproti Špindlerovu Mlýnu
		Bedřichov	Špindlerův Mlýn	
1	Vývoj počtu lůžek v HUZ	Rozvoj	Konsolidace, stagnace	Dřívější
2	Turistická funkce	Rozvoj	Stagnace	Dřívější
3	Vývoj počtu přenocování (příjezdů) v HUZ	Stagnace	Stagnace	Stejná
4	Vývoj počtu zákazníků lyžařského areálu	Úpadek	Stagnace	Pozdější
5	Vývoj cen za ubytování	Konsolidace	Rozvoj, konsolidace	Pozdější
6	Vývoj cen za sjezdové lyžování	Stagnace, úpadek	Stagnace, úpadek	Stejná
7	Vývoj počtu EAO v cestovním ruchu	Vtažení, rozvoj	Konsolidace, stagnace	Dřívější
8	Struktura ubytovacích zařízení	Rozvoj	Rozvoj	Stejná
9	Počet pobytů v destinaci	Rozvoj	Stagnace	Dřívější
10	Délka pobytu v destinaci	Konsolidace, Stagnace	Konsolidace (L), úpadek (Z)	Dřívější
11	Způsob zajištění pobytu	Vtažení (L), rozvoj (Z)	Konsolidace	Dřívější
12	Využití ubytovacích zařízení dle jejich druhu a ceny	Rozvoj	Stagnace	Dřívější
13	Aktivity vykonávané turisty	Konsolidace	Konsolidace, stagnace	Dřívější
14	Vztah turistů k rezidentům	Vtažení, rozvoj	Konsolidace, stagnace	Dřívější
15	Přístup a chování obyvatel, podnikatelů a pracovníků	Vtažení, rozvoj	Rozvoj	Dřívější
16	Co se turistům v destinaci nejvíce líbí (kvůli čemu by se vrátili)	Konsolidace (L), stagnace (Z)	Konsolidace (L), stagnace (Z)	Stejná
17	Co turistům v destinaci nejvíce vadí	Rozvoj (L), konsolidace, stagnace (Z)	Konsolidace (L), stagnace (Z)	Dřívější
18	Plánování další návštěvy	Konsolidace (L), rozvoj (Z)	Rozvoj, konsolidace a stagnace	Dřívější
19	Rozdělení na profitující a neprofitující rezidenty z ČR	Vtažení, rozvoj	Fáze vtažení a vyšší	Stejná
20	Změna běžných zvyků pod vlivem ČR	Konsolidace, stagnace	Rozvoj, konsolidace	Pozdější
21	Spokojenost s rozvojem obce	Rozvoj	Konsolidace, stagnace	Dřívější
22	Přínos pro místní obyvatele nebo spíše pro podnikatele/společnosti odjinud	Vtažení, rozvoj	Rozvoj, konsolidace, stagnace	Dřívější
23	Poškození přírody vlivem cestovního ruchu	Rozvoj	Rozvoj	Stejná
24	Ovlivnění života cestovním ruchem	Vtažení, rozvoj	Vtažení, rozvoj	Stejná
25	Vztah rezidentů k turistům a cestovnímu ruchu	Vtažení, rozvoj	Vtažení, rozvoj	Stejná
26	Názor na další kvantitativní rozvoj cestovního ruchu	Konsolidace	Konsolidace, stagnace, omlazení	Dřívější
27	Zdroje návštěvnosti destinace	Konsolidace, stagnace	Konsolidace (L), stagnace (Z)	Stejná
28	Nová výstavba v obci	Rozvoj	Konsolidace, stagnace	Dřívější
29	Podíl rezidentů na celkovém počtu provozovatelů ubytovacích a stravovacích zařízení	Vtažení	Vtažení	Stejná
30	Další rozvoj skiareálu	Stagnace, úpadek	Omlazení	Dřívější
31	Sezónnost	Stagnace	-	?
32	Nezaměstnanost	Vtažení	-	?
x	Atmosféra v ubytovacích zařízeních	-	Rozvoj	?
x	Názor na organizaci cestovního ruchu	-	Stagnace	?
x	Další (měkké) faktory a poznatky z pozorování	-	Stagnace	?
x	Názor na existenci národního parku a práci jeho správy	-	Stagnace	?

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat, Matějka (2009)

Tab. 17: Předpoklad dalšího směřování destinace dle daného ukazatele (Bedřichov, Špindlerův Mlýn)

	Ukazatel	Další předpokládaný vývoj destinace dle ukazatele		Porovnání vývoje Bedřichova a Špindlerovo Mlýna
		Bedřichov	Špindlerův Mlýn	
1	Vývoj počtu lůžek v HUZ	— , ▼	—	—
2	Turistická funkce	—	▼	+
3	Vývoj počtu přenocování (příjezdů) v HUZ	— , ▼	—	—
4	Vývoj počtu zákazníků lyžařského areálu	▼	▼ , — (rozšíření lyž. areálu)	—
5	Vývoj cen za ubytování	—	—	0
6	Vývoj cen za sjezdové lyžování	▼	▼	0
7	Vývoj počtu EAO v cestovním ruchu	▲	▼	+
8	Struktura ubytovacích zařízení	— , ▲	— , ▲	0
9	Počet pobytů v destinaci	—	▼	+
10	Délka pobytu v destinaci	— , ▼	— (L) , ▼ (Z)	0
11	Způsob zajištění pobytu	▲ (L) , — (Z)	?	?
12	Využití ubytovacích zařízení dle jejich druhu a ceny	▲	▼	+
13	Aktivity vykonávané turisty	— , ▲	▼ (hlavně Z)	+
14	Vztah turistů k rezidentům	▲	▼ (lze špatně určit)	+
15	Přístup a chování obyvatel, podnikatelů a pracovníků	▲	▲	0
16	Co se turistům v destinaci nejvíce líbí (kvůli čemu by se vrátili)	— až ▲ (L) , — až ▼ (Z)	— až ▲ (L) , — až ▼ (Z)	0
17	Co turistům v destinaci nejvíce vadí	▲ (L) , ▼ (Z)	▲ (L) , ▼ (Z)	0
18	Plánování další návštěvy	— (L) , — až ▲ (Z)	▲ (L) , — (Z)	—
19	Rozdělení na profitující a neprofitující rezidenty z CR	— , ▼	spíše ▼	+
20	Změna běžných zvyků pod vlivem CR	— , ▼	— , ▲	—
21	Spokojenost s rozvojem obce	▲	▼	+
22	Přínos pro místní obyvatele nebo spíše pro podnikatele/společnosti odjinud	▲ , —	▼	+
23	Poškození přírody vlivem cestovního ruchu	▲ , —	▲ , —	0
24	Ovlivnění života cestovním ruchem	▲	▲	0
25	Vztah rezidentů k turistům a cestovnímu ruchu	▲	▲	0
26	Názor na další kvantitativní rozvoj cestovního ruchu	— , ▼ (ubytovací kapacity) ▲ (ostatní služby)	— , ▲ (v dlouhodobé perspektivě)	—
27	Zdroje návštěvnosti destinace	▼	— (L) , ▼ (Z)	—
28	Nová výstavba v obci	▲ , —	▼	+
29	Podíl rezidentů na celkovém počtu provozovatelů ubytovacích a stravovacích zařízení	▲	▲	0
30	Další rozvoj skiareálu	▼	▲	—
31	Sezónnost	—	N	?
32	Nezaměstnanost	▲	N	?
x	Atmosféra v ubytovacích zařízeních	N	▲	?
x	Názor na organizaci cestovního ruchu	N	—	?
x	Další (měkké) faktory a poznatky z pozorování	N	▼	?
x	Názor na existenci národního parku a práci jeho správy	N	▲	?

Zdroj: vlastní zpracování dle
získaných dat, Matějka (2009)

LEGENDA:	L	Léto	▲	Růst	+	Lepší
	Z	Zima	—	Stabilita	—	Horší
	N	Nezkoumáno	▼	Pokles	0	Stejný
					?	Nelze určit

Ad. 2: Turistická funkce

Turistická funkce byla vypočítána na základě dat ČSÚ (2012) i dat z vlastního šetření, které ukázalo, že data od statistického úřadu jsou značně podhodnocena. Defertova funkce na základě údajů z vlastního šetření je tak poměrně vysoká (563), na základě dat od ČSÚ za rok 2010 (ČSÚ 2012) zase poměrně nízká (271).

Statistiky o lůžkách v HUZ od ČSÚ i z dat převzatých z jiných zdrojů (Tab. 7) ukazují ve sledovaném období klesající tendenci, mezi roky 2001 a 2011 je evidována spíše stagnace. Tato skutečnost je dána progresivnějším růstem počtu obyvatel než počtu lůžek. Turistická funkce má dle Páskové (2008) přímou souvislost s iritačním indexem a vesměs platí vztah, že čím je větší hodnota turistické funkce, tím je větší nelibost rezidentů vůči turistům.

Ad. 3: Vývoj počtu přenocování (příjezdů turistů) v HUZ

Vzhledem k tomu, že vývoj počtu přenocování a příjezdů turistů byl vesměs totožný a oba ukazatele spolu souvisejí, byl využit pro srovnání se Špindlerovým Mlýnem ukazatel vývoje počtu přenocování. Ačkoliv počet přenocování v HUZ v Bedřichově od roku 2008 roste, lze v tomto ukazateli spatřit z dlouhodobé perspektivy klesající resp. stagnující trend.

Ad. 4: Vývoj počtu zákazníků lyžařského areálu

Vývoj návštěvnosti skiareálu v Bedřichově je od sezóny 2005/2006 klesajícího charakteru. Úpadek a pokles v této oblasti lze tak předpokládat i do budoucna.

Ad. 5: Vývoj cen za ubytování

Cena za ubytování v Bedřichově je pod celorepublikovým průměrem, což souvisí mimo jiné s vysokou nabídkou ubytovacích zařízení. Přesnou kvantifikaci komplikuje nedostupnost dat průměrných cen ubytování v dané lokalitě. O nižších cenách v Bedřichově nasvědčuje cena za lůžko v roce 2011 (305 Kč za lůžko), která byla spočítána na základě údajů z vlastního šetření.

S ohledem na vývoj v lokalitě lze předpokládat, že došlo k ustálení cen za ubytování v Bedřichově (konsolidace), resp. že se zvyšují převážně v reakci na růst provozních nákladů. Do budoucna lze očekávat pravděpodobně zachování současného stavu (stabilitu) vzhledem k situaci již fungujících ubytovacích zařízení a jejich kapacit.

Ad. 6: Vývoj cen za sjezdové lyžování

Po dlouhodobém růstu cen začala cena za sjezdové lyžování od sezóny 2006-2007 stagnovat a v sezóně 2009-2010 dokonce klesla. Pokles cen za skipasy jsou pravděpodobně důsledkem nepříznivé situace související s nižší návštěvností lyžařského areálu.

Ad. 7: Vývoj počtu EAO v cestovním ruchu (vývoj počtu pracovníků v CR)

Vzhledem k absenci dat o pracovnících v oblasti CR byla využita data o EAO. S ohledem na místní podmínky lze však s jistotou tvrdit, že v obci jsou služby poskytovány převážně na rodinné bázi a pracovníci-rezidenti tvoří nejpodstatnější část pracovní síly v CR. Takto je charakterizována dle Butlera (1980) fáze vtažení, v tomto případě už ale na rozmezí rané fáze rozvoje. Při analýze vývoje počtu EAO v cestovním ruchu je potřeba zohlednit dobu před změnou režimu a po ní. Jejich podíl mezi rokem 1991 a 2001 významně vzrostl a i přes absenci dat ze sčítání 2011 se dá předpokládat, že vzhledem k rozvoji v obci rostl i nadále.

Ad. 8: Struktura ubytovacích zařízení

Strukturou ubytovacích zařízení nepřipomíná Bedřichov destinaci masového cestovního ruchu. V obci jsou pouze dvě ubytovací zařízení, která nesou označení hotel (v obou případech ***), nejpodstatnější část ubytovacích zařízení tvoří penziony většinou rodinného charakteru, ale začaly se zde objevovat i penziony spíše hotelového charakteru. Změnu struktury v podobě hromadné výstavby hotelů nelze ani v blízké budoucnosti očekávat, ale je možné, že začne přibývat penzionů hotelového typu s širší nabídkou služeb.

Ad. 9: Počet pobytů v destinaci

Z provedeného šetření vyplývá, že třetina turistů navštívila Bedřichov úplně poprvé. Třetina respondentů zde byla za poslední 3 roky pětkrát a vícekrát. V destinaci tak existuje celkem vyvážený poměr mezi těmi, kteří se do Bedřichova vracejí a těmi, kteří destinaci neznají.

Ad. 10: Délka pobytu v destinaci

Průměrná doba pobytu v Bedřichově činí dle šetření 6,2 dne, tedy více než celorepublikový průměr 4 dny dle ČSÚ nebo průměrná doba pobytu 4,9 dne ve Špindlerově Mlýně (Matějka). Ačkoliv se v tomto případě jedná o pozitivní údaj, je nutné vzít v potaz, že jednodenní návštěvníci tvoří v Bedřichově jak v zimě, tak v létě majoritní podíl. Jen malá část tohoto okruhu turistů prošla dotazníkovým šetřením, protože nepobývali v centru obce. Z tohoto důvodu se nachází Bedřichov spíše ve fázi konsolidace až stagnace a budoucí vývoj nelze očekávat pozitivněji.

Ad. 11: Způsob zajištění pobytu

Způsob zajištění ubytování se v zimní a letní sezóně lišil. Zatímco v letní sezóně si nejčastěji turisté zařídili ubytování skrze známé, v zimě byl nejčastějším prostředkem zprostředkování internet. V tomto ohledu je destinace v zimě v relativně pokročilejší fázi než v létě. Organizované zájezdy, či využití cestovních kanceláří není pro Bedřichov typické a u turistů nebylo téměř zaznamenáno. Vzhledem k malému vlivu cestovních agentur a kanceláří v destinaci jak v zimní, tak i v letní sezóně, patří destinace do fáze vtažení (léto), resp. rozvoje

(zima). V zimě nelze velké změny v tomto směru v blízké budoucnosti očekávat, v létě je možné předpokládat růst.

Ad. 12: *Využití ubytovacích zařízení dle jejich druhu a ceny*

V Bedřichově jsou turisty využívány převážně penziony, které tvoří také nejpodstatnější část ubytovacích kapacit, dále chaty a chalupy nebo ubytování v soukromí. Turisté nejčastěji utrácejí za ubytování v průměru 201-400 Kč za lůžko, což je na takto frekventovanou destinaci relativně nízká částka. Ceny za lůžko se v ubytovacích zařízeních příliš neliší, navíc většina ubytovacích zařízení nabízí obdobné služby a má podobný charakter. V obci chybí větší nabídka kvalitnějšího ubytování. Vzhledem k absenci hotelů je dle tohoto ukazatele destinace pravděpodobně ve fázi rozvoje a do budoucna můžeme očekávat zkvalitnění nabídky v tomto ohledu.

Ad. 13: *Aktivity vykonávané turisty*

V zimě turisté navštěvují Bedřichov výhradně kvůli sjezdovému a běžeckému lyžování, v létě provozují nejčastěji procházky po okolí, cykloturistiku a horskou turistiku. V obou sezónách se tedy jedná o klasické aktivity. Pouze minoritní část turistů navštěvuje destinaci z jiného důvodu, což je pravděpodobně dáno i omezenou nabídkou alternativních aktivit, které se rozvíjejí pomalu. Na druhou stranu více než polovina (58 %) respondentů uvedla, že navštívila některé z okolních měst, která nabídkou služeb supluje nabídku alternativních aktivit v obci.

Ad. 14: *Vztah turistů k rezidentům*

Přibližně třetina (29 %) návštěvníků uvedla, že má nějaký vztah, či se blíže zná s někým z Bedřichova. Čtvrtina respondentů dále uvedla, že zde přátelský vztah navázala během svého pobytu.

Ad. 15: *Přístup a chování obyvatel, podnikatelů a pracovníků*

Většina (78,6 %) návštěvníků hodnotila přístup místních podnikatelů, obyvatel a pracovníků velmi dobře, či výborně.

Ad. 16: *Co se turistům v destinaci nejvíce líbí (kvůli čemu by se vrátili)*

V letní sezóně považuje (38 %) turistů zdejší přírodu jako nejpodstatnější důvod k návratu do Bedřichova. V zimní sezóně je hlavním důvodem návratu do lokality sjezdové a běžecké lyžování.

Ad. 17: *Co turistům v destinaci nejvíce vadí*

V zimním i letním období našla přibližně polovina (47 % v létě / 55 % v zimě) turistů důvod ke stížnosti. Turisté v letní sezóně si trochu stěžovali především na špatné služby a na nedostačující infocentrum, zatímco v zimě považují respondenti za problematickou spíše

přelidněnost a situaci s parkováním. V obou sezónách se významný podíl stížností týká nedostatku možností volnočasových aktivit.

Ad. 18: *Plánování další návštěvy*

Zájem o opětovnou návštěvu Bedřichova uvedla většina návštěvníků jak v zimní, tak i v letní sezóně. Z šetření dále vyplývá, že respondenti v zimní sezóně projevili podstatněji zájem o návrat do destinace.

Ad. 19: *Rozdělení na profitující a neprofitující rezidenty z CR*

Bipolarizaci společnosti na profitující a neprofitující rezidenty z cestovního ruchu vnímá většina obyvatel Bedřichova (71 %). Rozdíly mezi obyvateli však nejsou výrazné a situace nasvědčuje spíše fázi vtažení resp. rozvoje.

Ad. 20: *Změna běžných zvyků pod vlivem CR*

Většina rezidentů (71 %) se domnívá, že obyvatelé mění své běžné životní zvyky pod vlivem cestovního ruchu. To není považováno z hlediska životního cyklu destinace jako žádoucí jev a představuje spíše pozdější fázi TALC.

Ad. 21: *Spokojenost s rozvojem obce*

Většina obyvatel je spokojená s rozvojem obce (77 % určitě ano nebo spíše ano). Žádný respondent neuvedl, že by byl s rozvojem obce vyloženě nespokojen, což značí velice pozitivní situaci i z pohledu TALC.

Ad. 22: *Přínos pro místní obyvatele nebo spíše pro podnikatele/společnosti odjinud*

Většina rezidentů (64,5 %) je přesvědčena, že z cestovního ruchu mají přínos především místní obyvatelé. Pouze 12,9 % obyvatel se domnívá, že na přínosu z cestovního ruchu participují především podnikatelé a společnosti odjinud.

Ad. 23: *Poškození přírody vlivem cestovního ruchu*

Dle větší části místních obyvatel, cestovní ruch nemá negativní vliv na místní životní prostředí. Důležitá v tomto případě je i iniciativa ochránců přírody a jiných spolků, kteří již několikrát nedopustili větší zásahy do místní přírody. Není zde situace, že by rozvojem cestovního ruchu příroda strádala a byla devastována, spíše by se dalo říci, že okolní krajina a péče o její zachování je větší překážkou rozvoje cestovního ruchu, než v jiných obdobných destinacích. Takovou situaci můžeme považovat za velice pozitivní.

Ad. 24: *Ovlivnění života cestovním ruchem*

Cestovní ruch vnímá většina rezidentů pozitivně. Dopad cestovního ruchu na obec hodnotí 84 % obyvatel jako kladný a 83 % respondentů se domnívá, že cestovní ruch ovlivňuje pozitivně

kvalitu jejich života. Necelá polovina obyvatel Bedřichova (42 %) vnímá i negativní vlivy spojené s rozvojem cestovního ruchu v obci, zejména s ohledem na mezilidské vztahy.

Ad. 25: *Vztah rezidentů k turistům a cestovnímu ruchu*

Vztah k turistům ze strany rezidentů je obecně kladný (přátelský), v některých případech neutrální, spíše pozitivní. Znechucení k turistům, resp. spíše záporný vztah pociťuje pouze 9,7 % rezidentů. To nasvědčuje rané fázi TALC.

Ad. 26: *Názor na další kvantitativní rozvoj cestovního ruchu*

Většina rezidentů se domnívá, že navýšení ubytovacích kapacit již není potřeba. Další budování těchto objektů odmítají z důvodu již dostatečné nabídky ubytovacích zařízení. Z šetření dále vyplývá, že obyvatelé považují infrastrukturu služeb za nedostatečně rozvinutou (restaurace apod.).

Ad. 27: *Zdroje návštěvnosti destinace*

Nejčastějšími návštěvníky Bedřichova jsou návštěvníci z Prahy a Středočeského kraje, podstatnou část tvoří návštěvníci z Libereckého, Ústeckého a Královéhradeckého kraje.

Ad. 28: *Nová výstavba v obci*

V Bedřichově nejsou na rozdíl od Špindlerova Mlýna stavěny apartmánové byty (vyskytují se zde v malé míře). V obci probíhá většinou výstavba (rekonstrukce) penzionů či domů určených k rekreaci.

Ad. 29: *Podíl rezidentů na celkovém počtu provozovatelů ubytovacích a stravovacích zařízení*

Tento ukazatel není podložen daty, ale rezidenti si jsou vědomi, že podíl místních obyvatel na celkovém počtu provozovatelů ubytovacích a stravovacích zařízení je vysoký. Vzhledem k malé velikosti obce a znalosti místních podmínek lze tuto skutečnost potvrdit.

Ad. 30: *Další rozvoj skiareálu*

V obci není prostor na prodloužení či vybudování nových sjezdovek, které by skiareál mohly více zatraktivnit a přilákat další návštěvníky. Rozvoj je žádoucí zejména v kvalitě a rozmanitosti poskytovaných služeb a atrakcí spojených se zimními sporty. V současné době se portfolio nabízených služeb omezuje na skibusy a přenosné permanentky mezi středisky.

Ad. 31: *Sezónnost*

Sezónní rozdíly v návštěvnosti destinace jsou značné, což potvrzují údaje o návštěvnosti infocentra, a především hlavních parkovišť. V zimní sezóně přijíždí do Bedřichova několikanásobně více návštěvníků než v létě. Návštěvnost v obou sezónách zvyšují především víkendy. Vliv na počet návštěvníků destinace mají rovněž klimatické podmínky.

Ad. 32: Nezaměstnanost

Průměrná míra nezaměstnanosti v Bedřichově se v jednotlivých měsících za období 2005-2011 pohybovala přibližně mezi 4-5 %, což bylo jak pod průměrem okresu Jablonec nad Nisou, tak i pod celorepublikovým průměrem. Pracovních příležitostí v Bedřichově je dostatek a do budoucna lze očekávat nárůst pracovníků odjinud.

Bedřichov je dle očekávání v ranější fázi TALC než Špindlerův Mlýn. Dle tabulky (Tab. 16) se Bedřichov v jednotlivých ukazatelích nachází oproti Špindlerovu Mlýnu sedmnáctkrát v dřívější a desetkrát ve stejné fázi. V pozdější fázi jsou ukazatele: vývoj počtu zákazníků lyžařského areálu, vývoj cen za ubytování a změna běžných zvyků pod vlivem CR.

Dle předpokládaného vývoje destinace na základě těchto ukazatelů by mělo být další směřování Bedřichova - ve srovnání se Špindlerovým Mlýnem – mírně pozitivnější. Z tabulky (Tab. 17) vyplývá, že vývoj by měl být u jedenácti ukazatelů stejný, u deseti lepší a u osmi horší. Matějka (2009) usuzuje, že by Špindlerův Mlýn měl patřit dle Butlerova modelu (1980) do rané fáze stagnace. Nasvědčují tomu i výsledky jednotlivých ukazatelů, kdy byla tato fáze nejčastější (druhá nejčastější byla fáze konsolidace). Zároveň však dodává, že jsou podstatné rozdíly mezi sezónami, a tak situuje Špindlerův Mlýn v zimě do fáze stagnace a v létě do fáze konsolidace. V případě Bedřichova se nejčastěji vyskytovala fáze rozvoj (17 x), vtažení (10 x) a stagnace (9 x).

Dle těchto výsledků se Bedřichov pravděpodobně nachází ve fázi rozvoje. Pro přesnější určení fáze byly provedeny výpočty a vypracovány tři varianty (nízká, střední, vysoká), jak je znázorněno v Tab. 18. V některých případech je totiž odhadováno více fází TALC, v nichž by se mohla destinace dle dílčího ukazatele nacházet. Nízká varianta má představovat optimistický scénář, kdy je u ukazatelů při výpočtu zohledňována vždy ranější fáze. Při vysoké (pesimistické) variantě je uvažována vždy vyšší fáze a při střední variantě je vytvořen aritmetický průměr odhadovaných fází. Ty hierarchicky nesou dle Butlerovy křivky (1980) hodnotu od 1 do 6, jak je popsáno v legendě u Tab. 18. Hodnoty za jednotlivé ukazatele jsou sečteny a vyděleny počtem ukazatelů (aritmetický průměr). Vyjmuty jsou ukazatele, které jsou hodnoceny zvlášť za letní a zimní sezónu.

Z výsledků vyplývá, že Bedřichov se v optimálním případě (nízká varianta) nachází v rané fázi rozvoje. Při pesimistickém scénáři (vysoká varianta) je destinace v pokročilé fázi rozvoje blížící se fázi konsolidace. Podle střední varianty se Bedřichov nachází přibližně mezi fází rozvoje a konsolidace.

Současná fáze, ve které se Bedřichov dle výpočtů nachází, je pro přehlednost znázorněna v Grafu 29. Pomocí bodů jsou zde vykresleny všechny tři scénáře životního cyklu destinace (nízká, střední i vysoká varianta). Interval (3,3-3,7) pak vytyčuje rozsah na

Butlerově křivce, kde se zkoumaná destinace nachází, tedy na začátku fáze rozvoje (3) až před fází konsolidace (4).

Bedřichov je dle výsledků na rozmezí místní kontroly a institucionalizace dle Noronhových fází (Noronha 1976 cit. Pásková, Zelenka 2008) a také na počátku kritického rozmezí únosné kapacity. V obou případech lze hodnotit takové zařazení Bedřichova jako výstižné, podobně jako profil návštěvníků dle Plogovy (1972) segmentace (midcentrik).

Tab. 18: Výpočty pro určení fáze TALC dle dílčích ukazatelů (Bedřichov)

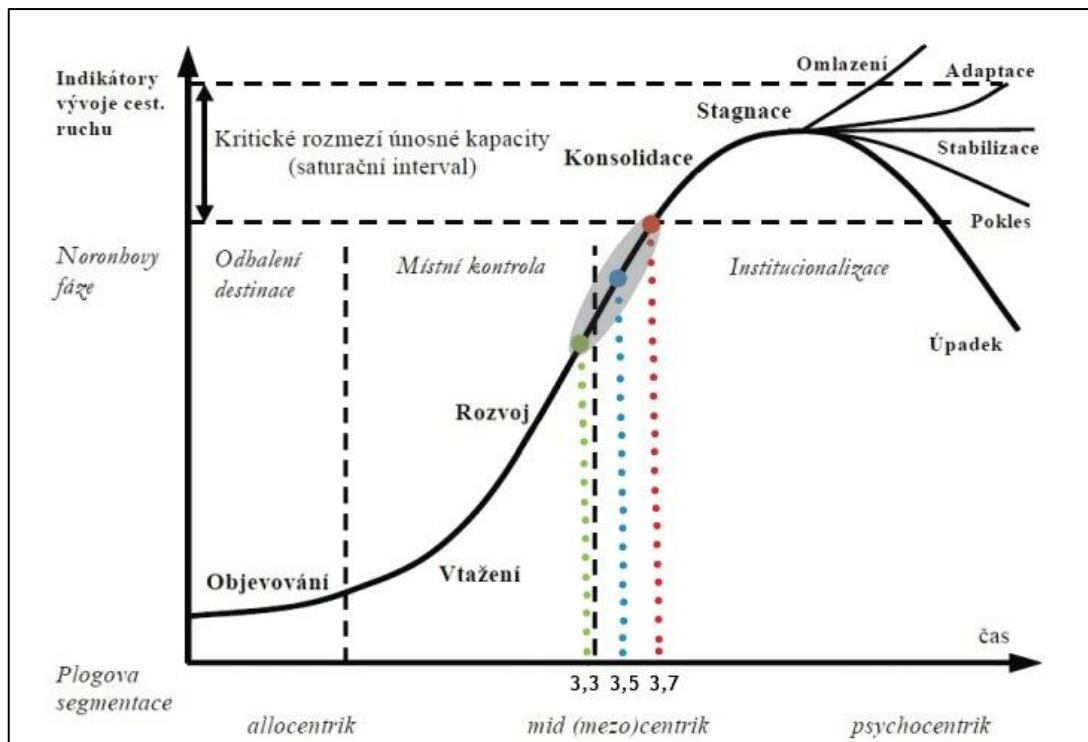
Odhadovaná fáze TALC dle díličích ukazatelů		Varianta		
		Nizká (optimis tická)	Střední	Vysoká (pesimis tická)
1	Rozvoj	3	3	3
2	Rozvoj	3	3	3
3	Stagnace	5	4	5
4	Úpadek	6	6	6
5	Konsolidace	4	4	4
6	Stagnace, úpadek	5	5,5	6
7	Vtažení, rozvoj	2	2,5	3
8	Rozvoj	3	3	3
9	Rozvoj	3	3	3
10	Konsolidace, stagnace	4	4,5	5
12	Rozvoj	3	3	3
13	Konsolidace	4	4	4
14	Vtažení, rozvoj	2	2,5	3
15	Vtažení, rozvoj	2	2,5	3
19	Vtažení, rozvoj	2	2,5	3
20	Konsolidace, stagnace	4	4,5	5
21	Rozvoj	3	3	3
22	Vtažení, rozvoj	2	2,5	3
23	Rozvoj	3	3	3
24	Vtažení, rozvoj	2	2,5	3
25	Vtažení, rozvoj	2	2,5	3
26	Konsolidace	4	4	4
27	Konsolidace, stagnace	4	4,5	5
28	Rozvoj	3	3	3
29	Vtažení	2	2	2
30	Stagnace, úpadek	5	5,5	6
31	Stagnace	5	5	5
32	Vtažení	2	2	2
Průměr		3,3	3,5	3,7

Legenda:			
Objevování	=	1	
Vtažení	=	2	
Rozvoj	=	3	
Konsolidace	=	4	
Stagnace	=	5	
další fáze	=	6	

Odhadovaná fáze TALC dle díličích ukazatelů		Léto	Zima
11	Vtažení (L), rozvoj (Z)	2	3
16	Konsolidace (L), stagnace (Z)	4	5
17	Rozvoj (L), konsolidace, stagnace (Z)	2	4,5
18	Konsolidace (L), rozvoj (Z)	4	3
Průměr		3,0	3,9

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 29: Odhadovaná současná pozice Bedřichova dle konceptu TALC

Zdroj: vlastní zpracování, Pásková, Zelenka (2008, s.5)

Vysvětlivky: 3 = rozvoj, 4 = konsolidace; zelený bod – nízká varianta, modrý bod – střední varianta, červený bod – vysoká varianta

Před rokem 1989 byl Bedřichov z hlediska CR střediskem převážně podnikové rekreace a školních zájezdů. Protože destinace má v současné době odlišný charakter, nabízí se rozdělení vývoje s ohledem na důsledky politicko-ekonomické transformace společnosti. Přes existenci infrastruktury lze také uvažovat, že v devadesátých letech byl zahájen zcela nový cyklus v destinaci. O nové etapě turismu po roce 1989 na našem území pojednává např. i článek Vystoupila, Frankeho, Nejdla a Zelenky (2006). Vzhledem k vybudované struktuře před rokem 1989 a indikátorům, které nasvědčují tomu, že se Bedřichov nachází již v pokročilejší fázi, je pravděpodobnější, že destinace prodělala po změně režimu spíše renesanci.

V blízké budoucnosti nelze očekávat zásadní změny ve vývoji Bedřichova. Lze však odhadovat, že v zimní sezóně bude destinace pomaleji spět do fáze konsolidace, ve které už se dle výsledků šetření téměř nachází. V letní sezóně bude destinace z rané fáze rozvoje rychleji růst do její pozdější fáze. Dle předpokladů (Tab. 17) pro další směřování destinace byl v letní sezóně nejčastějším vývojem u ukazatelů růst (18 x), dále stabilita (17 x). V případě zimní sezóny byla nejčastějším vývojem stabilita (18 x) a poté růst (16 x).

Časový horizont změn a jejich charakter bude souviset s naplněním hrozeb či příležitostí, které vyplývají z provedené SWOT analýzy na základě výsledků práce, porovnání

výsledků Matějky (2009) a jejich zhodnocení (Tab. 19). V případě, že by se naplnily některé z hrozeb, či příležitostí, mohlo by to směřování destinace urychlit či zpomalit, resp. odchýlit. Mezi hlavní příležitosti pro rozvoj destinace patří např. změny spojené s příjmem z návštěvnosti, ekonomický přínos z Jizerské magistrály, příjem z (jednodenních) návštěvníků rozvojem služeb, udržení jednodenních návštěvníků v obci a posílení letních a mimosezónních aktivit. Pro destinaci bude podstatný také rozvoj skiareálu (např. vybudování snowboard parku či jiných alternativ ke sjezdovému lyžování, změna image).

V případě naplnění některých hrozeb by naopak mohl hrozit destinaci v budoucnu úpadek nebo situace, ve které se nachází Špindlerův Mlýn. Mezi hlavní hrozby pro Bedřichov patří zhoršení životního prostředí, ztráta konkurenceschopnosti oproti ostatním horským střediskům, nedostatek kapitálu na úpravu Jizerské magistrály nebo úpadek skiareálu. Problémem by byla také ztráta image destinace nešetřeným rozvojem CR, protože Bedřichov je jiným, menším a „klidnějším“ střediskem bez velkých hotelových komplexů a apartmánových domů.

Diskutabilní je tak v této souvislosti pořádání velkých sportovních událostí (např. mistrovství světa v klasickém lyžování). Například Slowíková (2003) vidí v uspořádání významné sportovní události mezinárodního charakteru pro Bedřichov velkou příležitost. Z krátkodobého hlediska by se jednalo o velký přínos nejen pro obec, ale i pro celý region. V dlouhodobém časovém horizontu by však nemusel být zachován charakter destinace. Jak napovídá i samotný koncept TALC dle Butlera (1980), infrastruktura, která by vznikla v souvislosti s pořádáním takové události, by mohla destinaci ve svém důsledku nakonec uškodit.

Tab. 19: SWOT analýza Bedřichova z hlediska CR

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Atraktivita Jizerských hor</p> <p>Přírodní podmínky pro sportovní aktivity (klimatické podmínky pro zimní sporty)</p> <p>Životní prostředí a jeho ochrana v rámci CHKO</p> <p>Dobrá poloha</p> <p>Zázemí sousedních měst Liberce a Jablonce nad Nisou</p> <p>Velmi kvalitní dopravní dostupnost a napojenost MHD z Jablonce nad Nisou</p> <p>Tradiční a oblíbená destinace do které se návštěvníci rádi vrací</p> <p>Tradice běžeckého lyžování - Jizerská 50 a další závody</p> <p>Silné zázemí turistů z Prahy, Středočeského kraje a okolních krajů</p> <p>Zázemí individuální rekreace v podobě chat a chalup</p> <p>Z cestovního ruchu profitují především místní obyvatelé a obec</p> <p>Relativně málo poznamenaná krajina cestovním ruchem (málo hotelů, apartmánových domů a dalších staveb spojených s CR)</p> <p>Nízká nezaměstnanost</p> <p>Růst počtu obyvatel a domů obce</p> <p>Dobré přijímání turistů rezidenty a vzájemné vztahy</p> <p>Nově vybudovaný letní sportovní areál a zrekonstruované koupaliště</p>	<p>Vysoká sezónnost, velké rozdíly v návštěvnosti během roku</p> <p>Slabá letní sezóna</p> <p>Špatné klimatické podmínky mimo zimu - vysoké srážky</p> <p>Problematický rozvoj vzhledem k CHKO</p> <p>Malá velikost obce - nedostatek ploch a zázemí pro další rozvoj</p> <p>Nabídkou a možnostmi sjezdovek nelze konkurovat zahraničním destinacím</p> <p>Nízký profit z Jizerské magistrály</p> <p>Úpadek Skiareálu a jeho návštěvnosti</p> <p>Vysoký podíl jednodenních a víkendových návštěvníků</p> <p>Nedostatečná nabídka služeb (restaurace, obchody, absence alternativních aktivit v obci, "kulturní mrtvo")</p> <p>Průměrná kvalita nabízených služeb</p> <p>Čisté využití lůžek je pod průměrem ČR</p> <p>Nízké výdaje návštěvníků</p> <p>Nízké ceny za ubytování</p> <p>Věková struktura návštěvníků</p> <p>Nadbytečný počet ubytovacích kapacit</p> <p>Neexistence "centra obce" - turisté se koncentrují převážně u vleků či u hlavních parkovišť</p> <p>Přizpůsobení rezidentů cestovnímu ruchu</p> <p>Infrastruktura a parkovací plochy ve špičce nedostačující</p> <p>Rezervy v integrované dopravě ve špičce (zejména na trase Liberec < > Bedřichov)</p> <p>Nedostatek chodníků pro chodce</p>
Příležitosti	Hrozby
<p>Zisk z (jednodenních) návštěvníků rozvojem služeb</p> <p>Zisk z Jizerské magistrály</p> <p>Udržení jednodenních návštěvníků v obci</p> <p>Vytvořit lepší image skiareálu, směřovat ho např. na "rodiny s malými dětmi"</p> <p>Vybudování snowboard parku případně jiných alternativ u lyžařských vleků</p> <p>Omezení individuální automobilové dopravy (zdražení parkovného, záchytná parkoviště v Liberci a Jablonci nad Nisou, zlepšení hromadné dopravy především z Liberce)</p> <p>Kvalitnější marketing a zlepšení infocentra zejména v letní sezóně, kdy lidé více hledají náplň volného času</p> <p>Posílení letních a mimosezónních aktivit (slavnosti, akce..)</p> <p>Posílení spolupráce s okolními obcemi</p> <p>Pořádání významné sportovní události (?)</p> <p>Pravidelný spoj na Novou louku (vláček, vyhlídkový bus)</p>	<p>Další a větší pokles návštěvnosti</p> <p>Zhoršení životního prostředí</p> <p>Ztráta konkurenceschopnosti s ostatními horskými středisky</p> <p>Ztráta image destinace nešetřeným rozvojem CR a tím i určité skupiny návštěvníků</p> <p>"Jednodenní" a "víkendové" středisko</p> <p>Nedostatek kapitálu především na správu jizerské magistrály</p> <p>Do budoucna neatraktivní skiareál</p> <p>Zastavení rozvoje a růstu (zastaralost destinace)</p> <p>Další růst ubytovacích kapacit</p> <p>"Globální oteplování"</p>

Zdroj: vlastní zpracování

8. Závěr

Cílem práce bylo posoudit stav a perspektivy rozvoje cestovního ruchu v Bedřichově a porovnání destinace se Špindlerovým Mlýnem (Matějka 2009) na základě TALC (Butler 1980). Zároveň s tím byly prostřednictvím SWOT analýzy určeny hlavní hrozby a příležitosti jako jeden z faktorů ovlivňující možný rozvoj Bedřichova.

Bedřichov se na základě výzkumu nachází ve fázi rozvoje, konkrétně se jedná o ranou až pozdější fázi rozvoje. Vzhledem k podstatným mezisezónním rozdílům u některých ukazatelů byla fáze životního cyklu destinace určena jak za letní, tak za zimní sezónu. Zatímco v letní sezóně se nachází Bedřichov v rané fázi rozvoje, v sezóně zimní se jedná o pozdější fázi rozvoje.

Rozdíl mezi sezónami se promítl i do predikce rozvoje destinace. Pro letní sezónu lze odhadovat rychlejší růst do pozdější fáze rozvoje. Oproti tomu v zimní sezóně směřuje Bedřichov do fáze konsolidace. U Bedřichova nelze v blízké budoucnosti očekávat zásadní změny a predikci jeho dalšího směřování lze odhadovat dle jednotlivých sezón tak, že Bedřichov, jakožto zimní destinace, bude pomaleji spět do fáze konsolidace, zatímco Bedřichov jakožto letní destinace bude z rané fáze rozvoje trochu rychleji růst do její pozdější fáze.

V případě naplnění některých hrozeb, či příležitostí popsanych ve SWOT analýze, může být směřování destinace urychleno, zpomalené resp. odchýleno k budoucímu rozvoji (omlazení) či úpadku destinace. Důležitými body jsou například otázky životního prostředí, udržení image destinace, vylepšení skiareálu, posílení mimosezónních aktivit, resp. zvýšení či udržení návštěvnosti za předpokladu únosné kapacity území a také zefektivnění zisku (profitu) z návštěvníků např. rozvojem služeb či zpoplatněním Jizerské magistrály.

Bedřichov se v porovnání se Špindlerovým Mlýnem nachází v ranější fázi TALC a to i v případě odděleného hodnocení sezón. Matějka zařazuje Špindlerův Mlýn spíše do fáze stagnace resp. v letní sezóně do fáze konsolidace a v zimní sezóně do fáze stagnace. Podobně jako v případě Špindlerova Mlýna je u Bedřichova patrná pozdější fáze destinace v zimní sezóně. Odhad dalšího směřování Bedřichova je optimističtější než jaké nastínil Matějka. Ten pro další směřování Špindlerova Mlýna shledává jako klíčové rozšíření skiareálu, jinak při zachování současného stavu čeká destinaci pravděpodobně úpadek.

Jak ukázaly výsledky práce, sezónnost v Bedřichově je vysoká a lze ji považovat za jednu z nejslabších stránek destinace. Sezónnost je dána především klimatickými podmínkami, které jsou v Jizerských horách kromě zimy často nevstřícné k cestovnímu ruchu. Během roku je tak Bedřichov poznamenán vysokými a častými srážkami, což má často vliv i na nižší návštěvnost v letní sezóně. Dominance zimní sezóny je nejvíce patrná na návštěvnosti

hlavních parkovišť. Nepříznivé pro destinaci je také vysoké množství jednodenních návštěvníků a podstatné rozdíly v návštěvnosti o víkendech a ve všední dny.

Výsledky dotazníkového šetření přímo nepotvrdily předpoklad, že Bedřichov je spíše střediskem klasického lyžování. Lze se domnívat, že důvodem menšího zastoupení respondentů preferujících klasické lyžování byla zvolená lokalita dotazníkového šetření (centrum obce), protože běžkaři se koncentrovali u vstupu na Jizerskou magistrálu.

Na základě statistických dat o návštěvnosti skiareálu v Bedřichově lze ovšem konstatovat klesající počet průchodů turnikety v posledních letech. Úbytek návštěvníků sjezdového lyžování můžeme předpokládat i do budoucna, pokud nebudou učiněny kroky k jeho oživení.

Obec na druhou stranu každoročně pořádá nejvýznamnější závod v klasickém lyžování v republice (Jizerská 50) a několikrát byla podána kandidatura na pořádání mistrovství světa v této disciplíně, což svědčí spíše o charakteru destinace coby střediska klasického lyžování. Zájem návštěvníků o klasické lyžování dokazuje i celková roční návštěvnost magistrály, která se odhaduje na 600 tis. návštěvníků.

S ohledem na kvalitu služeb v Bedřichově výsledky práce ukázaly, že jejich úroveň je spíše průměrná a je zde prostor k jejich rozvoji. Obec nabízí pouze dva tříhvězdičkové hotely, přičemž kvalita ostatních ubytovacích zařízení je zhruba na podobné úrovni. O spíše nižší kvalitě služeb vypovídají i podprůměrné ceny za ubytování. Nabídku ostatních služeb, např. obchodů a restaurací, lze hodnotit vzhledem k významu obce dokonce jako neuspokojivou.

Centrum obce mezi lyžařskými vleky a vstupem na Jizerskou magistrálu působí nefunkčně. Restaurace jsou navíc v členitém terénu rozmístěny často na nevhodných místech, což návštěvníkům zejména Jizerské magistrály komplikuje přístup k těmto službám. Rezidenti si jsou nedostatečně rozvinutých služeb vědomi a domnívají se, že v tomto ohledu by se měla obec více rozvíjet. Investice do obchodů, restaurací a podobných služeb jsou vzhledem k vysoké sezónnosti velmi rizikové.

Infrastruktura obce se zdá být na relativně dobré úrovni, přestože je ve špičce sezóny při maximálním naplnění kapacity střediska v některých ohledech nedostačující. Další rozvoj infrastruktury problematizuje za prvé, situovanost obce v CHKO, za druhé pak nedostatek volných ploch v obci, což se projevuje např. při budování chodníků, či větších parkovacích ploch.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že Bedřichov navštěvují převážně návštěvníci z Prahy, Středočeského a Libereckého kraje. Byly zjištěny rozdíly mezi původem návštěvníků, v zimní a letní sezóně. Zatímco v letní sezóně byli zachyceni návštěvníci z celé republiky, v zimní sezóně se jednalo vesměs o turisty z okolních krajů. Nabízí se vysvětlení, že v létě

jsou lidé ochotni cestovat na delší vzdálenosti, zatímco v zimě vyražejí za běžeckým lyžováním v rámci regionu, či do bližších míst.

Klasický návštěvník Bedřichova by se dle dotazníkového šetření dal charakterizovat mezi 25-40 lety, který v Bedřichově byl, zná ho a rád se sem vrací. Nejvíce návštěvníků do Bedřichova přijíždí s rodinou autem a většinou pouze na jeden den. Ubytování turistů zde tráví nadprůměrný počet dnů (6,2). Dotazníkové šetření navíc ukázalo, že jednodenní návštěvníci utrácejí v Bedřichově málo peněz (do 100 Kč). Obecně také platí, že návštěvníci resp. turisté utratí v Bedřichově o dost méně peněz než například ve Špindlerově Mlýně. Velká část návštěvníků navíc uvedla, že se stravuje převážně vlastním jídlem a pouze třetina jich využilo pohostinských služeb. Výzvou pro Bedřichov je tak především udržení návštěvníků v obci déle než jeden den a rozvojem služeb zefektivnit příjem z cestovního ruchu.

Vztah mezi obyvateli Bedřichova a turisty by se dal označit za pozitivní. Rezidenti jsou si vědomi přínosu turistů pro obec i pro většinu z nich. Pouze malý podíl místních obyvatel vnímá přítomnost turistů vyloženě negativně. Turisté hodnotí přístup místních obyvatel také velmi kladně a přibližně třetina jich navíc uvedla, že má nějaký vztah s někým z Bedřichova. Dobré vztahy mezi rezidenty a turisty jsou velice pozitivním zjištěním a vykreslují tak přátelskou a osobnější atmosféru destinace.

Zařazení Bedřichova do vývojové křivky životního cyklu destinace na základě jednotlivých ukazatelů bylo problematické z důvodu nejednoznačnosti některých dílčích výsledků a jejich odlišnosti v letní a zimní sezóně. Přesnost výsledků především ovlivnil nedostatek statistických údajů za delší časové období. Jak ukázal vlastní průzkum, některé údaje od ČSÚ navíc neodpovídaly skutečnosti.

Za podstatný problém pro další směřování destinace lze považovat nedostatek dat o počtu návštěvníků v obci, skutečné lůžkové kapacitě apod. Dostupnost kvalitních statistických údajů by mohla přispět k analýze a rozvoji cestovního ruchu nejen v Bedřichově, ale i v ostatních destinacích, např. při územním plánování nebo při soukromých investicích.

Konkrétní výzvou pro obec musí být vytýčení jasných cílů a směru rozvoje, kterým by se měl Bedřichov do budoucna ubírat. Zda upřednostnit a prosazovat cestu dalšího a progresivnějšího rozvoje cestovního ruchu po vzoru horských středisek většího významu, či si naopak zachovat image příjemného horského střediska.

Zdroje literatury

- BENEŠ, I. (1989): Rekreační využívání a snižování krajinné hodnoty Jizerských hor. Diplomová práce. KERG PřF UK, Praha, 104 s.
- BIČÍK, I. a kol. (2001): Druhé bydlení v Česku. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 165 s.
- BOYD, S.W. (2006): The TALC Model and its Application to National Parks: A Canadian Example. In: Butler, R.W.: The tourism area life cycle, vol. 1. Applications and modifications. Channel view publications, Clevedon, s.119-138
- BUTLER, R. W. (1980): The Concept of a Tourism Area Cycle of Evolution: Implication for Management of Resources. Canadian Geographer. Roč. 24, s. 5-12.
- BUTLER, R. W. (2006): The tourism area life cycle, vol. 1. Applications and modifications. Channel View Publications, Clevedon, 385 s.
- CASASNOVAS, A. L. A., ROSSELLÓ, A. S. (2009): The tourist area lifecycle and the unit roots test. A new economic perspective for a classic paradigm in tourism, DEA Working Papers 38, Universitat de les Illes Balears, Departament d'Economía Aplicada, 32 s.
- COHEN, E. (1972): Toward a Sociology of International Tourism. Social Research. Roč. 39, s. 164 – 182.
- COHEN, E. (1984): The Sociology of Tourism: Approaches, issues, and findings. Annual Review of Sociology, Roč. 10, s.373 – 392.
- DISMAN, M. (2002): Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha, Karolinum , 374 s.
- DOXEY, G. V. A. (1975): Causation Theory of Visitor-Resident Irritants; Methodology and Research Inference. In: The Travel Research Association Conference No. 6, TTRA, San Diego (California), s. 195-198.
- FIALOVÁ, D., NOVÁKOVÁ, A. (2011): Rizikové faktory pro cestovní ruch. Geografické rozhledy, 21, 2, s. 28–29.
- FIALOVÁ, D., VÁGNER, J. (2009): Sociogeografické aspekty druhého bydlení a jejich regionální diferenciace (na příkladu Česka). In: Geografický časopis, 61, 2, s. 107-128
- FRANKE, A. a kol. (1980): Rukověť cestovního ruchu. 1. vyd. Praha: Merkur, 1980, 424 s.
- FREYER, W. (2006): Tourismus-Einführung in die Fremdenverkehrsökonomie. 8. vyd., München, Wien: Oldenbourg, 568 s.
- GaREP(2002): Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje – analytická část. GaREP Brno, 291 s.
- GaREP (2006): Strategie rozvoje cestovního ruchu turistického regionu Jizerské hory - analytická část. GaREP Brno, 176 s.

- GaREP (2007): Strategie rozvoje cestovního ruchu turistického regionu Jizerské hory - návrhová část část. GaREP Brno, 126 s.
- GELNÁ, T. (2009): Trávení volného času v zábavních komplexech: dopady na cestovní ruch a regionální rozvoj (na příkladu Německa). Diplomová práce. KSGRR PřF UK, Praha, 132 s.
- HALL, C.M., PAGE, S. (2006): The geography of tourism and recreation. 3. vyd., New York: Routledge, 530 s.
- HAMPL, M., GARDAVSKÝ, V., KÜHNEL, K. (1987): Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR, Praha, Univerzita Karlova, 225 s.
- HAYWOOD, K. M. (1986): Can the tourist-area life cycle be made operational? Tourism management Vol.7, No 3. s. 154-167.
- HOVINEN, G. R. (2002): Revisiting the destination lifecycle model. Annals of tourism research. Roč. 29. Elsevier science ltd., Orlando, s. 209-230.
- HUDSON, S., CROSS, P. (2005): Winter sports destinations: dealing with seasonality, in J. Higham and T. Hinch, Sports Tourism Destinations: Issues, Opportunities and Analysis, Oxford: Butterworth-Heinemann, s. 188-204.
- CHRISTALLER, W. (1933): Die zentralen Orte in Süddeutschland. Eine ökonomischgeographische Untersuchung über die Gesetzmässigkeit der Verbreitung und Entwicklung der Siedlungen mit städtischen Funktionen. Jena, Fischer, 340 s.
- JAKUBÍKOVÁ, D., JEŽEK, J., PAVLÁK, M. (1995): Cestovní ruch. 1. vyd. Plzeň: ZČU Plzeň, 1995, 281 s.
- JEŽEK, J. 2000: Úvod do geografie cestovního ruchu. Vysokoškolská skripta. Plzeň: Plzeňská univerzita, 118 s.
- KADLECOVÁ, V. (2009): Geografické aspekty problematiky apartmánových rekreačních domů a bytů v Česku. Diplomová práce. KSGRR PřF UK, Praha, 123 s.
- MACCHIAVELLI, A. (2009). Alpine tourism: development contradictions and conditions for innovation. Revue de géographie alpine. 97-1. 23.6.2009 [online], [cit.12.10.2011], Dostupné z WWW: <<http://rga.revues.org/index843.html>>
- MARIOT, P. (1983): Geografia cestovního ruchu, Veda, Bratislava, 252 s.
- MASON, P. (2003): Tourism Impacts, Planning and Management, Oxford: Butterworth-Heinemann, 1. vyd., 192 s.
- MATĚJKA, L. (2009): Špindlerův Mlýn z pohledu konceptu životního cyklu turistické destinace. Diplomová práce. KSGRR PřF UK, Praha, 93 s.
- MATYÁŠOVÁ, M. (2009): Vymezování regionů v cestovním ruchu v ČR. Diplomová práce. KRES ESF MU, Brno, 93 s.
- MIRVALD, S. a kol. 1996. Geografie cestovního ruchu. 3.vyd. Plzeň, ZČU v Plzni, katedra geografie. 128 s.

- MRÁZKOVÁ, M. (2011): Genius loci a jeho role v cestovním ruchu. Diplomová práce. KSGRR PřF UK, Praha, 90 s.
- NOUZA, M. (2007): Sezónnost cestovního ruchu na příkladu Českého Švýcarska. Diplomová práce. KSGRR PřF UK, Praha, 109 s.
- PAVLITA, D., (1994). Rekreační potenciál zimních Krkonoš. Diplomová práce. KSGRR PřF UK, Praha, 114 s.
- PÁSKOVÁ, M. (2003): Změny geografického prostředí vyvolané rozvojem cestovního ruchu ve světle kriticko-realistické metodologie. Disertační práce. KSGRR PřF UK, Praha, 269 s.
- PÁSKOVÁ, M., (2008): Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Hradec Králové: Gaudeamus. 1. vyd. 298 s.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. MMR ČR, Praha, 448 s.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2008): Životní cyklus destinace. 8.10.2008. [online], [cit. 12. 01. 2012]. Dostupné z WWW:
<http://ucr.uhk.cz/documents/Koncept_zivotniho_cyklu_destinace/text/zivcykltext.pdf >
- PETR, J. (2005): Jizerské hory 1:25 000 tvorba podrobné turistické mapy. Diplomová práce. KSGRR PřF UK, Praha, 54 s.
- PLOG, S. (2001): Why destination areas rise and fall in popularity. Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly. Traveller's psychographics. Roč. 42, 3 č., 24 s.
- ROUPCOVÁ, M. (2008): Turistické cíle a jejich dopravní dostupnost v ČR. Diplomová práce. GeogÚ VoZ PřF MU, Brno, 78 s.
- SCHUCKERT, M., MÖLLER, C., WEIERMAIR, K. (2007): Alpine destination life cycles: Challenges and implications. Trends and Issues in Global Tourism 2007. 3. část, s. 121 – 136.
- SLOWÍKOVÁ, Z. (2003). Podmínky pro zimní CR v Jizerských horách s přihlédnutím k dopravním aspektům. Diplomová práce. KSGRR PřF UK, Praha, 93 s.
- SKLENÁŘ, M. (2010). Hodnocení intenzity cestovního ruchu v Krkonoších. Diplomová práce. Univerzita Palackého, Přírodovědecká fakulta, 86 s.
- STANLEY, D., MOORE, S. (1997). Counting the leaves: The dimensions of seasonality in Canadian tourism. Proceedings of the Travel and Tourism Research Association. Canadian Chapter, Universtiy of Manitoba, Winnioeg,s. 13-18.
- STATISTICKÝ LEXIKON OBCÍ ČR (1992). Český statistický úřad a MVČR, Praha 1994, 895 s.
- ŠINDELÁŘOVÁ, P. (2006): Udržitelný rozvoj cestovního ruchu na příkladu Tanvaldska. Diplomová práce. KSGRR, PřF UK, Praha, 90 s.

- ŠIMON, M., OUŘEDNÍČEK, M. (2010): Migrace na venkov a kontraurbanizace - Přehled konceptů a diskuze jejich relevance pro výzkum v Česku. In: Geografie pro život ve 21. století: Sborník příspěvků z XXII. sjezdu České geografické společnosti pořádaného Ostravskou univerzitou v Ostravě 31. srpna – 3. září 2010. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, s. 738-743.
- ŠTEMBERK, J. (2009): Fenomén cestovního ruchu: možnosti a limity cestovního ruchu v meziválečném Československu. 1. vyd. Praha: Nová tiskárna Pelhřimov, 298 s.
- ŠULCOVÁ, K (2004). Cestovní ruch a druhé bydlení na Jablonecku. Diplomová práce. KSGRR PřF UK, Praha, 115 s.
- ŠUPICH, P (1997). Horské oblasti v České republice a jejich využitelnost pro zimní cestovní ruch. Diplomová práce. KSGRR PřF UK, Praha, 106 s.
- TUULENTIE, S., METTIÄINEN, I. (2007): Local participation in the evolution of ski resorts: the case of Ylläs and Levi in Finnish Lapland. *Forest Snow and Landscape Research*. Roč. 81. s. 207-222.
- VACH, O. (2007). Možnosti rozvoje cestovního ruchu v Orlických horách. Diplomová práce. KSGRR PřF UK, Praha, 104 s.
- VÁGNER, J., FIALOVÁ, D. a kol. (2004). Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku. Praha: Univerzita Karlova, 286 s.
- VÁGNER, J., FIALOVÁ, D. (2011): Druhé bydlení – nejen české specifikum. *Geografické rozhledy*, 21, 1, s. 8–9.
- VÁGNER, J., MÜLLER, D. K., FIALOVÁ, D. (2011): Second home tourism in light of the historical-political and socio-geographical development of Czechia and Sweden. *Geografie*, 116, No. 2, s. 191–210.
- VÁGNER, J., PERLÍN, R. (2010): Turistické regiony České republiky. In: *Informace České geografické společnosti*, 28, č. 1, s. 38–41.
- VYSTOUPIL, J., FRANKE, A., NEJDL, K., ZELENKA, J. (2006): Hodnocení současného stavu výzkumu cestovního ruchu v České republice. *Czech Hospitality and Tourism Papers*, Vysoká škola hotelová v Praze 8, Praha. vol. 2006, no. 3, s. 3-26.
- VYSTOUPIL, J. a kol. (2006): Atlas cestovního ruchu České republiky. MMR Praha, 157 s.
- VYSTOUPIL, J. a kol. (2007): Návrh nové rajonizace cestovního ruchu v ČR. ESP MU, Brno, 98 s.
- WOKOUN, R., VYSTOUPIL, J. (1987): Geografie cestovního ruchu a rekreace. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, 255 s.
- ŽÍTEK, Vladimír (2002): Regionální ekonomie a politika I. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita. 165 s.

Internetové a ostatní zdroje

ALBRECHTICE.INFO (2010): Mapa Jizerské magistrály.[online]. [cit. 20.11.2010].

Dostupné z WWW: < <http://files.albrechtice.info/200001876-b2f8db3a80/magistrala.jpg> >

CITTADELLA (2011): Mapa CHKO.[online]. [cit. 20.4.2011]. Dostupné z WWW:

<http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=mapa&site=CHKO_jizerske_hory_cz>

ČESKÁ TELEVIZE (2012): Studio 6. Zpoplatněné běžkařské tratě. 23.2.2012. [online]. [cit. 23.2.2012]. Dostupné z WWW: < <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096902795-studio-6/212411010100223/obsah/191494-zpoplatnene-bezkarske-trate/>>

ČESKÝ ROZHLAS (2003): Cizinci a zimní turistika u nás. 7.11.2003. [online], [cit. .5.12. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/publ_izurnal/_zprava/93395>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (1995): Počet ubytovacích zařízení. [online], [cit. 29. 11. 2011]. Dostupné z WWW: < http://vdb.czso.cz/vdbvo/mi/mi_ukazatel.jsp?kodukaz=2235 >

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2005): Sčítání lidu, domů a bytů 2001. [online], [cit. 24. 1. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/obce/563536?OpenDocument> >

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2009a): Cestovní ruch - časové řady 8. 4. 2009. [online], [cit. 23. 01. 2012]. Dostupné z WWW: < http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cru_cr >

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2009b): Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních podle kategorie zařízení. 13.5.2009 [online], [cit. 29. 1. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www2.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/0207007003>>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2009c): Hromadná ubytovací zařízení. 13.5.2009 [online], [cit. 29. 1. 2012]. Dostupné z WWW: < <http://www2.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/0207006001>>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2009d): Neobydlené domy. 13.5.2009 [online], [cit. 29. 1. 2012]. Dostupné z WWW: < http://www.czso.cz/xa/ediciplan.nsf/o/13-1130-05-2001_az_2004-5__metodicke_vysvetlivky >

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2010): Cestovní ruch v Královéhradeckém kraji. 2.2.2012 [online], [cit. 2. 2. 2012]. Dostupné z WWW: < [http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_z_tk_kralovehradecky_kraj_je_turisticky_atraktivni_region/\\$File/csu_tk_hradec_kralove_prezentace.pdf](http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/prezentace_z_tk_kralovehradecky_kraj_je_turisticky_atraktivni_region/$File/csu_tk_hradec_kralove_prezentace.pdf) >

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2011): Data týkající se cen ubytování a EAO. 16.1.2011. Poskytnuto od krajské správy v Liberci.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2012): Veřejná databáze. 2.2.2012 [online], [cit. 2. 2. 2012]. Dostupné z WWW: < <http://vdb.czso.cz/vdbvo>>

ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘIČSKÝ A KATASTRÁLNÍ (2012): Geoportál ČÚZK. 1.5.2012 [online], [cit. 1. 5. 2012]. Dostupné z WWW: <

http://geoportal.cuzk.cz/%28S%28itq0isuelplt4455nlaoghug%29%29/Default.aspx?head_tab=sekce-03-gp&mode=TextMeta&text=sluzby_uvod&menu=30&news=yes >

EUROPEAN TRAVEL COMMISSION (2012): Online travel market.[online]. [cit.

31.6.2012]. Dostupné z WWW: < <http://www.newmediatrendwatch.com/world-overview/91-online-travel-market?start=1> >

FONDY EVROPSKÉ UNIE (2001): Postavení průmyslu v ČR. [online], [cit. 8. 1. 2012].

Dostupné z WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Operacni-programy/OP-PRUMYSL-A-PODNIKANI/Dokumenty/Programovy-dokument-OP-Prumysl-a-podnikani/2-POPIS-SEKTORU-PRUMYSLU---SOCIO-EKONOMICKA-ANALYZ/2-2-Postaveni-prumyslu-v-CR> >

HOLIDAYINFO (2011): Horská střediska.[online]. [cit. 20.11.2011]. Dostupné z WWW: <

<http://www.holidayinfo.cz/zima/mapa.php?lang=1&ro=1&cntry=1&rg=0&loc=0&cat=45> >

IDNES (2010): Singltrek v Jizerkách, nová éra cykloturistiky v Česku. 21.4.2010. [online].

[cit. 4.12.2011]. Dostupné z WWW: < http://cestovani.idnes.cz/singltrek-v-jizerkach-nova-era-cykloturistiky-v-cesku-pln-ig_kolo.aspx?c=A100420_153914_ig_kolo_tom >

IHNED (2008): Kam se vyšplhaly ceny? Přehled cen chat a chalup. 21.4.2008. [online], [cit.

19. 12. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://byznys.ihned.cz/c1-24173670-cesko-je-vyprodane-a-drahe-zkuste-alpy#mapicka> >

INMAPY (2006): Mapa CHKO.[online]. [cit. 19. 12. 2011]. Dostupné z WWW: <

http://www.inmapy.cz/imgbig/lyz_area.htm>

JABLONECKÝ DENÍK (2012): Na běžky za dvacku? Lidé kývli. 22.3.2012. [online], [cit.

30.3.2012]. Dostupné z WWW: < <http://jablonecky.denik.cz/z-regionu/na-bezky-za-dvacku-lide-kyvli-20120322.html>>

JIZERKY (2011): O regionu – Svazek měst a obcí Jizerské hory. [online], [cit. 29.11.2011].

Dostupné z WWW: < <http://www.jizerky.cz/cz/o-regionu/svazek-mest-a-obci> >

JIZERSKO-JĚŠTĚDSKÝ HORSKÝ SPOLEK, o. s. (2011).Spolek. [online], [cit. 16. 12.

2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.horskyspolek.cz/spolek/>>

JIZERSKÁ O.P.S (2012a). Kde zaparkovat. [online], [cit. 1. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <

<http://www.jizerskaops.cz/jizerska-magistrala/kde-zaparkovat/>>

JIZERSKÁ O.P.S (2012b). Financování tratí. [online], [cit. 1. 11. 2011]. Dostupné z WWW:

< <http://www.jizerskaops.cz/jizerska-magistrala/financovani-trati-1/>>

JIZERSKÁ O.P.S (2012c). Údaje o návštěvnosti parkovišť. 7. 3. 2012. Poskytnuto od Jizerská o.p.s.

KRKONOŠSKÝ DENÍK (2010): Magistrálu navštívilo v zimě přes půl milionu běžkařů. 4.5.2010. [online]. [cit. 20.4.2011]. Dostupné z WWW: <
http://krkonosky.denik.cz/zpravy_region/magistralu-navstivilo-v-zime-pres-pul-milionu0.html>

KRMAP (2007): Časopis Krkonoše - Jizerské hory. 20.2.2007. [online]. [cit. 20.4.2011]. Dostupné z WWW:
 <http://krkonose.krnap.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=9293&Itemid=27>

KULMHOTEL (2011): Early Winter Sports. [online], [cit. 30. 11. 2011]. Dostupné z WWW:
 < <http://www.kulmhotel-stmoritz.ch/en/portrait/tradition-history/early-winter-sports.html> >

LIBERECKÝ DENÍK (2007): Liberecký Vesec nebo Bedřichov? Užijete si obojí! 12.5.2007. [online]. [cit. 6.12.2011]. Dostupné z WWW:<http://liberecky.denik.cz/ms_liberec/trate.html>

LIBERECKÝ KRAJ (2002): Jizerské hory. [online], [cit. 3. 12. 2011]. Dostupné z WWW: <
<http://www.liberecky-kraj.cz/dr-cs/197-bezecke-lyzovani-jizerska-magistrala.html>>

LIBEREC MĚ BAVÍ (2012): Ski areál STÓG IZERSKI najdete na polské straně Jizerských hor. [online], [cit. 6. 3. 2012]. Dostupné z WWW:< <http://www.liberec-me-bavi.cz/cs/zimni-sezona-v-liberci/polsko-ski-areal-stog-izerski-najdete-na-polske-strane-jizerskych-hor.html>>

LYŽOVÁNÍ JIZERSKÉ HORY (2010): Mapa skiareálu Bedřichov[online], [cit. 1. 12. 2010]. Dostupné z WWW: < <http://www.lyzovani-jizerske-hory.cz/imgs/mapa-bedrichov.jpg> >

MEDIASHOW (2009): Mistrovství světa v klasickém lyžování v Liberci. Vyšlo to až na počtvrté. 8.2.2009. [online]. [cit. 6.12.2011]. Dostupné z WWW:
 <<http://www.archiv.mediashow.cz/clanky/mistrovstvi-sveta-v-klasickem-lyzovani-v-liberci-vyslo-to-az-na-poctvrte.html>>

MIKROREGION KAMENICE (2001): Historie a současnost. 2.2.2001. [online]. [cit. 6.10.2011]. Dostupné z WWW: < http://region.kamenice.sweb.cz/cz/region_historie.html>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2012): Data o nezaměstnanosti. 4.2.2012. [online]. [cit. 4.2.2012]. Dostupné z WWW: < <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/>>

NAŠE JABLONECKO (2012): Většina běžkařů je ochotna za úpravu stop na magistrále zaplatit. 20.3.2012. [online]. [cit. 30.3.2012]. Dostupné z WWW:
 <<http://www.nasejablonecko.cz/jablonecko-aktualne/vetsina-bezkaru-je-ochotna-za-upravu-stop-na-magistrale-zaplatit/?aktualitaId=17025>>

NOVÉ MĚSTO POD SMRKEM (2012): Investiční akce. [online]. [cit. 30.1.2012]. Dostupné z WWW: < http://www.nmps.cz/investicni_akce.php#2>

NOVINKY (2012): Za vstup na běžecké tratě na horách budeme zřejmě platit. 16.3.2012. [online], [cit. 30.3.2012]. Dostupné z WWW: < <http://www.novinky.cz/cestovani/tipy-na-vylety/261447-za-vstup-na-bezecke-trate-na-horach-budeme-zrejme-platit.html> >

OÚ BEDŘICHOV (2011): Ubytování v obci. 16.1.2011. [online], [cit. 16.1.2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.bedrichov.cz/sluzby/ubytovani-v-obci/> >

RAMSAU (2012): Ramsau am dachstein. [online], [cit. 20. 01. 2012]. Dostupné z WWW: < <http://www.ramsau.com/de/winterurlaub/skitouren-skiurlaub.html> >

RSO (2012): Registr sčítacích obvodů a budov – aplikace iRSO.[online], [cit. 20. 01. 2012]. Dostupné z WWW: < www.czso.cz/csu/rso.nsf/i/registr_scitacich_obvodu >

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ (1970): Český statistický úřad 1. 5. 2010. Datový soubor xls. Poskytnuto od ÚRS Praha.

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ (1980): Český statistický úřad 1. 5. 2010. Datový soubor xls. Poskytnuto od ÚRS Praha.

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ (1991): Český statistický úřad 1. 5. 2010. [online], [cit. 1. 5. 2010]. Dostupné z WWW: < <http://scitani.cz/> >

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ (2001): Český statistický úřad 1. 5. 2010. [online], [cit. 1. 5. 2010]. Dostupné z WWW: < <http://scitani.cz/> >

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ (2011): Český statistický úřad 1. 5. 2010. [online], [cit. 1. 5. 2010]. Dostupné z WWW: < <http://scitani.cz/> >

SEDMIČKA (2010): Muž, který dal Jizerkám vrstevnice. Matouschkova mapa. 29.07.2010. [online], [cit. 20. 01. 2012]. Dostupné z WWW: < <http://www.sedmicka.cz/liberec-jablonec-nad-nisou/clanek?id=198583> >

SINGLTREKPODSMRKEM (2011): Co je singltrek. [online], [cit. 3. 12. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.singltrekpodsmrkem.cz/cs/co-je-singltrek> >

SKIJIZERKY (2011): Home [online]. [cit. 6.12.2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.skijizerky.cz/cz/leto/tanvaldsky-spicak-severak-bedrichov.htm>>

STAVEBNÍ FÓRUM (2007): Druhé bydlení od zahradních domků a chalup k rodinným domům a horským apartmánům [online], [cit. 10. 11. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.stavebni-forum.cz/cs/article/10105/druhe-bydleni-od-zahradnich-domku-a-chalup-k-rodinnym-domum-a-horskym-apartmanum/> >

TIC BEDŘICHOV (2012): Údaje o návštěvnosti TIC Bedřichov. 17.3.2012. Poskytnuto od TIC Bedřichov.

TIC JABLONEC NAD NISOU (2011): Ubytování a stravování. 16.1.2011. [online], [cit. 16.1.2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.jablonec.com/cs/turisticke-informacni-centrum/ubytovani-a-stravovani/> >

TJ BIŽUTERIE (2012): Údaje o provozu skiareálu Bedřichov. 3. 3. 2012. Poskytnuto od TJ Bižuterie.

UNWTO (1995): Collection of tourism expenditure statistics, WTO

UNWTO (2010): Understanding Tourism: Basic Glossary. 18.10.2010.[online]. [cit. 21. 11. 2011]. Dostupné z WWW: < http://www.unwto.org/pdf/Understanding_Tourism-BasicGlossary_EN.pdf >

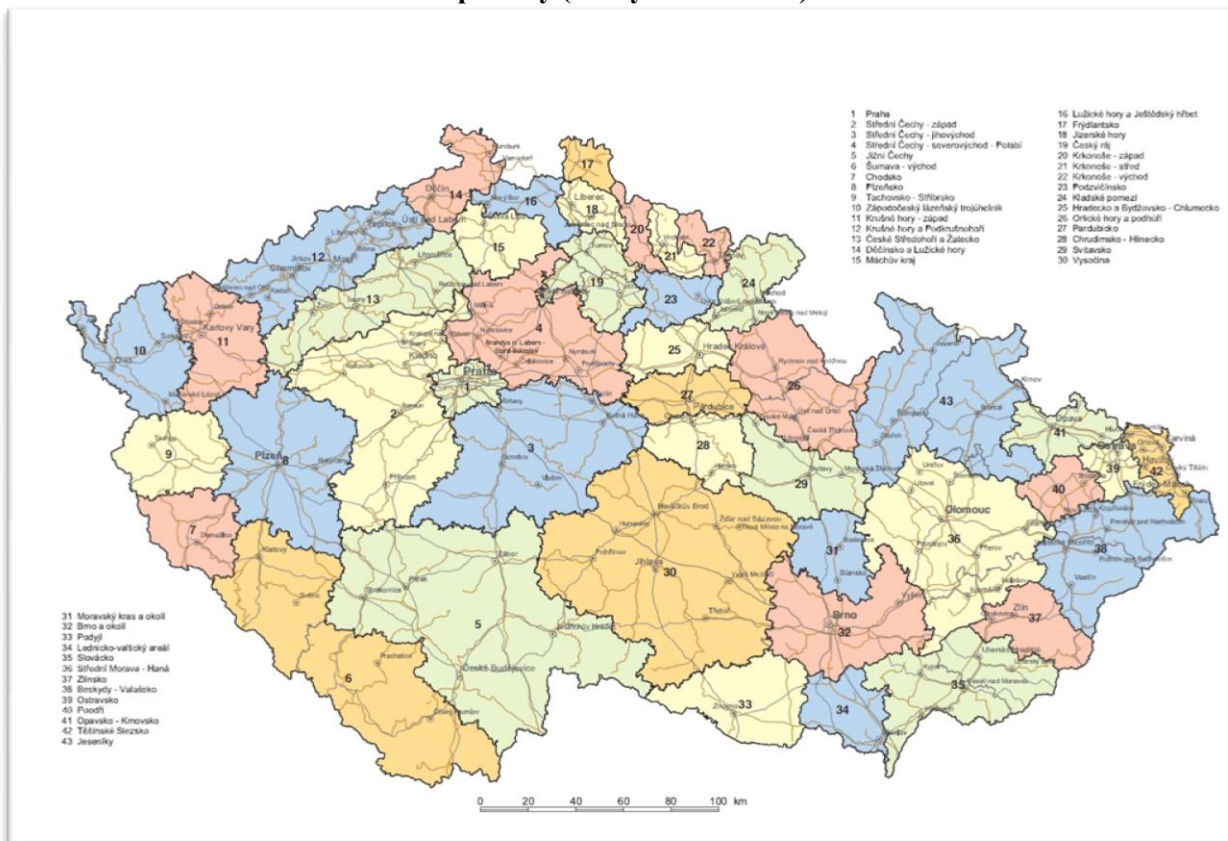
UNWTO (2011): World Tourism Barometer, 25.3.2011. roč. 9, č. 1. [online]. [cit. 08. 12. 2011]. Dostupné z WWW: < http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/barometer/UNWTO_Barom11_1_key_trends_web_en.pdf >

UTOK (2009): Územní plán Bedřichov – Odůvodnění. [online]. [cit. 9.1.2012]. Dostupné z WWW: < http://www.utok.cz/sites/default/files/data/USERS/u24/Bedrichov_UP_Koncept_Oduvodneni.pdf >

WIKIPEDIA (2012): Jizerské hory. [online]. [cit. 9.1.2012]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Jizersk%C3%A9_hory >

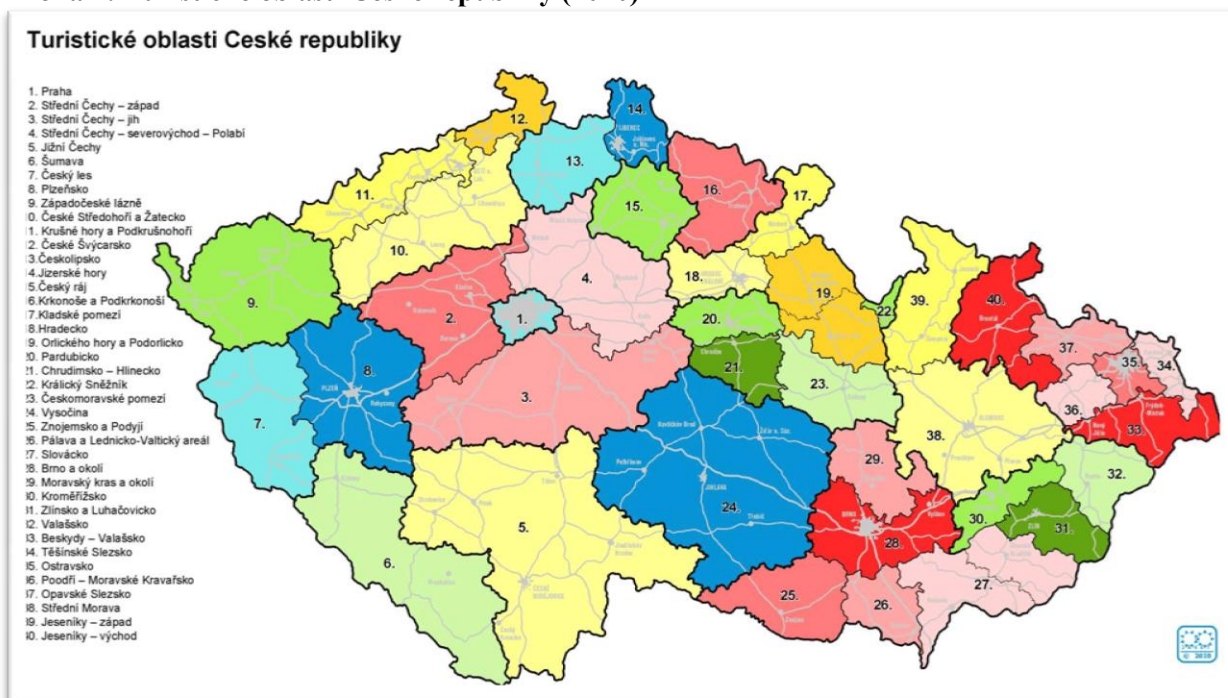
WIKIPEDIA (2011): Tourism. [online]. [cit. 23.11.2011]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Tourism#cite_note-23>

Příloha 1: Turistické oblasti České republiky (dle vymezení 1998)

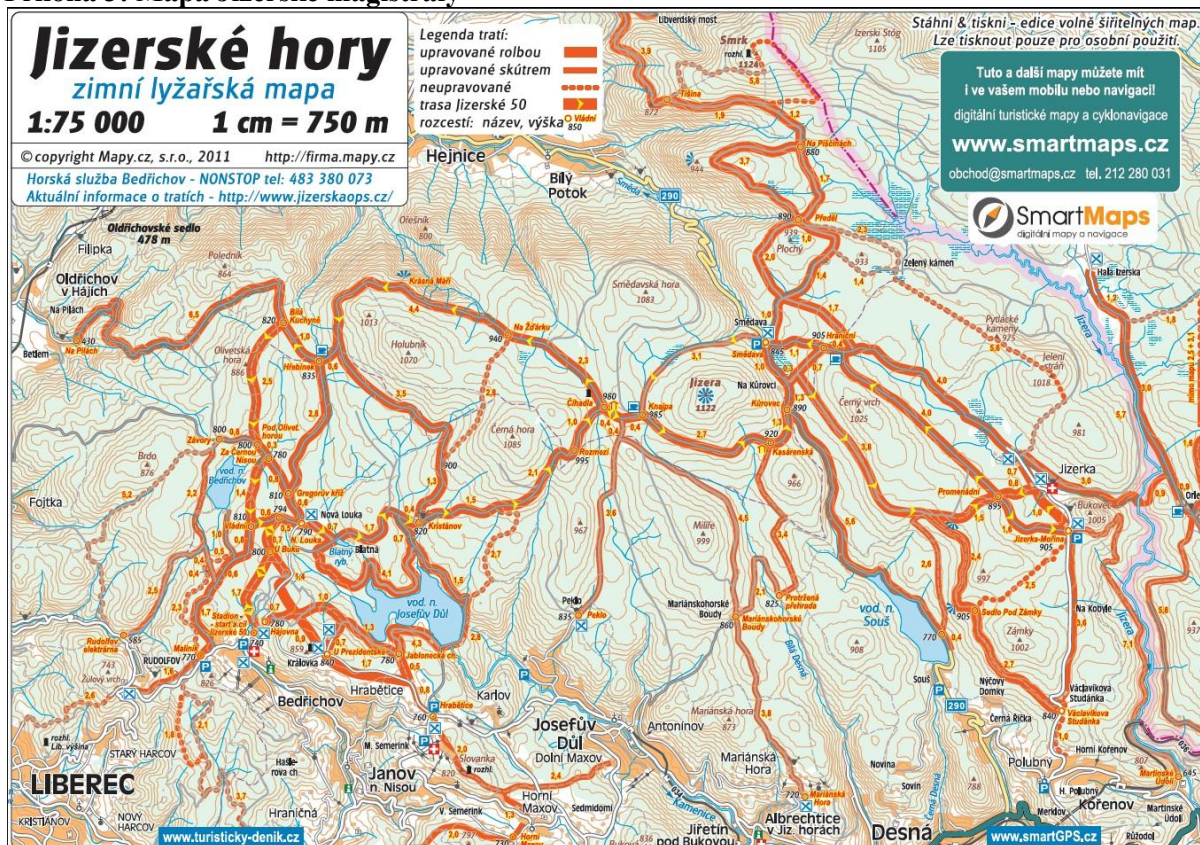
Zdroj: VYSTOUPIL, J. a kol. (2006), s. 91

Příloha 2: Turistické oblasti České republiky (2010)

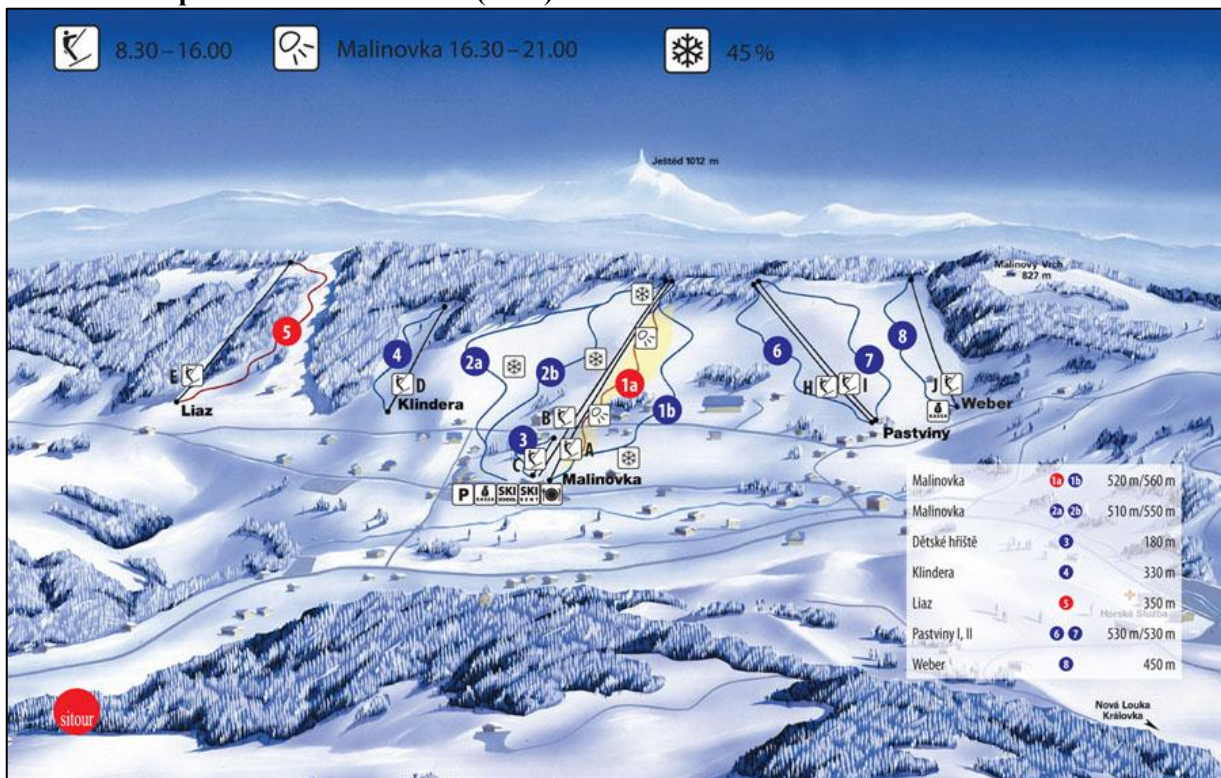
Zdroj: CzechTourism (http://www.czechtourism.cz/files/kov/23_03_10_mapa_turisticke_oblasti.jpg)

Příloha 3: Mapa Jizerské magistrály

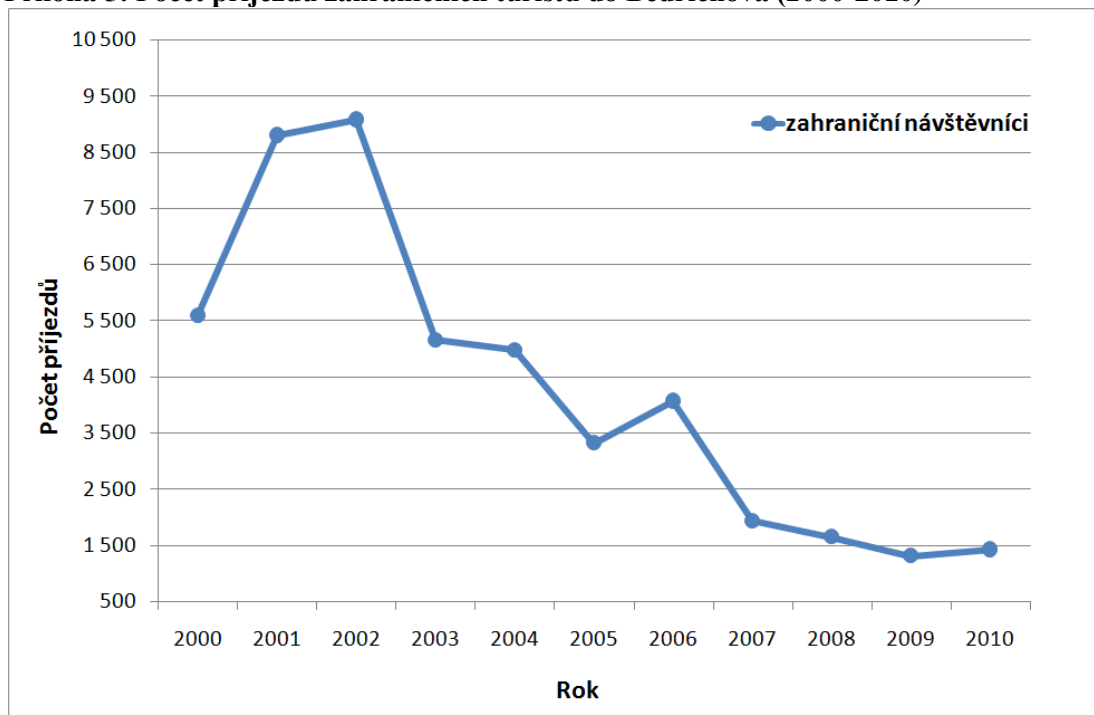
Zdroj: Albrechtice.info (<http://files.albrechtice.info/200001876-b2f8db3a80/magistrala.jpg>)

Příloha 4: Mapa skiareálu Bedřichov (2010)

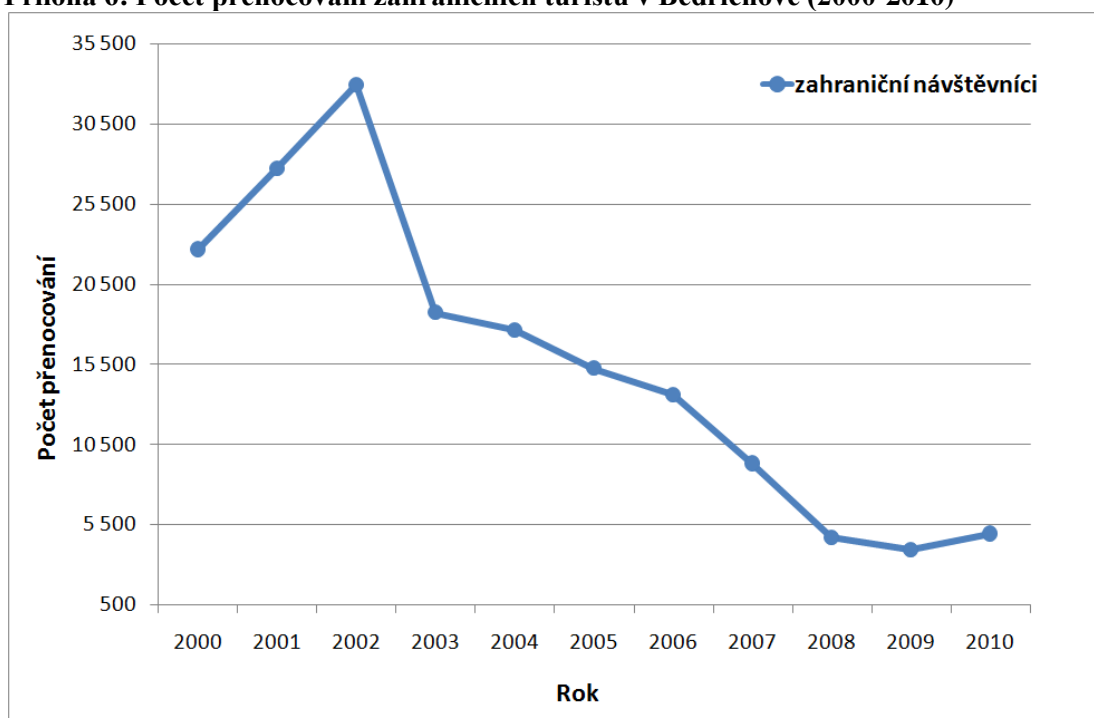
Zdroj: <http://www.lyzovani-jizerske-hory.cz/imgs/mapa-bedrichov.jpg>

Příloha 5: Počet příjezdů zahraničních turistů do Bedřichova (2000-2010)

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2012)

Příloha 6: Počet přenocování zahraničních turistů v Bedřichově (2000-2010)

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2012)

DOTAZNÍK NÁVŠTĚVNÍCI - LÉTO 2011

b) okres

b) ne

d) 10x a více

f) jinak...

f) jiná možnost:

g) jiná možnost:

b) ubytován/a *

h) jiné...

e) jsem tu na firemní dovolené

***7.3) Kolik nocí zde strávíte? (pouze pro ty kteří odpověděli v 7 otázce za b)**

.....

***7.4) Jak se zde stravujete? (pouze pro ty kteří odpověděli v 7 otázce za b)**

- a) převážně vlastním jídlem b) převážně pohostinské služby c) polopenze/plná penze

8) Za jakým účelem jste sem převážně přijel/a?

- a) horská turistika b) cykloturistika c) procházky po okolí
d) rekreace u vody e) pasivní rekreace f) jiné...

9) Kolik utratíte za ubytování za 1 osobu za 1 noc (pokud je v ceně strava tak včetně stravy)

- a) do 200 Kč b) 201-400 Kč c) 401-600 Kč
d) 601-1000 Kč e) 1001-2000 Kč f) 2001 a více Kč

10) Kolik v průměru denně utratíte v Bedřichově za jednu osobu (bez ubytování)?

- a) do 100 Kč b) 101-200 Kč c) 201-500 Kč
d) 501-1000 Kč e) 1001-2000 Kč f) 2001 a více Kč

11) Navštívil/a jste, či plánujete navštívit během svého pobytu některé z okolních měst?

- a) ano b) ne

***11.1) Pokud ano, Jaké a jaký byl/bude účel návštěvy? (i více možností)**

	památky	restaurace	nákup potravin	nákup jiného zboží	noční život (bar, disko)	aquapark, bazén	Kino, Divadlo	Jiné
Jablonec n./N.								
Liberec								
Tanvald								
Železný Brod								

12) Máte nějaký vztah, či se blíže znáte s někým z Bedřichova?

- a) ano b) ne

13) Jak by jste zhodnotil/a přístup místních obyvatel k turistům? (jako ve škole)

- a) výborný b) velmi dobrý c) dobrý
d) dostačující e) nedostačující

14) Jak by jste zhodnotil/a zdejší služby? (jako ve škole)

- a) výborný b) velmi dobrý c) dobrý
d) dostačující e) nedostačující

15) Jak jste spokojen/á s ubytováním?

- a) výborný b) velmi dobrý c) dobrý
d) dostačující e) nedostačující

16) Navštěvujete Bedřichov i v zimě?

- a) ano b) ne

17) Navštěvujete v zimě jiné rekreační středisko?

- a) ano b) ne

17.1) Pokud ano, Jaké nejčastěji? (i zahraniční)

.....

18) Plánujete Bedřichov znovu navštívit?

- a) určitě ano b) spíše ano c) spíše ne
d) určitě ne e) nevím

19) Co by bylo/bude hlavním důvodem Vašeho návratu?

.....

20) Vadí Vám na Bedřichově něco z těchto věcí, nebo máte jiné připomínky?

- a) nekvalitní ubytování b) špatné služby c) nedostačující infocentrum
d) přelidněnost e) poškozená příroda f) parkování
g) nedostatek možností k trávení volného času h) jiné

21) Co by jste zde především zlepšil/a?

.....

DEMOGRAFIE

1)Pohlaví: a) muž b) žena

2) Věk: a) 15-24 b) 25-40 c) 41-59 d) 60 -

- 3) Vzdělání:** a) základní b) střední bez maturity c) střední s maturitou
d) vyšší odborné e) vysokoškolské

Příloha 8: Dotazník pro návštěvníky - zimní sezóna 2011-2012

DOTAZNÍK NÁVŠTĚVNÍCI - ZIMA 2011-2012

1) Odkud jste sem přijel/a?

- a) obec: b) okres

2) Jste tu poprvé?

- a) ano b) ne

3) Kolikrát jste Bedřichov navštívil/a během posledních 3 let?

- a) 1x b) 2-4x c) 5-9x d) 10x a více

4) Jak jste sem přijel/a?

- a) autem, motocyklem b) zájezdovým autobusem c) MHD z Jablonce
d) MHD z Liberce e) jinak.....

5) S kým zde trávíte čas?

- a) s partnerem/s partnerkou b) s rodinou, s dětmi c) s přáteli, známými
d) s kolegy z práce e) sám/sama f) jiná možnost:

6) Kde jste našel/a informace o Bedřichově?

- a) znám to tady již dlouho b) přes známé c) tisk, média d) internet
e) cestovní kancelář f) firemní dovolená g) jiná možnost:

7) Jste zde ubytován/a nebo jste zde pouze na jeden den?

- a) pouze na jeden den b) ubytován/a *

***7.1) Kde jste ubytováni? (pouze pro ty kteří odpověděli v 7 otázce za b)**

- a) v hotelu b) v penzionu c) ve vlastní chalupě
d) ve vlastním apartmánu e) v pronajatém apartmánu f) u známých či příbuzných

.....

a) nekvalitní ubytování b) špatné služby c) nedostačující infocentrum
d) přelidňenost e) poškozená příroda f) parkování
g) nedostatek možností k trávení volného času h) jiné

.....

1) Pohlaví: a) muž b) žena

2) Věk: a) 15-24 b) 25-40 c) 41-59 d) 60 -

3) Vzdělání: a) základní b) střetí bez maturity c) střední s maturitou
d) vyšší odborné e) vysokoškolské

-Zakroužkujte či vyplňte prosím vždy pouze jednu odpověď

a) Určitě ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Určitě ne e) Nevím

6) Jste spokojen(a) s rozvojem obce v posledních letech?

- a) Určitě ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Určitě ne e) Nevím

7) Domníváte se, že z rozvoje cestovního ruchu v obci mají větší přínos místní obyvatelé a podnikatelé, nebo společnosti a podnikatelé odjinud?

- a) Určitě místní b) Spíše místní c) Spíše odjinud
d) Určitě odjinud e) Nevím

8) Má podle Vás cestovní ruch negativní vliv na zdejší přírodu?

- a) Určitě ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Určitě ne e) Nevím

9) Ovlivňuje cestovní ruch nějakým způsobem Vaši životní úroveň?

- a) Určitě ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Určitě ne e) Nevím

10) Ovlivňuje cestovní ruch nějakým způsobem Vaši kvalitu života?

- a) ano b) ne c) nevím

10.1) Pokud ano, uveďte jak? (pokud ne/nevím, pokračujte k otázce 11)

- a) Určitě kladně b) Spíše kladně c) Spíše negativně d) Určitě negativně

11) Jaký je Váš vztah k turistům a cestovnímu ruchu v Bedřichově?

- a) Kladný, přátelský, velice pozitivní
b) Neutrální, spíše pozitivní, nemáte vyhraněný postoj
c) Znechucení, spíše záporný
d) Nepřátelský, velice záporný
e) Nevím

12) Jak byste zhodnotil/a Vaše kontakty s turisty?

- a) Velmi časté b) Časté c) Občasné d) Téměř žádné

13) Přátelíte se s nějakým turistou, který navštěvuje pravidelně Bedřichov?

- a) Ano b) Ne

14) Preferujete spíše české nebo zahraniční turisty?

- a) Určitě české b) Spíše české c) Spíše zahraniční
d) Určitě zahraniční e) Je mi to jedno

20) Máte nějaké konkrétní negativní zkušenosti s turisty?

- a) Ano b) Ne

20.1) Pokud ano, uveďte příklad (jinak pokračujte k otázce 21):

.....

21) Myslíte si, že by Bedřichov snesl a měl přilákat více turistů?

- a) Určitě ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Určitě ne e) Nevím

22) Domníváte se, že by se měl cestovní ruch v Bedřichově rozvíjet navýšením počtu ubytovacích zařízení?

- a) Určitě ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Určitě ne e) Nevím

23) Myslíte si, že by se měl cestovní ruch v Bedřichově rozvíjet zřízením nových restaurací, obchodů a služeb celkově?

- a) Určitě ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Určitě ne e) Nevím

24) Jste celkově spokojen(a) s životem v Bedřichově?

- a) Určitě ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Určitě ne e) Nevím

25) Vaše ekonomická aktivita?

- a) Ekonomicky aktivní b) Nezaměstnaný
c) Důchodce d) Student

26) Kde pracujete (studujete)?

- a) V Bedřichově b) V Jablonci nad Nisou c) V Liberci
d) Jinde v oblasti Jizerských hor e) Jinde:.....

27) Pracujete v cestovním ruchu / živíte se činností související s cestovním ruchem?

- a) ano b) ne

DEMOGRAFIE

1) Pohlaví: a) muž b) žena

2) Věk: a) 15-24 b) 25-40 c) 41-59 d) 60 -

5) Vzdělání: a) základní b) střední bez maturity c) střední s maturitou
d) vyšší odborné e) vysokoškolské